

2005

דו"ח שנתי

אבי
חי

רע
מא

תוכן העניינים

2	חבר הנאמנים והצוות הבכיר
3	שליחותנו
5	דבר היושב ראש
9	פרויקטים בישראל
29	פרויקטים בצפון אמריקה
47	פרויקטים בארצות ברית המועצות לשעבר
57	תקציר כספי
66	מפתח עניינים – ישראל
68	מפתח עניינים – צפון אמריקה
70	מפתח עניינים – ארצות ברית המועצות לשעבר

חבר הנאמנים והצוות הבכיר

שורה תחתונה:

אביטל דרמון, גיורגי רוהר, רות וייס, מם ברנסטין, ארתור פריד, לורן מרקין, אלן פלד, מאיר בוזגלו

שורה אמצעית:

אלירז נר-גאון, דינה פוקס, דוד תדמור, ליף רוזנבלט, אלי סילבר, מרווין שיק, יוסי פרגר, רחל אברהמס, לאה מאיר, אביגדור שינן, גלי איזנמן, אלי קנאי

שורה עליונה:

דוד פיינסילבר, קארן וייס, מרים וורשביאק, דוד רוזנסון, דני דניאלי, עזריאל נוביק, יואל איינלגר

לא מופיעים בתמונה: הנרי טאוב, מיכאל ברגר, שרה קאס

שליחותנו

קרן אבי חי היא קרן פרטית שנוסדה בשנת 1984 ופועלת בישראל, בצפון אמריקה ובארצות ברית המועצות לשעבר.

בעודה מחויבת להמשכיותם של עם ישראל והיהדות, ולמרכזיותה של מדינת ישראל בחיי העם היהודי, מציבה הקרן שני יעדים מרכזיים:

- עידוד וטיפוח יחסי הבנה, רגישות וזיקה הדדית בין יהודים מכל הזרמים והגישות למסורת.
- טיפוח הזיקה למסורת בקרב כל חלקי העם ועידוד ההבנה וההערכה למורשת היהודית ולתרבותה, לדיניה, למנהגיה ולערכיה.

היעדים הללו מעוגנים בשתי הבריתות העיקריות בתורה: ברית הבורא עם אברהם וברית הבורא עם ישראל באמצעות משה.

קרן אבי חי דבקה בפילוסופיה של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, הרב הראשי לישראל בשנים 1921-1935. הפרויקטים של הקרן, שמטרתם לקדם את יעדיה, נעשים בהשראתו וברוח תורתו.

הברית שנכרתה עם אברהם מבוססת על רעיון המשפחה, השבט, האומה והמורשת. אברהם היה מייסד השושלת, אבי המשפחה. לשיטת הרב קוק, כל יהודי החש שייכות לעם ישראל ושותפות לגורלו, יש לו חלק בברית זו. הרגשת השייכות דיה כדי להיחשב להזדהות האתנית הכלולה בבריתו של אברהם.

ברית הבורא בתיווכו של משה נכרתה עם ישראל כאומה, ומשמעה מחויבות קהילתית לתרי"ג המצוות ולקיומן. ואולם, לשיטת הרב קוק, ברית זו של מעמד הר סיני יש לה מימד של בחירה חופשית: קיום המצוות מבוסס על החלטה רצונית לדבוק בהן.

לאור האמור לעיל, מאמצת הקרן את הקווים המנחים הבאים כמצע לפעולותיה:

- עדיפות תינתן לתכניות המקדמות את שני יעדיה. לא תמומן תכנית המקדמת יעד אחד על חשבון משנהו.
- קרן אבי חי תפעל בקרב כל רובדי העם היהודי ומגזריו, מתוך כוונה לקדם את יעדה הכפול.
- תוענק תמיכה אך ורק לתכניות ולמוסדות המגלים יחס חיובי כלפי מדינת ישראל ואינם שוללים את הערך שבחינוך הכללי.
- הקרן תתמוך ואך ורק בתכניות הנסמכות על לימוד והשכלה.
- ימומנו בעיקר תכניות חדשניות, שקרן אבי חי תיזום ותפתח בעצמה או בשיתוף עם אחרים.
- תיבחנה רק בקשות לסיוע המוגשות ביוזמותיה של הקרן.
- הקרן לא תממן גרעונות ואף לא מפעלי בנייה, למעט מתן הלוואות לבתי ספר יהודיים יומיים ולמחנות קיץ יהודיים בצפון אמריקה.
- ההקצבות יינתנו בצורת מענקים לפעולות המוכרות כפטורות לצורכי מס על ידי נציבויות מס הכנסה בישראל ובארצות הברית.

דבר היושב ראש

להחזר ההשקעות – 5% בשנה* – הגענו למסקנה שקיימת סבירות גבוהה למדי שנוכל לפעול ברמת הוצאות של \$55,000,000 לשנה, בערכים העכשוויים, ועדיין נגיע לשנת 2020 עם הון שיאפשר לממן את פעולות בית אבי חי בירושלים. בשנת 2020 תפסיק הקרן לחלק מענקים – אף כי המלאכה לא תושלם כלל ועיקר. לדעתנו, האתגרים שבפניהם ניצבות הקהילות היהודיות שבהן אנו פועלים הם נצחיים. היינו רוצים שהמלאכה עצמה לא תיפסק אלא תעבור לידי אחרים, ואנו מקווים כי אותם גורמים יפעלו ברוח שבה פעלנו ועל פי אמות המידה שניסינו להציב לעצמנו.

ההכרה כי הקרן תסיים את תפקידה בעוד חמש-עשרה שנה טרדה את מנוחתם של נאמני הקרן, והם לקחו על עצמם לבדוק את פעילויות המימון הנוכחיות כדי לקבוע אם אכן הקרן פועלת בצורה היעילה ביותר בחלוקת הכספים למטרות השונות, תוך מיקוד משאביה הכספיים והאנושיים במטרות הפילנתרופיות הנעלות והנכונות ביותר בעיני עובדי הקרן ונאמניה. המשימה הוטלה על שתי קבוצות שנחלקו גיאוגרפית – צפון אמריקה וישראל – וכל אחת מהן ניסתה להגדיר את תכנית העבודה שלה בעשור הקרוב. בשני המוקדים הקדישו צוות העובדים ונאמני הקרן זמן ניכר ומאמצים רבים לניתוח המצב, וגם נעזרו במלאכתם בשני יועצים חיצוניים מעולים.

רבי טרפון היה אומר: לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין לְפָטַל מַמְיָה וְאִבוֹת בִּי ט"ז)

בדוחות השנתיים שפרסמה קרן אבי חי בשנים קודמות הסברתי מדוע החליטו נאמני הקרן לכלות את כל נכסיה של הקרן עד תומם. האתגרים הרבים העומדים היום בפני העולם היהודי חייבים להיות, לצערנו, בתחום טיפולם של אותם מפעלי צדקה אשר ביכולתם לספק להם תמיכה פילנתרופית משמעותית. צרכיו של העם היהודי בעתיד הרחוק יטופלו בידי אותם נדבנים יהודיים שיהיו באותם ימים בעלי משאבים משמעותיים. מלכתחילה ביקשנו לכלות את חלק הארי של ההון העומד לרשות הקרן עד שנת 2027, שהיא שנת המאה להולדתו של זלמן חי ברנסטין ז"ל, אלא שלנוכח ציפיות שמרניות לרווחים על השקעותינו, היה רעיון זה מאלץ אותנו לקצץ ברמת ההוצאות הנוכחית, בשעה שאנו מאמינים כי בתחומי עיסוקנו הצרכים הם כה בוערים, עד שכל צמצום, ולו הקטן ביותר, רק יגרע מהיעדים ומהחזון שקרן אבי חי הציבה לעצמה.

לפיכך הוחלט להקדים את סיום פעולת הקרן לשנת 2020, בעוד חמש-עשרה שנה. בקבלת החלטה זו סייע והדריך אותנו נאמן הקרן, אלן פלד, שהשתמש ב"ניתוח תחזיות הון" הבלעדי של חברת ברנסטין ושות', הבודק 10,000 תוצאות אפשריות על יסוד ניסיון העבר בשוקי ההון. בהתאם לתחזית השמרנית

* שיעור זה עלה בשנת 2005 באחוז אחד בלבד – תשואה שהיא בהחלט דלה יחסית להשקעה.

התמקדות בכתי ספר יהודיים יומיים

עבודתו של הצוות הצפון אמריקאי הסתיימה בהחלטה כי כדי לפעול בצורה היעילה ביותר על הקרן להתמקד כמעט אך ורק במימון כתי ספר יהודיים יומיים ומחנות הקיץ היהודיים; אך הוחלט, כי תישקל האפשרות לפעול בתחום נוסף, אם יימצא שהקרן תיהנה בו מיתרון יחסי כלשהו בזכות מיומנויותיהם של הנאמנים ואנשי הצוות.

עבודת הצוות הישראלי התנהלה בקצב איטי מעט יותר. סקירה יסודית של פעולותינו סיפקה לנו הבנה כוללת וטובה יותר של פריסת משאבי הקרן בין המענקים המצטרפים לאשכולות-מענק שונים. גובשה תפיסה מוגדרת וברורה יותר של היעדים שאותם מבקשת הקרן לממש, והותוו הדרכים שתאפשרנה לכספי הקרן להתחלק ברוח אותה תפיסה. המשימה הבאה של הצוות הישראלי הייתה להתוות את מסלול הפעולה של הקרן בעשר השנים הבאות. המשימה הושלמה בחלקה עם ההחלטה המחודשת להתמקד בלימודי יהדות במסגרות החינוך הפורמלי (כתי הספר) והלא פורמלי, בפעילויות שיביאו לפיוס ובחיזוק התמיכה בחשיפת התרבות היהודית באמצעי התקשורת.

חותם בר-קיימא

כאן וגם כאן נתנו הנאמנים את לבם להערוותו הנבונות של נאמן הקרן, הנרי טאוב, אשר הפציר בנו למקד את החשיבה ואת התכנון בצורך להטביע חותם בר-קיימא, באמצעות תכניות מצטיינות בתחום הפילנתרופי, בחמש-עשרה השנים שנתו לפעולתה של הקרן. זהו ללא ספק אתגר לא פשוט, מפני שהדגשה מופרזת של ה"מורשת" שתותר אחריה הקרן על חשבון הגדרת הצרכים הבעורים של היום בתחומים שאנו מבקשים לשרת ולקדם, עלולה לסבך, ואולי אף לקלקל, את התהליך הנדבני המסודר

המתקיים כעת. ידידי ועמיתי, פרופ' גיזאל פליישמן*, בר-סמכא מוכר בתחום פעולות הנדבנות, הדגיש עוד יותר את הדילמה הזאת (בין הרצון בהעמדת מורשת לבין פעילות יעילה) כחלק מן המלכודות הצפויות לקרנות המסיימות את פעולתן. יחד עם זאת, אני סמוך ובטוח כי צוות העובדים והנאמנים של קרן אבי חי ישכילו שלא לפגוע באף אחד מהאתגרים החשובים הללו ולמצוא את שביל הזהב ביניהם.

בשנת 2004 הצגנו לראשונה צורה מקוצרת של דיווח מקוון, שבו הודגשו התכניות והמיזמים שיצאו לדרך באותה שנה. בדוח השנתי שלפנינו, המתאר את פעילויות שנת 2005, אנו חוזרים לפורמט של דיון מפורט בכל הפעילויות המרכזיות שלנו בצפון אמריקה, בישראל ובמדינות חבר העמים (ברית המועצות לשעבר). בדעתנו להשתמש בפורמטים הללו לסירוגין, כדי לספק למבקשים זאת מידע עדכני ובמקביל גם דיווחים תמציתיים.

טכנולוגיה

בשנת 2005 החלה קרן אבי חי לרתום במלוא התנופה את הטכנולוגיה ואת כוחה העצום של רשת האינטרנט לשם מימוש מטרותיה, על ידי פיתוח תוכן יהודי מקוון שיהיה זמין לכול. אחד המיזמים של הקרן, הנמצא עדיין בשלב הפיתוח, הוא לקסיקון ליהדות, שיופיע תחילה בעברית בלבד. לשם מימושו רתמה הקרן את הידע ואת הכישרון של אנשי המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטי"ח) בישראל, ואנו מקווים כי הלקסיקון, המקיף 300 ערכים, יושלם ויהיה זמין באינטרנט עד קיץ 2008. עם זאת, אנו מתעתדים לעודד את הכניסה לאתר כבר בשלב מוקדם יותר, כאשר תצטבר בו כמות מספקת של ערכים זמינים. בנוסף לכך, גם כאן בעזרת מטי"ח, אנו פועלים להקמת אתר אינטרנט גדול בשם "מקראנט" (www.mikranet.org.il), שיסייע בלימוד, בהוראה ובהבנה של המקרא. באתר נמצאים כלי ניווט

* פרופסור למשפט ולמינהל ציבורי ומנהל "התכנית למחקר האסטרטגיה וההשפעה של הקרן" באוניברסיטת דיוק, ונשיא לשעבר של "Atlantic Philanthropies".

כדי להוכיח את עצמו, הפסקנו את המימון השנתי והענקנו סכום כסף אחרון שנועד לאפשר לפרויקט לעבור למודל עסקי חדש, שעל יישומו מופקדת ה-JFL. אנו ממשיכים לשתף פעולה עם ה-JFL במספר פרויקטים אחרים ומייחסים חשיבות עליונה לקשרינו עמה.

ביקורת ניהול ארגוני הולם

לפני שנה סיפרתי על "ביקורת ניהול ארגוני הולם" שערך בקרן פרופ' הארווי דייל. פרופ' דייל הגיש את הדוח שלו והמליץ בחום כי האחראיות המנהלית, הכספית וההשקעתית, לא תרוכז בצורה בלעדית בידי היושב-ראש אלא תתחלק בין חברים נוספים של קבוצת הנאמנים. התחלנו לפעול בכיוון זה כשהקמנו ועדת השקעות, אך עד סוף שנת 2004 פיתחנו תוכנית, שיושמה בשנת 2005, להקמת ועדת ביקורת וכן ועדת כספים שתהיה אחראית על אותם תפקידים חיוניים, לצד ועדת ההשקעות הקיימת. פרופ' דייל גם המליץ למנות אחראי לניהול הכספים שאיננו היושב-ראש, וכך, אחרי תשע שנים מוצלחות בשירות הקרן, זכה עזריאל נוביק בתואר זה – אף שגם מבלי שנשא אותו הוא מילא תפקיד זה בהצטיינות במשך שנים רבות. הדוח של פרופ' דייל מהווה תרגיל חשוב בניהול קרן פרטית, ועל נאמני קרנות אחרות לשקול אף הם האם להיעזר בו.

בית אבי חי

החלק העליון של בניין אבי חי הושלם, תהליך ציפוי המבנה באבן יסתיים באביב ותאריך היעד לכניסה לבניין נקבע לסוף 2006. פרופ' אביגדור שנאן הגביר את פעילותו במסגרת הקרן והוא מגבש את תכנית הפעילות התרבותית היהודית המיועדת לבית אבי חי. אנו מקווים כי תכנית הפעילות שיפתחו הוא ועמיתיו, העובדים בשיתוף פעולה הדוק עם נאמני הקרן בישראל והעתידים בסופו של דבר לעבוד עם צוות

משופרים אשר יאפשרו למורים ולתלמידים ללמוד ולהבין בצורה טובה יותר את הספרות המקראית ואת פרשנות המקרא.

יוזמה אינטרנטית שלישית שיצאה לדרך בשנת 2005 היא "הזמנה לפיוט" (www.piyut.org.il), אתר אינטרנט המוקדש לליטורגיה, שירה וזמר דתיים, ובו מגוון עשיר של טקסטים ויצירות מוסיקליות והסברים על מקורותיהם ומשמעותם של מאות תפילות ופיוטים המשקפים את גדולתה של המסורת היהודית, במיוחד מהמסורת הספרדית. האתר זכה כבר מראשיתו לתנועה ערה מאוד של מבקרים, ונרשמו בו עשרות אלפי שעות של צפייה והאזנה.

ולבסוף, פרויקט שאני עצמי ליוויתי במהלך 18 השנים שעשיתי בקרן רוטשילד – תרגום אנציקלופדיה יודאיקה לשפה הרוסית. בתמיכת קרן אבי חי הותאם לאחרונה הטקסט המתורגם לשימוש מקוון (www.eleven.org.il) והוא מנצל את כוחה העצום של רשת האינטרנט כדי להגיע לקהל קוראים רחב יותר בכל רחבי העולם.

לדאבונו, לא הצלחנו בשנת 2004 להביא לכך שמספר גדול מספיק של מורים יאמצו את JSkyway – פרויקט לימוד מרחוק באמצעות האינטרנט מטעם JFL (Jewish Family & Life), ולפיכך לא מצאנו הצדקה להמשיך את תמיכתנו השנתית בפרויקט. לא כל תכניות הקרן נוחלות הצלחה, אף שכמו כל קרן העוסקת בפילנתרופיה עלינו להיות מוכנים ליטול על עצמנו סיכונים מסיכונים שונים, במיוחד היום, כשטכנולוגיות חדשות עומדות לרשותנו. נאמני הקרן מבינים היטב שמפעל פילנתרופי פרטי מאפשר הזדמנויות ייחודיות, אך לא כל מאמץ עשוי לשאת פרי. נטלנו על עצמנו סיכון מסוים. הסכומים שהושקעו בפרויקט לא היו גבוהים במיוחד, יחסית לכספי הקרן, אך אחרי פרק זמן מסוים שבו אפשרנו למיזם לפעול

להפוך את המקום לביתם המקצועי, הייתה קרן אבי חי רק צל חיוור של מה שהיא כיום.

א. פריד

ארתור פריד, יושב ראש

היגוי קטן, תצליח לעורר עניין בקרב אנשים ממגזרים מגוונים בירושלים ומחוצה לה.

שנת 2005 פתחה את העשור השלישי לפעולת קרן אבי חי, והייתה גם השנה הראשונה של התקופה המובילה לקראת סוף דרכה של הקרן בשנת 2020. כשהתחלנו את פעילותנו בשנת 1985 ביקש מייסד הקרן, מר ברנסטין, להדגיש את ייחודה של הקרן כגוף שדרכו נקבעת במידה רבה על ידי חבר נאמנים פעיל ומעורב. מעולם לא סטינו מתבנית רעיונית זו, אך בחמש השנים האחרונות, שבהן צמחה והתרחבה פעילותה הנדבנית של הקרן לבלי הכר, נוכחתי עד כמה תלויה פעולתם של נאמני הקרן בעבודתם של אנשי הצוות המעולים שלנו בכל רחבי העולם. כאשר תקראו דוחות המנהלים המופיעים להלן, תוכלו אתם להתרשם מעומק המחויבות של שלושתם לעבודתם.

צוות מעלה

על כל פרויקט של הקרן מופקד אחד מנאמני הקרן, ולכל אחד מאיתנו יש מידה של פיקוח ומעורבות בפרויקט שעליו הוא מופקד, אבל רוב הנאמנים שלנו עוסקים בנוסף לפעילותם בקרן אבי חי גם בתחומי מעורבות מקצועית וקהילתית אחרים בנוסף לפעילותם בקרן אבי חי, וזמנם אפוא מוגבל. וכך, גם אם חזונו של ברנסטין התגשם במידה רבה ונאמני הקרן הם המכוונים את דרכה, הרי שאנו נעזרים רבות בצוות המעולה המנחה ומלווה אותנו, שאנשיו חשים מחויבות למטרות הקרן ותורמים לתהליך מימושן. כל הנאמנים, ללא יוצא מן הכלל, מפיקים הנאה אישית ומקצועית מן הזכות הגדולה לעבוד שכם אל שכם עם הצוות המובחר שהצטרף אלינו בעשר השנים האחרונות. אשרי שזכיתי להיות חלק מהצוות, להשתתף בישיבות ולעמוד עימם בקשר הדוק מדי יום ביומו. בעיני זהו תופעה אינטלקטואלית מרהיבה. אלמלא המיומנות והמסירות של אותם אנשים שבחרו

פרויקטים בישראל

2 0 0 5

אלי סילבר,
מנכ"ל אבי חי ישראל

הכלליות המתרחשות בישראל מתנגשות לא פעם בעבודתנו. אולי אין בכך כדי להפתיע, לאור החזון רחב הידיים של הקרן ולאור העובדה שאנו פועלים במציאות של מדינה קטנה המושפעת מכוחות חברתיים ומהתפתחויות היסטוריות הרות משמעות. כך, למשל, שאלות הביטחון והטרור אשר העיקו על ישראל בשנים האחרונות הקשו במידה רבה על ניסיונותינו להעלות על סדר היום הציבורי את רעיון הפיוס בקרבנו. גם המצב הכלכלי הקשה (שרק עתה מתגלים בו סימני התאוששות) והקיצוץ בתקציבי הממשלה פגעו בצורה חמורה ביכולתם של גורמים שפעלו לצד הקרן לתרום לקיום הפרויקטים מעבר לתמיכתה של הקרן. אך ישנן גם נקודות אור: דווקא האינתיפאדה, המשבשת את החיים בישראל וקוראת תיגר על הלגיטימיות של המדינה, חיזקה בקרב רבים מיהודי המדינה את השאיפה לחדד את זהותם היהודית ולהעמיק את שורשיהם במדינת ישראל.

בכמה תחומים בחיינו סימנה שנת 2005 שינוי לטובה, תקופה של שקט יחסי אחרי מתקפת הטרור, אשר המריצה את הפעילות הכלכלית והחזירה את התיירים לבתי המלון ולאתרים ההיסטוריים. לעומת זאת, דווקא בחזית הפיוס שבו ופרצו למרכז הזירה המתחים בין יהודים ישראלים מכל קצווי הקשת, מדתיים ועד חילונים, לאור המחלוקת שהתלקחה סביבתכנית ההתנתקות ופינוי יישובי רצועת עזה וצפון

קרן אבי חי בישראל שמה לה למטרה לפעול למען חברה המבוססת על כבוד הדדי, וההולכת לאורה של המורשת היהודית. זהו חזון נשגב, שלמען האמת אין אף קרן שתוכל בכוחות עצמה לממשו במלואו. ובכל זאת אנו שוקדים ללא לאות על הגשמתו – בפורומים שונים ובאמצעים מגוונים, בבתי ספר, בקבוצות לימוד ובקהילות, ובאמצעות כלי התקשורת התרבותיים העיקרים – מתוך אמונה ברורה כי אימוץ מודלים של דרך ארץ ומשמעות יהודית יכולים לחולל שינוי בחייהם של המשתתפים בפרויקטים שלנו, ואף להשפיע באמצעותם במעגלים הולכים ומתרחבים.

אין ספק כי הצעדים שאנו נוקטים לקראת מימוש חזונה של הקרן בישראל הם בבחינת אתגר מורכב וקשה. כל עבודה חינוכית היא אתגר שכזה, ועל אחת כמה וכמה כאשר הרף מוצב גבוה כל כך. מייסד הקרן, זלמן ברנסטין ז"ל, נהג לומר בהשתאות שהרבה יותר פשוט לפעול בעולם הפיננסי, שבו היעדים והתוצאות הם ברורים ומדידים. בהירות איננה נחלתן של רוב היוזמות החינוכיות – אף שיחד עם שותפינו אנו מקפידים תמיד למקד את הציפיות ואת המטרות ולהעריך את התוצאות. אנו מאמינים, כי מאמציינו תרמו לסיפורי ההצלחה הרבים שבהם היינו מעורבים, המתוארים בקווים כלליים בדוח זה.

האתגר של פיתוח וקיום סדר יום חינוכי אפקטיבי הוא קשה שבעתיים בשל העובדה שההתפתחויות

ממשיכים לפעול לצידם ולתמוך במאמציהם. תיאורי הפרויקטים המובאים בהמשך דוח זה מעידים על ההבטחה הגלומה בפעילותם של אותם שותפים.

לנאמנים ולאנשי הצוות של הקרן עצמה הייתה שנת 2005 שנה של חשיבה רעיונית ואסטרטגית. אחרי שנים של חיפוש ופיתוח יוזמות חדשות, החלטנו לבחון את החזון, את האסטרטגיות ואת המעשים.

במסגרת מהלך זה השתתפו נאמני

הקרן ואנשי הצוות בישראל בשורה של

דיונים מאומצים, בנוכחות מנחה-יועץ

ובסיועם המבורך של ניירות-חשיבה

שנכתבו בידי שבעה-עשר יועצים

חיצוניים. בתהליך זה נסקר ונותח

תיק הפרויקטים הנוכחי, שורטט

בקווים כלליים החזון שאנו מבקשים

לממש בשנים הקרובות, ונבדקו מחדש

המטרות שהצבנו לעצמנו, אוכלוסיות

היעד שאליהן אנו פונים והאסטרטגיות

שננקטו בתחומי הפעילות השונים של הקרן. התהליך

היה פורה מאוד, אף כי גזל זמן רב יותר משצפינו

בראשיתו. תהליך הדיון והבדיקה צפוי להימשך גם

בשנת 2006, בטרם תגובש תכנית אסטרטגית מקיפה

יותר לעשר השנים הבאות.

בשלב זה נוכל להצביע על כמה תובנות ומסקנות

ראויות לציון:

• קרן אבי חי פועלת כיום לקידום משימותיה

בשלושה תחומים מרכזיים: החינוך הפורמלי,

החינוך הלא-פורמלי, ואמצעי תקשורת ההמוניים

(בעיקר הטלוויזיה, האינטרנט והפרסום). שלוש

המסגרות הללו יוצרות בבואן יחדיו מעין פסיפס של

אסטרטגיות חיזוק, שתפקידן החיוני הוא להגביר את

יעילות עבודתה של הקרן. כרגע מחולקות ההשקעות

של הקרן פחות או יותר שווה בשווה בין שלוש

המסגרות הללו, ואנו מצפים ששלושתן ימשיכו לשמש

השומרון. לכאורה הייתה זו מחלוקת בין אידיאולוגיות פוליטיות, אך הזדהותם העמוקה של אנשי הציונות הדתית עם הגורמים שהתנגדו להתנתקות, והזדהותם של אנשי הציונות החילונית עם תומכי ההתנתקות, טשטשו את ההבחנות בין מתחים דתיים למתחים פוליטיים. במחלוקת זו נקטה קרן אבי חי עמדה בולטת במיוחד, וזאת באמצעות "צו פיוס", שקרא

לכל הצדדים "רק שלא נתנתק אחד

מהשני". בנוסף לכך מילאו כמה גופים

הנתמכים על ידי הקרן—"בית מורשה",

"צהר" ו"יסודות"—תפקידי מפתח

במאמץ להבטיח כי העניינים לא יצאו

מכלל שליטה.

ביצוע תכנית ההתנתקות בצורה חלקה

יחסית, הוכיח בעליל את יכולתה של

החברה הישראלית לדבוק בנורמות

היסוד של חברה אזרחית גם בתנאים

הקשים ביותר. אך הוא גם הזכיר

לנו כי המחויבות לשיח אזרחי היא עניין שברירי,

כפי שהוכיח כעבור זמן לא רב העימות האלים בין

המשטרה למפגינים בעמונה. יתר על כן, הצלחות

שהותירה ההתנתקות עדיין לא הגלידו בקרב רבים

מאנשי הציונות הדתית. הקולות הצורמים הקוראים

להתנתק ממוסדות המדינה ומן הזרם המרכזי של

החברה היהודית מדאיגים מאוד את כל אלה הרוצים

לראות בישראל מדינה יהודית בריאה ותוססת.

במבט לאחור, אירועי שנת 2005 בישראל הדגישו

יותר מתמיד את חיוניותם של המאמצים שמשקיעה

קרן אבי חי בהנחלת ערכי הכבוד וההבנה ההדדית

ובטיפוח שפה תרבותית משותפת, ברוח הניזונה

מתרבות יהודית רלוונטית ודינאמית. למרבה השמחה

ישנם בישראל גורמים בולטים רבים שעיצבו לעצמם

מודל בר-ביצוע של חברה ישראלית ראויה ופועלים

ללא לאות כדי לקרב אותנו אל המציאות—ואנו

המבקשות להשפיע על הלימודים בבתי הספר בצורה נרחבת יותר. אסטרטגיה זו, הבאה לידי ביטוי בתכניות "מארג", "יהלום" ו"מורשה", שמה לה למטרה לשנות את תרבות בית הספר, כדי שהיעדים יהיו קשורים הלכה למעשה במשימתה של הקרן. גישה "הוליסטית" זו מבטיחה מאמץ מורכב ומאתגר, ואנו מצפים לבחון ולהעריך את יעילותה בתשומת לב רבה בשנים הקרובות.

• רוב היוזמות הממומנות על ידי קרן אבי חי מבקשות אמנם להשיג את יעדיהן מתוך התבססות על מסגרות החינוך הפורמליות או הלא-פורמליות, אך בשנים האחרונות החלה הקרן לפעול לקידום מטרותיה גם בשתי זירות חשובות של תקשורת ההמונים – הטלוויזיה והאינטרנט. אנו מניחים כי אמצעי תקשורת הם סוכני חיברות חשובים, המסוגלים להעביר בצורה יעילה את המסרים המרכזיים של הקרן – ההבנה ההדדית בין מגזרים שונים באוכלוסייה והרלוונטיות של התרבות היהודית לחייהם. בתחומים אלה רשמה הקרן הצלחות ניכרות, שניתן למדוד אותן באמצעות מידרוג (רייטינג), כניסות לאתרי אינטרנט וסקירות ביקורת. החשיבה האסטרטגית חיזקה בנו את האמונה בחשיבותם של מאמצים אלה, ובמקביל חידדה את ההבנה כי הכלים להערכת השפעתם יישארו ככל הנראה מוגבלים.

בעקבות התכנון האסטרטגי החליטה הקרן לא ליזום פרויקטים חדשים במהלך שנת 2005, והדבר משתקף בתיאור של מענקי קרן אבי חי המובא להלן.

אסטרטגיות חשובות לקידום משימתה של הקרן בשנים הקרובות.

• כחלק מתהליך הבדיקה של פעולות הקרן בתחום החינוך הלא-פורמלי, נערך על פי הזמנת הקרן מחקר לבדיקת הדרכים שבהן השפיעו מסגרות "קהילות לומדות" ובתי המדרש על משתתפיהן. מסגרות לימוד אלה מהוות מרכיב עיקרי בעבודתה של הקרן בישראל. המחקר, שהתבסס על דיווחים של המשתתפים בפעילות זו במבט לאחור, הגיע למסקנה כי המסגרות השפיעו על המשתתפים בצורה מתונה, בעיקר בכל הנוגע לזהותם היהודית, לאוריינותם במורשת היהודית, לתחושת ההעשרה הרוחנית שזכו לה וליכולתם לקבל דעות שונות. מסקנת הקרן היא שתחום פעילות זה ממשיך למלא תפקיד חשוב במילוי המשימה שהקרן נטלה על עצמה, אך שיש לפעול להעלאת רמת הפעילות ולשיפור יעילותה. בעתיד הקרוב אנו מתכננים להזמין אנשי מפתח העוסקים בתחום זה כדי לסקור את המחקר ולהציע דרכים הולמות לפעולה עתידית.

• מעורבותה של קרן אבי חי במערכת החינוך של מדינת ישראל התפתחה במהלך השנים, תוך התבססות על הערכות ועל ניסיון מצטבר. מתמיכתנו בפיתוח תכניות לימודים הסקנו, כי כאשר תכנית לימודים אינה קשורה לתחומי לימוד שהם מקצועות חובה, כגון תנ"ך, קשה להכלילה במסגרת הלימודים – מפני שרוב מנהלי בתי הספר מעדיפים להקצות את משאביהם המוגבלים למקצועות חובה או למקצועות הזוכים להערכה רבה. למדנו גם שתכנית לימודים איכותית בעלת טווח הוראה מוגבל, המחייבת לימוד של שעה עד שעתיים בשבוע, עשויה להשפיע בצורה חיובית מתונה על יחסם של התלמידים ללימודי היהדות, אך היא יעילה פחות כאמצעי לחיזוק הידע של התלמידים בתרבות היהודית. התובנות הללו דירבנו את הקרן להתמקד ביוזמות

עידוד הבנה הדדית

כתמיד, משימתה הראשונית של קרן אבי חי בישראל היא טיפוח הבנה הדדית בין יהודים מכל הזרמים והגישות למסורת היהודית. ספינת הדגל של הקרן בתחום זה, "צו פיוס", משתמשת במגוון של אסטרטגיות—חינוכיות, פרסומיות ויחצניות—כדי לחזק את ערך הפיוס בחברה. הקרן גם מבקשת להעלות את הדיאלוג על נס ולחנך לקראתו באמצעות פרויקטים אחרים המופעלים במערכת החינוך, במסגרות חינוך לא-פורמליות ובכלים השונים של תקשורת ההמונים.

ארץ אחרת

כתב-עת דו-חודשי המתמקד בנקודות מבט מגוונות על נושאים הקשורים לתרבות היהודית ולחיים בישראל

של ימינו. כתב-העת שואף להעניק במה להשקפות בלתי שגרתיות אך מעמיקות על ההווה היהודית-ישראלית. עד סוף 2005 ראו אור 31 גיליונות שזכו לביקורות מצוינות. קרן אבי חי היא אחד המממנים העיקריים של כתב-העת מאז השקתו בסתיו 2000. www.acheret.co.il

בית הספר "קשת", ירושלים

בית ספר מגיל הגן ועד כיתה י"ב, המיועד לתלמידים דתיים וחילוניים כאחת והמחויב ללימוד וכיבוד גישות שונות אל אורח החיים היהודי. בשנת הלימודים הנוכחית, 2005/06, לומדים בבית הספר 660 תלמידים, וזהו אחד מבתי הספר היחידים בישראל שבהם מתקיים איזון מספרי בין דתיים וחילוניים—הן בקרב התלמידים והן בקרב אנשי הסגל. עיקר התמיכה של קרן אבי חי מיועד לפיתוח תכניות לימודים, למימון השתלמויות למורים ולבניית

כוח עזר לצוות. הקרן גם תומכת בעמותת קשת במטרה להפיץ ולקדם את רעיון הקמתם של בתי ספר מעורבים לדתיים וחילוניים במקומות נוספים בארץ. <http://keshet.jerusalem.muni.il>

המכללה החרדית, ירושלים

תכנית מלגות המאפשרת לחרדים לרכוש השכלה אקדמית אשר תקל על השתלבותם בחברה הישראלית הרחבה ועל פיתוח יחסי גומלין בינם לבין חברה זו. המכללה הוקמה בשנת 2001 והיא פועלת בשיתוף עם מוסדות אקדמיים מוסמכים להענקת תארים בעבודה סוציאלית, בטכנולוגיה מעבדתית רפואית ובמינהל עסקים. יותר ממאתיים נשים נרשמו לתכנית, ו-45 נשים נוספות לומדות במכינה הקדם-אקדמית שלה. בשנת 2005 נפתחה מכינה גם לגברים, ו-25 סטודנטים צפויים להתחיל בלימודים אקדמיים מלאים בשנת הלימודים הקרובה. המענק של קרן אבי חי, מלגות שכר לימוד המבוססות על נתוני המצב הכלכלי, נועד לפעול לשינוי היחסים בין האוכלוסייה החרדית לאוכלוסייה החילונית בישראל באמצעות חשיפת הסטודנטים החרדים לתחומי ידע אקדמיים ולדרך חשיבה אקדמית, ועידודם לפתח קריירות שיובילו להשתלבותם בעבודה במסגרת הציבור הכלכלי בישראל.

המרכז החרדי להכשרה מקצועית

תכנית מלגות לעידוד שילובם של חרדים בסביבות עבודה הטרוגניות. מעניקה קרן אבי חי מלגות שכר לימוד על פי נתוני המצב הכלכלי לכ-170 גברים מן המגזר החרדי הלומדים במרכז החרדי ללימודי טכנולוגיה, אחד המוסדות המובילים להכשרה מקצועית לחרדים. תמיכתה של הקרן מתבססת על

כבוד הדדי, ולא על כוחנות וכפייה. עד לשנת 2005 מימנה קרן אבי חי את פרסומו של מסמך, פרי מאמץ משותף של פרופ' רות גביון והרב יעקב מדין המייצגים שני קצוות על הקשת הדתית-חילונית. מטרתם הייתה לנסח "מסד לאמנה חברתית בין יהודים שומרי מצוות וחופשיים בישראל". המסמך הכתוב, שכלל הצעות להסדרים חדשים במה שנוגע לעריכת נישואים וגירושים, קבורה, גיור, תחבורה ומסחר בשבת, וחוק השבות, היווה את הניסיון המקיף והשיטתי ביותר לנסח הסדרים חדשים ליחסים בין הדת והמדינה בישראל. על מאמציהם זכו הפרופ' גביון והרב מדין בפרס אבי חי לשנת 2001. קרן אבי חי, בשיתוף עם המכון הישראלי לדמוקרטיה, מימנה את פרסום מסמך האמנה השלם, סיכומים שנועדו לציבור הרחב בעברית, רוסית ואנגלית, והקמת אתר אינטרנט. בשנת 2005 נטל מלי"ץ על עצמו את האחריות ליוזמת גביון-מדין, והוא מבקש היום להפיץ את מסריה ולעורר דיון ציבורי לגבי תכניה. מענק של קרן אבי חי מאפשר למלי"ץ להמשיך במפעל חשוב זה וכן לפתח תכניות חינוכיות נוספות שיחזקו את הזהות היהודית בקרב אוכלוסיות מפתח בישראל.

www.gavison-medan.org.il

עולמות: זהות יהודית-ישראלית בנצרת עילית

יוזמה ניסיונית לטיפול ולחיזוק זיקתם של עולים חדשים דוברי רוסית וישראלים ותיקים אל התרבות היהודית והחברה היהודית-ישראלית בישראל. הניסיון, שפותח בעקבות מחקר שיזמה קרן אבי חי בקרב הקהילה היהודית של נצרת עילית, מבקש לחזק את הקשרים בין העולים החדשים לתושבים הוותיקים על ידי התמקדות בזהותם המשותפת כישראלים, יהודים ותושבי העיר. המיזם יכלול מאמץ כלל קהילתי בתמיכת פרנסי העיר ובסיוע יועצים ומומחים בתחום הפיתוח הקהילתי, המגבשים יחד תכנית וחזון עירוניים, יוצרים תכניות חינוכיות

תוצאות סקרים מוזמנים שנערכו בקרב בוגרי המרכז, ומהם עולה כי רוב הבוגרים מצליחים להשתלב בסביבות עבודה שבהן הם פועלים לצד עמיתים או לקוחות מן העולם החילוני ומפתחים יחסי עבודה חיוביים עמם. המענק הנוכחי של קרן אבי חי למרכז ניתן זו השנה הרביעית והאחרונה.

יסודות

פרויקט המקדם חינוך לדמוקרטיה במסגרת בתי הספר הממלכתיים-דתיים. "יסודות", שהוקם ב-1996, שם לו למטרה להפריך את הדעה הרווחת בקרב הציבור הציוני-דתי, לפיה הלכה ודמוקרטיה אינן מתיישבות זו עם זו. הפרויקט מציע רעיונות הלכתיים חלופיים העולים בקנה אחד עם ערכי הדמוקרטיה, הסובלנות והפלורליזם. "יסודות" החל לפעול באמצעות קורסים למנהלים ולמורים, שבהם השתתפו עד כה יותר מ-500 אנשי הוראה המייצגים יותר ממחצית מבתי הספר הממלכתיים-דתיים בישראל. כעת פועלים נציגי "יסודות" ביותר מארבעים בתי ספר במטרה להנחיל ערכים דמוקרטיים, בעיקר באמצעות הוספת תכניות לימוד חדשות והכשרת מורים. אנשי "יסודות" מעידים על התעניינות גוברת בעבודתם, לא מעט בעקבות ההתנתקות מרצועת עזה ב-2005. רבים בקהילה הדתית הגיעו למסקנה, כי יש לפעול לחיזוק הנורמות הדמוקרטיות כדי להגן על זכויותיהם כמיעוט הנמצא בעימות אל מול הרוב. במקביל, תחושה הולכת וגוברת של ניכור מהמדינה היהודית דרבנה אנשי חינוך מובילים לבקש את התערבותם של אנשי "יסודות". קרן אבי חי היא מן המממנים הראשיים של פעילות "יסודות".

מלי"ץ: מכונים לחינוך יהודי-ציוני

מענק כללי למלי"ץ שנועד לתמוך ביוזמות חינוכיות יהודיות-ציוניות שונות, לרבות קידום אמנה דתית-חילונית חדשה לישראל, שתבסס על דיאלוג ועל

חדשניות המתמקדות באוכלוסיות מקומיות מרכזיות, ומכשירים תושבים מקומיים להפעיל תכניות בעלות תכנים יהודיים-ישראליים. במהלך 2005 הניב המאמץ המשותף פירות מעודדים בכל תחומי המיזם. אם תוכתר התכנית בהצלחה, היא תוכל לשמש דגם למיזמים דומים גם בערים נוספות, הנבחנות בימים אלה כמועמדים לקחת חלק בפרויקט.

פרס אבי חי

פרס המוענק מדי שנה, מאז 1993, לאנשים אשר תרמו תרומה משמעותית לקידום יחסי הבנה ורגישות הדדית בין יהודים בעלי רקע שונה ובעלי גישות שונות למסורת ישראל. ועדת הפרס מורכבת משמונה אישי ציבור נכבדים ומנציג קרן אבי חי. בשתיים-עשרה השנים שחלפו העניקה הוועדה את הפרס למגוון אנשים שמעשיהם והישגיהם מגלמים את חזון הפיוס של

הקרן. למרבה הצער לא הצליחה הוועדה בשנת 2005, לראשונה בתולדות הפרס, להגיע להסכמה פה אחד בדבר זוכה אפשרי/ת, ולפיכך הוחלט שלא להעניק את הפרס באותה שנה. את פסק הזמן שנוצר ניצלה הקרן כדי לבחון מחדש את המהלכים הקשורים בפרס ולבדוק אם יש צורך ברענון היעדים, קהל היעד ו/או מתכונת הפרס. נאמני קרן אבי חי והצוות מקווים להשלים את הבדיקה במהלך 2006. אם יוחלט לחדש את הענקת הפרס, הוא יינתן שוב בשנת 2007, ככל הנראה בשיתוף עם בית אבי חי.

צו פיוס

יוזמה שהיא ספינת הדגל של קרן אבי חי בכל הקשור לטיפוח הבנה הדדית בקרב יהודים בישראל. "צו פיוס" הוא מאמץ רב-פנים של אנשי הקרן עצמם, ויוזמותיו הבולטות ביותר הן מגוון של מסעי פרסום

בכלי התקשורת שנועדו לקדם את מסר הפיוס. אלה באו לידי ביטוי במסעי פרסום בערוצי הטלוויזיה, בעיתונות החרדית, בתכניות טלוויזיה כגון "סוף הדרך" (שעשועון מציאות אתגרי בהשתתפות דתיים וחילוניים, שהוצג בשעות שיא הצפייה), וביוזמות מבוססות אינטרנט, כגון האתר הפופולרי "זירת פיוס" המפגיש בין כותבים מרקע שונה. "צו פיוס" גם יוזם ותומך במגוון רחב של פרויקטים

חינוכיים וקהילתיים, לרבות קבוצות הידברות בין חרדים וחילונים, קבוצות כדורגל לנוער ממשפחות דתיות וחילוניות ופסטיבל תרבות יהודית לקהל הרחב. www.tzavpius.org.il

קהילות שרות

תכנית שנועדה להביא קהלים שונים לחוות את התרבות היהודית, לעסוק בה ולהעמיק את הקשר עמה באמצעות מוסיקה יהודית מסורתית בכלל

ופיוטים בפרט. המשתתפים במסגרת "קהילות שרות" מתכנסים מדי שבוע בהדרכת פייטנים מסורתיים, מוסיקאים או מלחינים, מתוודעים אל פיוטים נבחרים ולומדים לשיר אותם. ביוזמת קרן אבי חי הוקמה הראשונה מבין הקהילות השרות במושבה הגרמנית בירושלים, ובה השתתפו ארבעים איש שבאו מרקע מגוון מאוד. שלב הניסוי הורחב אחר כך לארבע קהילות, לרבות תל אביב ונתניה, ומשתתפים רבים נוספו לקהילה בירושלים. עתה, בשיתוף עם "מרכז תרבות עמים לנוער", מתמקד הפרויקט בהכשרת מדריכים ובהגדלת מספר הקהילות השרות בארץ כולה. במהלך שנת 2005 נוסדו חמש קהילות חדשות בבאר שבע, ירוחם, משמר השרון, מעלות ורמת השרון.

www.piyut.org.il/communities

אנו סבורים כי

קיומה של חברה

יהודית בריאה

תלוי בהירות פחות

של כל פגזרי החברה

השוניים לפיתוח

החיים התרבותיים

לפעול בשלושת הקמפוסים. התכנית כוללת סדנאות לימוד בהשתתפות פייטנים ואנשי רוח יהודים ישראלים, ואירועים חודשיים הפתוחים לכלל ציבור הסטודנטים ומשלבים לימוד פיוטים ומדרשים עם שירה. האירועים הציבוריים של "אומרים שירה", בהשתתפות פייטנים מן השורה הראשונה, זמרים פופולריים ומומחים לטקסטים יהודיים, מושכים אליהם דרך קבע מאות סטודנטים. אנשי "בית הלל" שואפים להפוך מאפיין זה של התרבות היהודית לחלק בלתי נפרד מהפעילות התרבותית באוניברסיטאות בישראל.

אלול

מוסד המקדם לימוד בצוותא של טקסטים יהודיים קלאסיים ומודרניים בהשתתפות דתיים וחילוניים. "אלול", מהחלוצים בתחום, מפעיל תכנית בית מדרש לקבוצת מנהיגות הליבה שלו, וגם מכשיר ומנחה 21 קהילות לימוד נוספות ברחבי הארץ. יותר מ-330 איש משתתפים בקביעות בקבוצות הלימוד במסגרת "אלול", ומאות נוספים השתתפו בפעילויות לימוד מיוחדות בתמיכת קהילות מכל רחבי הארץ. קרן אבי חי הינה המממנת העיקרית של פעילויות "אלול".

www.elulbm.org.il

במידבר

מרכז ללימודי יהדות בירוחם שבנגב. מאז הקמתו בשנת 1996 צמח "במידבר" והיה למרכז תרבותי יהודי חשוב המהווה אבן שואבת לאוכלוסייה המגוונת של האזור. תכניות "במידבר" מקיפות מגוון רחב של פעילויות, לרבות בית מדרש יצירתי למנהיגות הארגון, בית מדרש לילדים, תכניות לימוד שונות לבני נוער בגיל התיכון ולבוגרי תיכון, תכנית על פרשת השבוע, להקת מחול-מדרש, תכניות ללימודי יהדות לפועלים ממפעלי הסביבה ולעולים חדשים, ואירועים כלל-קהילתיים. כ-1,200 איש

עידוד לימודי היהדות

הניכור שחשים ישראלים חילוניים רבים כלפי התרבות היהודית ולימודי היהדות ממשיך להדיר שינה מעיני קברניטי הקרן. אנו סבורים כי קיומה של חברה יהודית בריאה תלוי בהירתמותם של כל מגזרי החברה השונים לפיתוח החיים התרבותיים. לצערנו הרב, דומה שחלק ניכר מן הציבור החילוני בישראל ויתר על היהדות ו"מסר" אותה לידי הדתיים. קרן אבי חי שואפת לעודד לימודי יהדות ואוריינות יהודית בקרב יהודים בישראל, כדי שיוכלו להיות שותפים פעילים ובעלי ידע בעיצוב החיים היהודיים בישראל. הקרן גם מבקשת לעודד לימוד החושף את המשתתפים לגיוון העשיר של החיים היהודיים ושל התרבות היהודית – מתוך תכנים המשקפים קשת רחבה של נקודות מבט ובאמצעות קבוצות לימוד המושכות אנשים בעלי רקע שונה והשקפות עולם שונות.

כדי להגשים את המטרות הללו החליטה הקרן להתמקד בשלושה תחומי פעילות: (1) עידוד תכניות לימודי יהדות לא-פורמליות למבוגרים; (2) קידום לימודי היהדות במערכת החינוך הממלכתית הכללית; (3) קידום התרבות היהודית בתקשורת בכלל, ובטלוויזיה ובאינטרנט בפרט.

מסגרות לא-פורמליות ללימודי יהדות

אומרים שירה

תכנית לתרבות יהודית-ישראלית המיועדת לסטודנטים והמציבה במרכז את הפיוט והמדרש. שלב ההרצה של התכנית התקיים באוניברסיטה העברית בשיתוף עם בית הלל במהלך שנת הלימודים 2002/03. בעקבות הצלחתה הורחבה התכנית בשנת הלימודים 2004/05 גם לאוניברסיטאות תל אביב ובן גוריון, ובשנת הלימודים 2005/06 היא ממשיכה

מלטון, פרויקט מפתחות

פיתוח קורס דו-שנתי באוריינות יהודית למבוגרים חילוניים בישראל. בהשראת ההצלחה הרבה שלה זכה הפרויקט של מלטון בתפוצות, מבקש ה-Mini-School למבוגרים של פלורנס מלטון ליצור תכנית לימודים ומסגרת להוראת מושגי היסוד של היהדות למבוגרים בישראל. קרן אבי חי נמצאת עתה בעיצומה של השנה השלישית והאחרונה של מענק שנועד לתמוך בפיתוח תכנית ללימודי השנה הראשונה של מלטון. במהלך 2005/06 מתכננים אנשי מלטון לנסות את חומרי ההוראה החדשים בשישה מקומות שונים לפחות. אם שלב ההרצה יוכתר בהצלחה, מקווים אנשי מלטון לעניין את קרן אבי חי וקרנות נוספות בפיתוח תכנית לימודים לשנה שנייה.

מסע אל המורשת היהודית

תכנית שמטרתה לקרב ולחבר ישראלים אל המורשת היהודית המשותפת באמצעות חקר אתרים יהודיים היסטוריים בתפוצות ותיעודם. התכנית מפגישה בין סטודנטים מתחומי ידע שונים המשתלמים בקורס בן שישה חודשים. בראשית הקורס נערכים ארבעה מפגשי הכנה בני יומיים, ובסיומו יוצאים הצעירים למסע בן שלושה שבועות שבו הם עורכים עבודת חקר ושימור באחת הקהילות היהודיות בתפוצות. בשנת 2006 צפויים להתקיים שני מסעות כאלה, ביוזמת קרן אבי חי ובחסות מרכז זלמן שז"ר – האחד לסלונקי שביוון והאחר לבומבי שבהודו. במסעות ישתתפו שישים סטודנטים.

www.shazar.org.il/moreshet/aboutH.asp

סידור אבי חי

סידור מאיר עיניים וידידותי למשתמש שפותח על ידי קרן אבי חי וראה אור בשני כרכים, לבית ולשבת. הסידור מיועד לישראלים בעלי רקע או ידע מועט

משתתפים בפעילויות "במידבר" מדי שבוע, ואלפים משתתפים באירועים הקשורים לחגים. "צו פיוס" מימן את פעולות ארגון "במידבר" מראשית דרכו, במשך שש שנים. מאז 2002 האחראיות למימון עברה לקרן אבי חי, שהיא מהתורמים העיקריים לארגון. www.bamidbar.org

ייעוד וייחוד:

המרכז לזהות יהודית-ציונית בצה"ל

פרויקט שאפתני המבקש לשלב תכנים וערכים יהודיים-ציוניים במסגרת האימונים בצה"ל ולהפוך אותם לחלק חיוני מן החינוך שמעניק הצבא לחייליו. הפרויקט, בהנחיית "בית מורשה" בירושלים ובשיתוף עם הקצונה הבכירה של צה"ל, שואף לצייד את חיל החינוך וגופים צה"ליים רלוונטיים אחרים בידע ובכלים הנחוצים להכשרת מפקדי צה"ל כמנהיגים חינוכיים, שזהות וערכים יהודיים-ציוניים מהווים חלק בלתי נפרד מתפיסת הפיקוד שלהם. הצלחתו של הפרויקט, שרק עתה אפשר לנסות לאמוד אותה, תימדד במידה שבה יצליחו הקצינים להנחיל את מה שלמדו לפקודיהם. קרן אבי חי הינה המממנת העיקרית של ההכשרה ופיתוח התכנית במסגרת "בית מורשה".

מכללת "עלמא"

מרכז תרבות ולימוד בתל אביב המתמקד בתרבות העברית ובזהות היהודית בת זמננו. תכניות הלימוד של המכללה כוללות מסלול אקדמי, שבו לומדים יותר מ-165 סטודנטים, לרבות חמישה-עשר עולים ממדינות ברית-המועצות לשעבר, וכן מגוון פעילויות של חינוך ותרבות המיועדות לציבור הרחב. קרן אבי חי היא מהתומכים העיקריים במכללת עלמא.

www.alma.org.il

לעורך הסידור, פרופ' אביגדור שנאן, בבקשה לפתח מהדורה נגישה ומושכת לב של אחת היצירות החשובות ביותר בספרות היהודית, שתתאים לציבור הישראלי בן ימינו. במשך מאות שנים סייעו "פרקי אבות" לעצב את האופן שבו התוו היהודים לעצמם את דרך החיים הראויה. אלא שרוב הישראלים אינם מסוגלים כיום למרבה הצער לעמוד על מלוא עושרו של הנוסח הקדום ועל הפוטנציאל הפרשני שלו. המפעל "פרקי אבות – פירוש ישראלי" נועד לעודד ישראלים לאמץ את הטקסט הקלאסי כמורה-דרך בכל בית. בספר ייכללו פרשנויות מודרניות, וכן רקע ונקודות מבט שונות, לרבות: מידע ביוגרפי על התנאים שדבריהם ואמרותיהם מובאים בפרקי אבות; איורים (כתבי-יד, מפות, יצירות אמנות וקומיקס); דיון בפירושים המסורתיים; קטעים מתוך יצירות ספרותיות, בעיקר מהספרות העברית החדשה; השוואה לביטויים דומים המופיעים בספרות היהודית או העולמית; מובאות מעניינות מן המחקר המדעי; וכן אמנות עממית, קטעים משעשעים, ביטויי סלנג ונגיעות קלות אחרות. ריבוי נקודות המבט נועד לעורר עניין אצל קוראים בעלי רקע מגוון ולחזק את חשיבותו של הטקסט בשיח התרבותי בישראל. "פרקי אבות" של קרן אבי חי צפוי לראות אור במהלך השנה הקרובה.

בתי ספר ממלכתיים

העצמה חינוכית יהודית במכון הרטמן

תכנית להכשרת מורים ולתמיכה בהוראה בכיתה אשר מטרתה להפיח חיים חדשים בלימודי היהדות בבתי הספר התיכוניים הממלכתיים. בפרויקט משתתפים יותר מ-80 בתי ספר תיכוניים הקשורים עם מכון שלום הרטמן. המכון מספק תכניות העשרה למנהלי בתי ספר, קורסי הכשרה אינטנסיביים למורים ליהדות, תמיכה פדגוגית למורים בבתי הספר וכן פיתוח חומרי למידה. קרן אבי חי תמכה בהכשרת

בתכניו בפרט ובתפילה בכלל. הסידור נמכר עד כה ביותר מעשרים אלף עותקים, והמהדורה הנוכחית היא החמישית במספר. בנוסף להוצאת סידור אבי חי, מימנה הקרן השתלמות למורים בנושא הסידור המסורתי. הקורסים מנוהלים ונערכים במרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח) תוך התמקדות מיוחדת בסידור עצמו. לקראת שנת 2006 מקווים אנשי הקרן להעלות את הסידור גם לאינטרנט.

עתים

"עתים" נוסד בשנת 2000 כדי לספק מידע והכוונה על טקסים הקשורים למחזור החיים היהודי – לידה, בר מצווה ובת מצווה, נישואין, גירושין, גיור ואבלות. מטרותיו הרחבות יותר של המיזם הן שיפור הידע וההבנה בכל הקשור לטקסי מעבר במחזור החיים היהודי, סיוע בעיצוב ביטויים אישיים של ציוני דרך במחזור החיים ויצירת חוויה חיובית הקשורה לתרבות היהודית ולמסורת אצל יהודים ישראליים. היום נשען "עתים" על שלושה אמצעים עיקריים למימוש מטרותיו: חוברות מידע, המחולקות במגוון גדל והולך של מסלולים; אתר אינטרנט ו"קו חם" לייעוץ טלפוני. תמיכתה של קרן אבי חי מאפשרת ל"עתים" לתרגם לרוסית את חוברות המידע ולהפיצן, לפתח גרסה רוסית לאתר האינטרנט, ולהתאים את הייעוץ הטלפוני לצורכיהם של דוברי הרוסית. במהלך שנת 2005 מימנה קרן אבי חי גם יוזמה ראשונית להכשרת חמישה-עשר אנשים שיסייעו לעולים דוברי רוסית המבקשים לקיים טקסים הקשורים למעגל החיים היהודי. לאחר ההכשרה אמורים אותם אנשים להתחיל לפעול בקהילות השונות במהלך המחצית השנייה של 2006. www.itim.org.il

פרקי אבות

פירוש חדש ורלוונטי לטקסט היהודי הקדום. לנוכח התקבלותו המפתיעה של סידור אבי חי, פנתה הקרן

ספר ומקווה כי רובם יעברו בתוך שנתיים למסגרת בתי ספר יהלוי"ם. קרן אבי חי היא המממנת העיקרית של יהלוי"ם.

חארג

פרויקט ניסיוני שיזמה קרן אבי חי במטרה לקדם מצוינות בלימודי יהדות, ציונות ואזרחות במערכת החינוך הממלכתית. היעד הוא פיתוח קבוצה של בתי ספר לדוגמה אשר יקבלו על עצמם ליישם סטנדרטים וערכים חינוכיים גבוהים בתחומים הקשורים ליעדיה של הקרן. במהלך שנת הלימודים 2004/05 שקדו אנשי "מארג" יחד עם שבעה בתי ספר ממלכתיים על גיבוש וליטוש סטנדרטים ודרכי פעולה. מיזם זה, הנערך בהדרכת מנחים מנוסים ומקצועיים, נעשה בפיקוח של ועדת היגוי ובתיאום עם משרד החינוך. בשנת 2005/06 כבר

הקיף המיזם ארבעה-עשר בתי ספר יסודיים וחטיבות ביניים, שכמה מהם צפויים לזכות באות המצוינות בדצמבר 2006.

מבחר

תכנית לימודים רב תחומית בנושא התרבות היהודית המיועדת לחטיבות הביניים בחינוך הממלכתי. התכנית פותחה במרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטי"ח) בשיתוף עם משרד החינוך, ועם קרן אבי חי כמממנת העיקרית. התכנית מורכבת משתי יחידות: "ישראל והעמים דרך סיפור יעקב ועשיו", ו"מחויבות חברתית דרך סיפור רות המואבייה". לרשות המורים עומדים באתר האינטרנט של התכנית גם ספרייה ומסד נתונים. יותר מ-45,000 תלמידים למדו את התכנית מאז תחילתה. בשנת הלימודים הנוכחית, 2005/06, הונהגה התכנית ב-45 בתי ספר וביותר מ-215

המורים ובתמיכה הפדגוגית לקבוצה ראשונה של מנהלים ומורים מ-30 בתי ספר. לאור התוצאות המעודדות שנתקבלו מהערכת הפרויקט שבוצעה על פי הזמנת הקרן, אושרה תמיכה בתכנית הכשרה תלת-שנתית של מחזור חדש של 65 מורים החל ב-2002/03. במרוצת השנים הכשיר המכון ארבעה מחזורים ובהם יותר ממאה מנהלים ו-270 מורים.

בשנת 2005/06 הועבר דגש הפעילות בתכנית מהכשרת צוות מורים למתן תמיכה פדגוגית ישירה לבתי הספר, תוך המשך פיתוח חומרי למידה המתאימים לתכנית. הערכה מקיפה של הפרויקט, שנערכה על פי הזמנת קרן אבי חי והושלמה בדצמבר 2005, מלמדת על השפעה חיובית משמעותית של הפרויקט על גישתם של תלמידים ללימודי היהדות.

יהלוי"ם

תכנית שמטרתה לקדם לימוד בצוותא של הורים וילדים בנושאים בעלי זיקה למקורות יהודיים, במסגרת בתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים של החינוך הממלכתי. יהלוי"ם—"ילדים והורים לומדים"—החלה כתכנית של מפגשי הורים וילדים אחרי שעות הלימודים, בבתי ספר שבהם יש אחוז ניכר של עולים חדשים, אך בהמשך היא התרחבה ועתה היא מקיפה תכניות דומות גם לאוכלוסיות ותיקות, כמו גם קהילות לומדות של עשר משפחות הנפגשות אחת לחודש, ומחנות קיץ למשפחות. בשנת הלימודים 2004/05 יצאה לדרך תכנית מורחבת יותר לשילוב התרבות היהודית וערכי היהדות כחלק בלתי נפרד מתכנית הלימודים במסגרת "בתי ספר יהלוי"ם", אשר שמה לה למטרה לשלב בבית הספר לימודים משותפים להורים וילדים. בשנת הלימודים הנוכחית, 2005/06, פועל יהלוי"ם ביותר מעשרים וחמישה בתי

"מורשה" מסייעת לבתי

הספר לגבש תכנית

לימודים שתגלה

רגישות להבדלים

דתיים ותרבותיים ויחד

עם זאת תהיה מחויבת

לחוויות היהדות

בתוך חמש שנים רשת של לפחות חמישים בתי ספר. קרן אבי חי היא הגוף העיקרי המממן יוזמה זו, הנהנית גם מסיוע מטעם כ"יח (כל ישראל חברים).
www.morasha.org.il

מקראנט

פיתוח אתר אינטרנט ומקורות מידע מקוונים לתמיכה בהוראת המקרא. בספטמבר 2003 העמידה קרן אבי חי מענק תלת-שנתי לרשות שלושה ארגונים חינוכיים עצמאיים חשובים – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, "סנונית" ו"גשר" – כדי לפתח כלים מבוססי-אינטרנט לשיפור איכות הוראת המקרא בבתי הספר הממלכתיים (ובסופו של דבר כדי להגיע גם לקהלים רחבים יותר). מקראנט תוכנן בהתאם להנחיות החדשות של משרד החינוך להוראת המקרא והוא כולל: נגישות לאתרים מגוונים שעניינם במקרא ובפירושים הקלאסיים שלו וכן אל המשנה, התלמוד והמדרש; מסד נתונים רחב המתבסס על תחומי ידע רבים לתמיכה בהוראת המקרא; קישורים לחומרי הוראה נוספים; מרכז מורים מקוון לחילופי מידע וסיוע; סרטוני וידאו קצרים ואירועי אקטואליה הקשורים להוראת המקרא; והכשרת מורים. עד סוף שנת 2005 נרשמו מדי חודש 150,000 כניסות לאתר – נתון מרשים ביותר. www.mikranet.org.il

פרשת השבוע

תכנית לימודים לחטיבות הביניים במערכת החינוך הממלכתי, שבמרכזה לימוד פרשת השבוע. התכנית נועדה לאפשר לתלמידים להתוודע לנקודות מבט שונות להבנת המסורת והתרבות היהודית ולהכיר טקסטים קלאסיים מתוך ארון הספרים היהודי, אגב העלאת נושאים רלוונטיים לעולמם של התלמידים. הפרויקט, שהחל לפעול במתכונת ניסויית בירושלים בשיתוף עם מנהלת החינוך העירונית, הורחב בהמשך למקומות נוספים במדינה. קרן אבי חי תומכת

כיתות בכל רחבי הארץ. כיום תומכת קרן אבי חי בהכשרת מורים, במאמצי שיווק ובפיתוח מקורות מידע מקוונים. למרבה הצער, בגלל מיעוט מנהלי בתי הספר המוכנים להקצות שעות הוראה לתכנית לימודים שאינה בגדר תכנית חובה, החליט מט"ח להשעות את התכנית בתום שנת הלימודים הנוכחית, אלא אם כן ישנה משרד החינוך את מדיניותו, דבר שיאפשר אימוץ נרחב יותר של התכנית.
http://www.cet.ac.il/mivhar

מורשה

יוזמה של קרן אבי חי לפיתוח רשת של בתי ספר, הן במסגרת החינוך הממלכתי והן במסגרת החינוך הממלכתי-דתי, העוסקת בערכים המשותפים ובהיות המשותפת של אוכלוסיות התלמידים המגוונות הלומדות במסגרות אלה. הפרויקט מבקש להרחיב את החזון החינוכי של מנהלי בתי הספר וצוותי המורים ולחזק את מודעותם לרקע שממנו באו התלמידים ולגיוון הרב של ההשקפות השוררות בקהילת התלמידים בכל הנוגע לזהות יהודית – למשל, תלמידים הבאים מרקע מסורתי. "מורשה" מסייעת לבתי הספר לגבש תכנית לימודים שתגלה רגישות להבדלים דתיים ותרבותיים ויחד עם זאת תהיה מחויבת לליבה של עקרונות המעלים על נס את חויית היהדות, לימוד טקסטים יהודיים, מעורבות חברתית, טיפוח הזיקה בין בית הספר לבית, ערכיה ההומניסטיים של היהדות, ארץ ישראל והציונות, והצטיינות בדרך ארץ ובלמוד. הפרויקט יושם לראשונה בסמינר שנמשך שנה ונועד למנהלים של שלושה-עשר בתי ספר יסודיים וחטיבות ביניים מכל רחבי הארץ, הן מהחינוך הממלכתי והן מהחינוך הממלכתי-דתי. בשנת 2004/05 החלה "מורשה" לפעול באותם בתי ספר במטרה ליישם את עקרונות היסוד של התכנית, ועבודה זו נמשכה גם במהלך שנת הלימודים 2005/06. "מורשה" מקווה להקים

תכנית לימודים בתנ"ך – יד בן צבי

יד בן צבי, אחד המוסדות המובילים ללימודי ארץ ישראל ולמחקרה, עוסק מאז 2001 בפיתוח תכנית לימודים חדשנית במקצוע התנ"ך לכיתות ד' וה' בבתי ספר הממלכתיים היסודיים. ביד בן צבי מאמינים כי לימודי התנ"ך צריכים לשמש בסיס ללימודי מקצועות נוספים – גיאוגרפיה, ספרות, מדעים, עברית והיסטוריה – ושבעזרתם אפשר להתמודד עם שאלות וערכים הרלוונטיים לחיי התלמידים. חומרי הלימוד מכוונים את התלמידים לקרוא בתשומת לב את הנוסח המקראי ולהתמודד עם משמעותו, ובה בעת להבין את הרקע ההיסטורי ולהשוות מושגים של אז והיום. עד כה פותחו ביד בן צבי ספרי לימוד ומדריכים למורה לספרי יהושע, שופטים, מגילת רות ושמואל א', ובימים אלה נשלמת הכנת החומרים לספר שמואל ב'. במהלך שנת הלימודים הנוכחית, 2005/06, נלמדים החומרים של יד בן צבי ביותר מ-45 בתי ספר. קרן אבי חי תומכת במפעל על ידי מענק שנועד לשיווק תכנית הלימודים ולהכשרת מנהלים ומורים.

תרבות עברית בתל אביב

מענק שנועד לממן תכניות בעלות תכנים יהודיים-ישראליים בעיר תל אביב, על בסיס התאמה (matching) של עיריית תל אביב-יפו. הרעיון המקורי, שגובש תוך שיתוף פעולה עם ראשי החינוך בעיר, ביקש לפתח תכנית מקיפה בעיר כולה, שתפעל לקידום הוראת מחזור החיים היהודיים והתרבות היהודית במסגרות החינוך הפורמלי והלא-פורמלי בתל אביב ותדרבן יצירת תכניות תרבותיות דינאמיות הנוטעות במורשת היהודית. למרבה הצער, ברגע שהפריקט

בתכנית הכשרת מורים מבתי ספר מחוץ לירושלים. במהלך שנת הלימודים 2004/05 נלמדה התכנית בארבעים בתי ספר בסך הכל, לרבות ירושלים, אך בשנת הלימודים 2005/06 ירד המספר ל-25, בעיקר מפני שמנהלים רבים החליטו להקצות שעות הוראה ותקציבים לתכנית חובה חדשה שהכין משרד החינוך, "מאה מושגי יסוד ביהדות, ציונות ואזרחות". הירידה

במספר המשתתפים בתכנית "פרשת השבוע" מצביעה על הסכנות החמורות המאיימות על המשך דרכה. מלבד לירושלים, שבה העירייה מחויבת להמשיך את תמיכתה, תלוי עתידה של התכנית במדיניות משרד החינוך, לרבות המשאבים שיוקצו להוראת המורשת היהודית.

רביבים

תכנית להכשרת מורים באוניברסיטה העברית בירושלים, שנועדה להפיח חיים חדשים בהוראת היהדות בבתי ספר תיכוניים במוסדות החינוך הממלכתי. התכנית הארבע-שנתית מגייסת סטודנטים מצטיינים למסגרת הכשרה אקדמית וחינוכית אינטנסיבית, שבסיומה יקבלו תואר מוסמך במדעי היהדות ותעודת הוראה ויתחייבו ללמד לפחות ארבע שנים בבתי ספר תיכוניים ממלכתיים. במסגרת התכנית יצאו עד כה לדרכם שישה מחוזרים ובהם יותר מ-130 סטודנטים. בוגרי המחזור הראשון של "רביבים" החלו את דרכם כמורים מן המניין בספטמבר 2004, והמחזור השני בא בעקבותיהם. קרן אבי חי הזמינה הערכה חיצונית כדי לבדוק את הצלחתם של הבוגרים כמורים בפועל. קרן אבי חי תמכה בצורה משמעותית בכל מחזורי הלימוד, פרט למחזור השני. www.revivim.huji.ac.il

ביד בן צבי מאמינים

כי לימודי התנ"ך

צריכים לשמש בסיס

ללימודי מקצועות

נוספים-גיאוגרפיה.

ספרות, מדעים, עברית

והיסטוריה...

ירושלמי", בשיתוף עם גשר ו"קשת"—זכייני ערוץ 2.
www-r.openu.ac.il

אנציקלופדיה יהודית בשפה הרוסית

פיתוח גרסת אינטרנט עדכנית של האנציקלופדיה היהודית ברוסית. האנציקלופדיה בת אחד-עשר הכרכים מיועדת לציבור דוברי הרוסית והיא פרי מאמץ כביר בן 25 שנים, שהושלם לאחרונה על ידי האגודה לחקר תפוצות ישראל. קרן אבי חי מימנה יוזמה שנמשכה שנתיים לעדכון ולהפקת גרסה מקוונת של האנציקלופדיה, מתוך שאיפה לשמר את מעמדה של האנציקלופדיה כמקור המוסמך ביותר בשפה הרוסית לחקר היהדות, תולדות עם ישראל ומדינת ישראל. העבודה נמשכה שנתיים והסתיימה בספטמבר 2005. עד סוף שנת 2005 נרשמו מדי חודש יותר מ-30,000 כניסות לאתר—כמחציתן מברית-המועצות לשעבר, והשאר מתחלק שווה בשווה בין ישראל לבין תפוצות אחרות. קרן אבי חי מממנת בימים אלה את עדכון האתר על מנת להבטיח שימשיך להיות רלוונטי גם בשנים הבאות. www.eleven.org.il

אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט"

אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט" נועד לקדם את העיסוק בפיוטים המסורתיים של עדות ישראל ככלי לקירוב בין יהודים ישראלים ולהעמקת זיקתם המשותפת לתרבות היהודית. שתי יוזמות של קרן אבי חי, "קהילות שרות" ו"אומרים שירה", המחישו את כוחו של הפיוט לחבר אנשים אל מורשתם היהודית ולטפח שפה משותפת בין יהודים בעלי רקע שונה. כדי להרחיב את החשיפה לפיוטים, יזמה קרן אבי חי את פיתוחו והקמתו של אתר אינטרנט ובו פיוטים מיותר מעשרים מסורות חשובות, ממרוקו דרך הודו ועד לאשכנז. לצד הפיוטים מופיעים הסברים, ביצועים מוקלטים וכן הרחבות נוספות. מהדורת הרצה של האתר עלתה לרשת בחנוכה תשס"ה (דצמבר 2004),

עמד לצאת לדרך בספטמבר 2005, החליטה העירייה לפתע לצמצם באופן משמעותי את השתתפותה במימון. במצב שנוצר הוחל במהלך שנת 2005/06 ביישום של תכנית מצומצמת הרבה יותר, המתמקדת בבתי הספר בלבד.

תקשורת המונים: טלוויזיה, אינטרנט ורדיו

אבי חי בטלוויזיה

קרן אבי חי עושה מאמץ מתמשך לעידוד, פיתוח ושידור תכניות חדשות המתייחסות לתרבות היהודית ולרעיון הפיוט בערוצי הטלוויזיה המובילים בישראל. בשנים האחרונות בחנה הקרן הצעות שונות ומימנה את הפקתן של מגוון תכניות דרמה, תעודה ושיח.

במהלך שנת 2005 הסתמן שיא של פעילות בתחום זה, עם יותר מ-30 פרקים של תכניות שונות שהוקרנו בטלוויזיה. בין היוזמות הבולטות במיוחד נמנים העונה השנייה של "סוף הדרך", שעשועון מציאות בחסות "צו פיוס", שזכה לשיעורי צפייה גבוהים, ובו תחרות בין זוגות מעורבים דתיים-חילוניים; עונה שנייה לסדרה תיעודית על חכמי ספרד (העונה הראשונה שודרה בשנת 2004); סדרת הדרמה "לתפוס את השמים", ששודרה בחורף האחרון בשיתוף פעולה עם שידורי קשת בערוץ 2; והסדרה התיעודית "עשרת הדיברות", שפרקיה הראשונים שודרו באביב, אף הם בשיתוף פעולה עם שידורי קשת.

פרויקטים רבים נוספים נמצאים כרגע בשלב הפיתוח, ובהם סדרה של דרמות על זהות ותרבות יהודית, שפותחה בשיתוף פעולה עם גשר: הקרן לדיאלוג רב תרבותי בקולנוע וזכייני רשת; הסדרה התיעודית "תמול שלשום", הסוקרת את תולדות התרבות הישראלית עבור הערוץ דובר הרוסית "ישראל פלוס"; וכן עונה שנייה לסדרת הדרמה "מעורב

שונים של מידע, החל בהגדרות תמציתיות וכלה בהסברים מעמיקים, עיונים הנשענים על נקודות מבט רב-תחומיות ומגוון קישורים לעיון נוסף. קרן אבי חי שכרה את שירותי המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח) ליצירת לקסיקון ובו 450 ערכים הקשורים לתולדות עם ישראל, לתרבות היהודית ולציונות.

ועד סוף 2005 כבר נכללו בה יותר מ-450 פיוטים. מספר הכניסות לאתר מכל רחבי העולם עולה על 40,000 בחודש, כשכל כניסה נמשכת בממוצע 17 דקות. עד סוף 2006 צפויים להיכלל באתר 650 פיוטים. <http://piyut.org.il>

לימודי יהדות ברדיו רק"ע

תכנית שנועדה להכין ולשדר קורסים ברמה גבוהה בנושאים יהודיים וציוניים עבור מאזיני רדיו דוברי רוסית. בשלב ההרצה הראשוני, שנעשה בשיתוף עם האוניברסיטה הפתוחה, הוכנו שתי סדרות של הרצאות—האחת על "ארון הספרים היהודי" והשנייה על תולדות הציונות ומדינת ישראל. ההרצאות שודרו בין מרס ומאי 2004 ברדיו רק"ע ומעריכים כי מספר המאזינים הגיע לכ-66,000, בהם כ-33,000 מאזינים קבועים. ההרצאות זכו לשבחים רבים

בסקר שנעשה בעקבות שידורן. בעקבות ההצלחה של שלב ההרצה, פיתחה האוניברסיטה הפתוחה תכנית מורחבת לשנת 2004/05, ובה 78 הרצאות, ש-16 מתוכן הועלו לאתר האינטרנט של הפרויקט. ההרצאות שודרו במוצאי שבתות ובימי ראשון והסתיימו בקיץ 2005. שידוריה של סדרה נוספת ובה 78 הרצאות החלו באוגוסט 2005 וצפויים להסתיים במאי 2006.

לקסיקון קרן אבי חי לתרבות יהודית

פיתוח לקסיקון עברי מקוון למונחי תרבות יהודית המיועד לסטודנטים, למורים ולציבור הרחב. יוזמה חדשה זו, המתקרבת לסיומה מקץ שלוש שנות עבודה, תהווה אתר פופולרי שיעמוד לרשותו של כל המעוניין במידע מקוון נהיר ושימושי בנושאי יסוד מתחום היהדות. האתר יספק למבקרים בו רבדים

אחר

"מזרח שמש" מתמקד פנים

ארגון-גג המוקדש לקידום של בתי ספר וארגונים העוסקים בדיאלוג ובלמוד יהודי ברוח פלורליסטית. מאז 1998 פועל "פנים" לתמיכה ולקידום של מספר גדול של ארגונים (מהם רבים ממקבלי המענקים של קרן אבי חי), המספקים ליהודים בישראל חוויות חינוכיות יהודיות משמעותיות ומגוונות. "פנים" פועל להשגת מטרותיו

בראש ובראשונה באמצעות עידוד חילופי מידע בין ארגונים מסונפים, קידום מטרותיהם וחיוזוק התמיכה בהם בקרב הציבור הרחב וגופים ממשלתיים. קרן אבי חי היא שותפה בכירה במימון "פנים" מאז 2004. www.pananim.org.il

קידום מנהיגות יהודית חדשה

האתגרים הרבים שעימם מתמודדת החברה היהודית בישראל מחייבים גיבוש דור חדש של מנהיגים בעלי ידע נרחב בתרבות היהודית והישראלית, אשר יידעו לכבד את השונות ויהיו מסוגלים לסחוף אחריהם אנשים לדו-שיח מעמיק בדבר עתידם של החיים היהודיים במדינת ישראל. כתמיד מייחסת קרן אבי חי חשיבות מיוחדת לפיתוחה של מנהיגות כזאת, שתנחה את קהילות המוצא שלה ותשפיע עליהן.

מכינות קדם-צבאיות

תכנית חינוכית לתמיכה במכינות קדם-צבאיות המיועדות לחילוניים ולקבוצות מעורבות של דתיים וחילוניים. התכנית החינוכית האינטנסיבית נמשכת שנה ומיועדת לבוגרי תיכון המבקשים לשלב לימודי יהדות וציונות עם שירות קהילתי, פיתוח מנהיגות והכשרה קדם-צבאית. מכינה קדם-צבאית תהיה זכאית לתמיכת קרן אבי חי אם תעמוד בתנאים הבאים: לפחות שמונה שעות לימוד שבועיות המוקדשות ללימודי יהדות וציונות, שילוב מרצים בעלי רקע שונה, תכנית שירות קהילתי, ובסיס כלכלי איתן. בימים אלה תומכת קרן אבי חי במענקים בסיסיים בשלוש-עשרה מכינות העונות על תנאים אלה: אדרת, ארגמן, בית ישראל, ימין אורד, מיצר, מעגן מיכאל, מעין ברוך, נחשון, עין פרת, עמי חי, רבין והמכינה של התנועה ליהדות מתקדמת—שבהן רשומים בסך הכול 425 חניכים.

מזרח שמש

פרויקט מנהיגות קהילתית השואף לקדם את ערך האחריות החברתית המבוסס על מחויבות יהודית. "מזרח שמש", שהחל ב-1999 כיוזמה של קרן אבי חי בעזרת כ"ח (כל ישראל חברים), מתמקד בפיתוח מנהיגות יהודית המחויבת לערכים חברתיים, מקרב פעילים קהילתיים, מנהלי בתי ספר, רבנים, משפטנים, עיתונאים, סטודנטים, הורים ובני נוער. במהלך 2005 השתתפו יותר מ-260 אנשים מקבוצות אלה בתכניות לימוד והכשרה. ב"מזרח שמש" גם פותחו חומרי למידה יהודיים רלוונטיים העוסקים בסוגיות חברתיות חשובות, המיועדים לאוכלוסיות שונות והמבוססים על מסורות כתיבה והגות מקהילות ישראל השונות. www.mizrach.org.il

במהלך השנים פנינו לאוכלוסיות שונות מכל גוני הקשת הדתית-חילונית, בניסיון להכשיר מנהיגים ששפתם מבוססת על ידע מעמיק במורשת היהודית ועל כבוד להשקפות שונות משלהם.

בית מורשה בירושלים

מוסד זה מכשיר נשים וגברים דתיים לתפקידי הנהגה קהילתיים וחינוכיים. תכנית ההכשרה של "בית מורשה", המונה יותר מ-92 סטודנטים שהם בעלי תואר ראשון לפחות, משלבת גישות ישיבתיות ואקדמיות ללימודי היהדות, במטרה להכשיר בוגרים המסוגלים לגבש שפה משותפת והבנה בין העולם הדתי והעולם החילוני. סטודנטים רבים לומדים לתואר שני בתכנית משותפת עם אוניברסיטת בר אילן. "בית מורשה" מפעיל גם מספר תכניות המיועדים לציבור הרחב, בכללן בית מדרש חילוני-דתי וכנסים בנושאים שונים. קרן אבי חי היא המממנת העיקרית של "בית מורשה" מאז היווסדו ב-1989. www.bmj.org.il

מכון תלמודי עיוני לנשים (מתן)

תכנית תלת-שנתית ללימודים יהודיים מתקדמים של מתן בירושלים ששמה לה למטרה לפתח גרעין של נשים בעלות ידע עמוק בתלמוד ובהלכה. קרן אבי חי מימנה את לימודי המחזור הראשון שבו השתתפו שתיים-עשרה נשים ושהסתיים בקיץ 2002. בשיתוף עם תורמים נוספים מימנה הקרן קבוצה שנייה, שבה השתתפו שתיים-עשרה נשים שסיימו את לימודיהן ביוני 2004. ועתה מממן אבי חי יחד עם גופים נוספים מחזור שלישי, שהחל את לימודיו בסתיו 2003. בוגרות התכנית קיבלו על עצמן עבודת הוראה במוסדות על-תיכוניים ואוניברסיטאיים שונים. קרן אבי חי תמכה בתכנית מאז הקמתה, אך תמיכתה צפויה להסתיים בתום המחזור השלישי. המכון מתכוון להמשיך לפעול בעזרת תורמים אחרים.

צהר

מובהק להצלחה המרשימה של התכנית. קרן אבי חי תומכת ב"קולות" מאז הקמתה. www.kolot.info

תהודה

תכנית "תהודה" פועלת להכשרת מחנכים ומנהיגים קהילתיים יהודים בישראל ולהעמקת בקיאותם בטקסטים יהודיים ומחויבותם ללימוד כמנוף לפעולה חברתית. שני ארגונים העוסקים בהתחדשות התרבות היהודית בישראל, "אורנים" ו"קולות", חברו יחד לבדיקת רעיון זה, וגיבשו תכנית שהוכתרה בהצלחה כבר בשלב ההרצה שלה, ב-2001/02. בעקבות שנת הרצה שנייה הופקו לקחים ושני הארגונים חנכו בנובמבר 2004 תכנית הכשרה דו-שנתית מלאה, בהשתתפות 19 עמיתים בעלי כישורי מנהיגות מוכחים, שהגיעו מרקעים יהודיים מגוונים ושונים. הבוגרים צפויים לתפוס עמדות חינוכיות מובילות בבתי מדרש, בקהילות לומדות וביוזמות יהודיות-ישראליות נוספות. מחזור נוסף צפוי להיפתח בספטמבר 2006. קרן אבי חי היא המממנת העיקרית של פרויקט "תהודה". www.kolot.info/programs/tehuda

מחקר ולימוד

לקרן אבי חי מסורת רבת שנים של ביסוס היוזמות הפילנתרופיות שלה על מחקר ולימוד, ועיקרון זה ממשיך להנחות את עבודתנו. מעת לעת אנו מזמינים מחקר עומק, כגון סקר גוטמן 2000 של יהודי ישראל. פעמים רבות עוד יותר אנו מתקשרים עם שותפים לצורך בדיקה של רעיון בעל עניין פוטנציאלי, תהליך הנמשך כשנה, על מנת לקבוע אם קיימת הצדקה

רבנים אורתודוקסים השואפים להפיח חיים חדשים בתפקיד הרבנות בחברה הישראלית באמצעות ניהול דיאלוג מעמיק עם העולם החילוני. היוזמה נפתחה בעריכת טקסי נישואים על פי ההלכה, תוך התאמתם לזוגות חילוניים בישראל, ובשמונה השנים האחרונות השיאו רבני "צהר" יותר מ-10,000 זוגות. לאחרונה מוזמנים רבני "צהר" בתדירות הולכת וגוברת להגיב על סוגיות המטרידות את כלל החברה הישראלית, כגון אלימות בחברה או חקיקה חברתית בענייני רווחה. בשנת 2005 מילאה הנהגת "צהר" תפקיד חשוב בקריאה למתינות במהלך ההתנתקות מרצועת עזה. פעילויות נוספות של צהר כוללות פרויקט חדש שנועד לסייע לרבים מעולי ברית-המועצות לשעבר שאינם מצוידים במסמכים המתאימים להוכחת יהדותם ובפתרון בעיות העלולות להתעורר מול הממסד הרבני; כנסי רבנים לליבון נושאים שונים ומגוונים; ועריכת תפילות מיוחדות ביום כיפור לציבור הרחב. קרן אבי חי היא כיום המממנת העיקרית של "צהר". www.tzohar.org.il

קולות

תכנית שנתית המוקדשת ללימוד טקסטים יהודיים, תוך התמקדות מיוחדת בשאלות חברתיות כגון צדק, צדקה והיחס לגר, והפונה לבכירים במגזר העסקי, בתקשורת ובתחומי עיסוק בכירים אחרים. התכנית נמצאת עתה בשנתה השביעית ועד כה השתתפו בה יותר מ-190 עמיתים, שרובם מתכנסים פעם בשבועיים למפגש לימודי ערב, ומעת לעת לסמינרים מרוכזים של סופי-שבוע. רוב עמיתי השנה הראשונה בוחרים להמשיך את לימודיהם לפחות שנה נוספת—סימן

והמעורבות החברתית; (3) ככל שזמן המעורבות של המשתתפים בפרויקט היה ארוך יותר, כן גברה השפעתו, במיוחד בכל הנוגע לשינויים התנהגותיים; (4) חוויית הלימוד השפיעה במידה המועטה ביותר על אנשים חילוניים משכילים ובעלי הכנסה גבוהה (אם כי ייתכן שתוצאה זו מוטית, בגלל האופי הביקורתי מאוד של קבוצה זו); (5) משתתפים שפעלו במסגרת קבוצות הטרוגניות ביטאו מידה רבה יותר של פתיחות ויכולת לקבל דעות שונות, לעומת המשתתפים בקבוצות הומוגניות; (6) בארגונים שהדגישו מחויבות לפעולה חברתית וללימוד עם אנשים בעלי רקע שונה נרשמה השפעה משמעותית יותר על המשתתפים, בכל המדדים הרלוונטיים, לעומת ארגונים שלא הדגישו מחויבות חברתית או קהילתית כזו.

את הנוסח המלא של המחקר וכן תקציר שלו אפשר למצוא בכתובת האינטרנט: www.avichai.org.il.

בעקבות המחקר תקיים הקרן יום עיון ודיון בט"ז באדר תשס"ו (ה-16 במרץ 2006) במלון מעלה החמישה, שבו יידונו ממצאי המחקר עם אנשים מהתחום, כדי לגבש את הדרכים ההולמות להעלאת האיכות וההשפעה של תכניות "קהילות לומדות" ו"בתי המדרש".

מענקי יזמות קטנים לעולים

קרן אבי חי נותנת מענקי תמיכה קטנים לרעיונות נבחרים המיועדים לעולים דוברי רוסית העשויים להתפתח לכלל תכניות משמעותיות. יוזמות ניסוי ראשוניות שנערכו בנצרת עילית וברדיו בשפה הרוסית הפכו בסופו של דבר למענקים רגילים וסדירים של הקרן. בימים אלה מממנת קרן אבי חי יוזמה לארגון תחרויות ידע בקרב עולים צעירים דוברי רוסית בנושאי יהדות ומורשת ישראל, תולדות עם ישראל והתרבות היהודית.

למתן סיוע של קרן אבי חי ("מענקי מחקר").

מחקר על "קהילות לומדות"

מיזם שנועד לבדוק את הדרכים שבהן משפיעה בטווח הארוך פעולת "קהילות לומדות" ובתי המדרש הפתוחים על המשתתפים בהם. המסגרות הללו, המקדישות את עצמן ללימוד טקסטים יהודיים ברוח פלורליסטית, החלו לקום בישראל בשנות התשעים והיום הן מונות כ-5,000 משתתפים. קרן אבי חי מימנה בעבר וממשיכה לממן גם כיום רבים מהארגונים שבחסותם פועלות מסגרות אלה. מחקרים שנעשו בעבר ובדקו את הקהילות הלומדות הולידו תובנות חשובות בכל הנוגע להיקף התופעה, מאפייני המשתתפים בה, סוגי הארגונים הקשורים לה וההשפעה קצרת הטווח שיש לה על המשתתפים ועל חוגם החברתי. אלא שאותם מחקרים לא בדקו את ההשפעות לטווח הארוך.

בהזמנת קרן אבי חי נערך מחקר חדש בהנהלת ד"ר גד יאיר מהאוניברסיטה העברית, שהסתמך על ראיונות רטרוספקטיביים ועל שאלונים שמילאו יותר מ-450 איש, שהחלו להשתתף בפעילותן של הקהילות הלומדות לפחות שלוש שנים קודם למחקר. המחקר התמקד במשתתפים משנים-עשר ארגונים.

הנה כמה מן הממצאים העיקריים: (1) המשתתפים בקהילות הלומדות ובבתי המדרש הפתוחים מדווחים על השפעה משמעותית, אם כי מתונה, בתחומים שיש להם נגיעה לעניין האישי והפנימי: רכישת ידע ומיומנות בקריאת טקסטים; תחושה חזקה יותר של זהות יהודית; תחושה של העשרה רוחנית ותרבותית; וגישות פלורליסטיות יותר כלפי הלימוד וכלפי הטקסטים עצמם; (2) המשתתפים אינם מדווחים על השפעות משמעותיות בתחום ההתנהגות, כמו למשל שינוי ברמת שמירת המסורת או חיזוק המודעות

שבתונים

תכנית של שנה הנועדת לאפשר לאנשים מוכשרים במשרות בכירות, שהוכיחו את עצמם כבעלי יכולת הנהגה ויוזמה בתחומי הפעילות של הקרן, להתפתח מבחינה מקצועית ואישית. תנאי הקבלה כוללים לפחות שש שנות ניסיון באחד מתחומי העניין של קרן אבי חי ומילוי משרה בכירה במקום עבודתו של הפונה, ועדיפות ניתנת לבני 30-50. אנשים הזכאים לשבתון ממקום עבודתם הנוכחי, או שהיו בשבתון מטעם מקום עבודה אחר במהלך חמש השנים שקדמו להצגת מועמדותם, לא יוכלו להגיש מועמדות לתכנית זו. עמיתי תכנית שבתון הלימודים של קרן אבי חי מתחייבים להקדיש את מלוא זמנם ללימוד ולהתפתחות אישית ומקצועית. עליהם גם להתחייב לחזור למקום עבודתם הקודם או לתחום עיסוקם הקודם למשך שלוש שנים אחרי תום השבתון. מדי שנה ניתנים עד ארבעה מענקים. עד כה זכו במענקי תכנית השבתון 22 אנשים.

מידע נוסף על תכנית השבתון של קרן אבי חי אפשר למצוא באתר האינטרנט: www.avichai.org.il.

פעילויות "צו פיוס" בשנת 2005

דגל הפיוס הורכב משמותיהם של 32,000 איש שחתמו על "עצומת הפיוס" של צו פיוס לקראת ההתנתקות מחבל עזה.

"דגל הפיוס" של צו פיוס בכיכר רבין בתל אביב

1 יש לנו מטרות משותפות (אם גם לפעמים זה לא נראה כך)

2 האחריות היא של כולנו (אזרחי שנתנונן גלפיים לפעם גלפם לא גלפיים)

3 לכל אחד מאיתנו יש דעה בכל נושא (אם זה מלאכה)

4 כל אחד רשאי להשמיע את דעתו (לא דלוקלטים)

5 כל אחד חייב לשמור על החוק (אם לא דלוקלטים)

6 אלימות מילולית מובילה לאלימות פיזית (אם כול כיוון)

7 חשוב לדבר עם השונים מאתנו (אם לא דלוקלטים כולו קיוון)

צד פידוס

שבתה

דברים

שכדאי

לזכור

(אם...אם אפילו)

רק שלא נתנתק אחד מהשני

כזה שהוצגה ע"י צו פיוס ביום הזכרון של יצחק רבין – "שבעה דברים שכדאי לזכור בעת ויכוח..."

צד פידוס

אין לנו ארץ אחרת

רק שלא נתנתק אחד מהשני

המדבקה הופקה ע"י צו פיוס כחלק ממבצע "דגל הפיוס"

פרויקטים בצפון אמריקה

2 0 0 5

יוסי פרגר,
מנכ"ל אבי חי-ארה"ב

מכוונת לאוריינות יהודית, הרי שהווי המחנות המלבב והמהנה מעודד את החניכים למחויבות יהודית משמעותית. אבי חי שואפת: (א) להגדיל את מספר הנרשמים במחנות המציעים תכנית פעילות יהודית אינטנסיבית לחניכים שאינם משתייכים למסגרת בתי הספר היומיים, ו-(ב) להעמיק את התכנים היהודיים במחנות הקיץ האחרים.

קרן אבי חי תמשיך להתמקד באוריינות יהודית, לרבות לימודי עברית; הכוונה לחיים יהודיים מלאים; ובהדגשת מרכזיותה של מדינת ישראל לגבי העם היהודי, תוך שימת דגש מיוחד על הכשרת בני נוער לפעולות הסברה בקמפוסים ומחוצה להם.

בדיונים הגענו למספר מסקנות נוספות, שנודעות להן השלכות פרוגרמטיות:

- אופיין הממוקד של הפעולות הפילנתרופיות שלנו אינו מאפשר מתן מענקים בנוסף לאלו הניתנים לבתי הספר היומיים ומחנות הקיץ, אך הקרן תוכל אולי להרחיב את תחומי פעילותה באמצעות מימון של מחקרים ושל "דוחות" מדיניות. במהלך תכנון עבודתנו בעשר השנים האחרונות נוכחנו לדעת שדרוש לנו מידע ברור יותר על המציאות היהודית בצפון אמריקה. לאחר שגיבשנו את המידע המבוקש, שיתפנו בו את הקהילה היהודית. לאחרונה פרסמה הקרן שני תקצירי מחקרים העתידים להתפרסם גם במלואם: *Linking the Silos: How to Accelerate the*

כפי שציין היו"ר בפתח דבריו לדוח זה, החליטו נאמני קרן אבי חי כי במשך חמש-עשרה השנים הקרובות, דהיינו עד לשנת 2020, שנה בה תפסיק הקרן לחלק מענקים, תפעל הקרן ברמת הוצאות של 55 מיליון דולר בשנה, בערכים עכשוויים. לאחר שהתקבלה החלטה זו, נתחוויר עד מהרה לנאמנים ולאנשי הצוות, כי תקציב שנתי של 55 מיליון דולר אכן מספיק די צורכנו לצמיחה, אך תקציב עתידי כולל ואופק פעולה מוגבלים מחייבים קבלת החלטות זהירה יותר. לפיכך ערכנו באבי חי בחינה מחודשת של דרכי פעולתנו. בה בעת שהפרויקטים הקיימים הוסיפו לצמוח ולהתרחב, ריכזו הנאמנים והצוות את תשומת לבם בדרכי פעולתה העתידיים של הקרן.

תחילה אישרו הנאמנים את התמקדות הפעילות הנוכחית בבתי הספר היומיים ובמחנות הקיץ. בתמיכתנו בבתי הספר היומיים אנו שואפים לפתח את הפוטנציאל הטמון באותם תלמידים אשר יהפכו ביום מן הימים להיות מנהיגיה הבולטים של יהדות אמריקה, וזאת, לדעתנו, הודות לאוריינות בתחומי היהדות שאותה הם רוכשים ולאור חשיפתם לרמת מחויבות גבוהה במסגרת חינוכית זו. מטרתנו היא לסייע לבתי הספר היומיים לספק מערכת חינוך יהודית חזקה, מושכת ובעלת ייעוד דתי רב משמעותי.

הנאמנים הגיעו למסקנה כי מחנות הקיץ מהווים מוקד חשוב נוסף לפעילות. אף שמסגרת זו לאו דווקא

ובמחנות הקיץ. בדעתנו גם להשקיע יתר מאמצים בגיוס, הכשרה וטיפוח של מנהלי בתי ספר—מנהיגים המגלמים בהוויתם את הערכים ואת סדרי העדיפויות שבהם דוגלת הקרן. הכשרתם וטיפוחם של מנהלים אלו מהווים כלי-מינוף חשוב לחינוך איכותי—כלי אשר לדאבונו נזנח לעתים קרובות מדי.

• במהלך התכנון האסטרטגי בחנו הנאמנים את כל

הפרויקטים המתנהלים ברגע זה. מטרת

הבדיקה הייתה להגיע לכלל החלטה

באיזה מהפרויקטים יש להמשיך

ולתמוך, וזאת לאור הצלחתם, רווחיותם

הכלכלית, ומידת הלימתם את מטרות

הקרן. הוחלט להפסיק באופן הדרגתי

את תמיכתנו בפרויקטים שלא תאמו

לגמרי את אמות המידה של הקרן,

לרבות כמה תכניות מצוינות מבחינת

חלק ממרכיביהן. אנו נפעל כמיטב

יכולתנו להקל על המציאות החדשה

שאליה נקלעים פרויקטים אלו, וניתן להם שהות זמן

מספקת כדי למצוא מקורות מימון אחרים.

• במהלך שנת 2005 הזמנו דוח על מקבלי המענקים

מן המרכז לפילנתרופיה אפקטיבית (CEP), ארגון

שלא-למטרות-רווח השוכן בבוסטון. הואיל והארגון

כבר בדק מקבלי מענקים ביותר מ-140 ארגונים, הוא

מסוגל לערוך השוואה בין תגובותיהם של מקבלי

מענקים מקרנות שונות. ההשוואה נעשה בקרנות

אחרות אינה מושלמת, לאור העובדה שפיתוח

הפרויקטים העתידיים של הקרן וניהול התכניות

הנוכחיות אינם דומים בהכרח לנעשה בקרנות אחרות,

אך המידע בכל זאת הוא שימושי.

לשם עריכת הסקר נשלחו שאלונים לכל הגורמים

שקיבלו מענקים מקרן אבי חי בשנת 2004, למעט

גורמים העוסקים במחקר. לגבי המענקים הישירים

Momentum in Jewish Education Today—מאת

ד"ר ג'ק ורטהיימר ו-Particularism in the

University: Realities and Opportunities for

Jewish Life on Campus, מאת ד"ר איימי ל.

סיילס וד"ר לנארד סאקס. (את שני המחקרים

האלו, כמו את כל שאר המחקרים שפורסמו

במסגרת הקרן, ניתן למצוא באתר האינטרנט שלנו:

(www.avichai.org).

פרט לפרסום נתונים אלו אנו גם

מקווים שתהייה לנו מידה מסוימת של

השפעה על הדיון הציבורי. שליחותנו

היא לעודד יהודים למחויבות רבה

יותר לאורח חיים יהודי. ברצוננו

לטפח הבנה הדדית בקרב יהודים בעלי

רקע דתי שונה ומסורות מגוונות. בכדי

להשיג מטרות אלו, שומה עלינו גם

לנסות ולהשפיע על אופן המחשבה ועל

דרך קבלת ההחלטות של אוכלוסייה

מגוונת זו. אנו תקווה כי בחמש-עשרה השנים שנתרו

לפעילותנו כקרן פילנתרופית, נצליח לרתום מחקרים

ורעיונות מקוריים להגשמת יעדינו אלה.

• הנאמנים והצוות הבינו, כי האיזון בין הרצון לשמר

את מורשת הקרן לבין התמקדות הולמת בצורכי

השעה פותח חלון הזדמנויות לשם גיבוש מערך של

תורמים, תומכים ומנהיגים המחויבים כולם להמשך

מפעל בתי הספר היומיים ומחנות הקיץ. גוף זה של

אנשים מגלה עניין לא רק בבתי ספר מסוימים, אלא

גם בחינוך יהודי מעמיק שיניב מצוינות. אף שאבי חי

אינה מעוניינת להיכנס לתחום גיוס התרומות—מעבר

לתכניות כגון MATCH (ראו להלן)—אנו מקווים

כי ניסיון מצטבר של עשרים שנה יאפשר לנו להיות

מקור השראה ומידע לגופים פילנתרופיים חדשים,

שישקיעו את משאביהם ומרצם בבתי הספר היומיים

והתכניות.

בתי ספר יומיים

קידום החינוך לחיזוק אוריינות יהודית והכוונה לחיים יהודיים מלאים

התכניות המתוארות להלן מבקשות לקדם את איכות החינוך בבתי הספר היומיים באמצעות פיתוח חומרים ללימודי יהדות, הן בתכנית הלימודים והן מחוצה לה.

אתר האינטרנט chinuch.org

האתר chinuch.org הושק בשנת 2001 על ידי "תורה ומסורה" כגרסה מקוונת של "סוכת הלמידה היצירתית" (Creative Learning Pavilion), אוסף של אלפי דפים של חומרי לימוד שנכתבו בידי מורים וקוטלגו לשימושם של מורים אחרים.

באתר chinuch.org יש כיום 3,800 קבצים ובהם מערכי שיעור, מבחנים, דפי עבודה וחומרים נוספים לכיתות התיכון וגם לכיתות גן עד ח', לחינוך המיוחד ולקורסי לימוד למבוגרים. באתר מוצעים גם פורומים למורים ולאנשי מינהל; רשת ובה מנגנוני חיפוש של אנשי חינוך שניאותו לסייע לעמיתיהם המורים; ועלון חדשות רבעוני. האתר משרת כ-12,000 משתמשים רשומים, רובם מצפון אמריקה אך גם מ-50 ארצות נוספות, והוא מדווח על כ-25,000 כניסות בחודש. מאז אוגוסט 2002 הורדו מן האתר יותר מ-330,000 קבצים. קרן אבי חי הקציבה לפרויקט מענק לשנה וחצי שמטרתו כפולה: (א) לסייע בשדרוג הטכנולוגי של האתר על ידי הכנסת שיפורים בהליך הרישום, בממשק החיפוש ובמערכת הורדת הקבצים; (ב) לחזק את ההיבט הפדגוגי של האתר על ידי ניפוי קפדני יותר של החומרים החינוכיים המוגשים לו. האתר החדש, הכולל את השדרוג הטכנולוגי ואת הניפוי החינוכי, יהיה זמין במאי 2006. www.chinuch.org

לבתי הספר היומיים החלטנו לבחור תכנית אחת לדוגמא ולהשתמש בה כמייצגת לכל התכניות האחרות. מסתבר שקרן אבי חי נתפסת כגוף הזוכה להצלחה בתמיכה בפרויקטים בעלי רמת סיכון גבוהה.

יחד עם זאת, במדדים רבים של רמת שביעות הרצון אצל מקבלי המענקים—לרבות הבנת התחום, הוגנות, היענות ותשלום במועד—זכו תרומותינו לבתי הספר היהודיים היומיים (לא כולל מענקים לבתי ספר אינדיבידואליים) לציון של פחות מ-50 (על בסיס של 100), ולפעמים אפילו ל-25 בלבד. חלק מהבעיות הנוגעות לסדרי העדיפויות של הקרן או לדרך ניהול התכניות נובעות מסגנון התמיכה שבו בחרנו לפעול: במקרים רבים אנו יוזמים בעצמנו את הפרויקטים וממשיכים להיות שותפים פעילים בפיקוח עליהם. עם זאת, כל מקבלי המענקים מטעם קרן אבי חי זכאים כמובן ליחס הוגן, לתקשורת נכונה ולתשלום במועד. לקחנו לתשומת לבנו את הביקורת ודאגנו לתקן כמה מקווי הפעולה שלנו בתחומים הללו.

השאלה המטרידה יותר מכול את מקבלי המענקים מטעם קרן אבי חי היא כיצד ימשיכו הפרויקטים לפעול לאחר שהקרן תפסיק לממן אותם. מחד גיסא זנחנו את מודל ה"three years and out", המקובל מאוד בתחום הנדבנות, אך מאידך גיסא אין ביכולתנו לתמוך בתכניות ללא גבול. הדאגה הזאת מובנת היטב לנאמני הקרן, אך התשובות אינן פשוטות. ודאי שבהקשר זה יש לגלות בשלב מוקדם יותר של פיתוח התכניות מידה גדולה בהרבה של רגישות, ובין היתר להשקיע יותר במציאת נדבנים-שותפים כשהדבר אפשרי.

חיזוק בתי ספר לילדי מהגרים בניו יורק

ההגירה מברית-המועצות, שהחלה בשנות השבעים, הביאה להקמת קבוצה של בתי ספר יהודיים חדשים אשר שמו להם למטרה לחנך ולהנחיל ערכי יהדות לילדי משפחות המהגרים. כיום לומדים בבתי הספר הללו בעיקר תלמידים ממוצא בוכרי. בתי הספר פועלים תחת אילוצים כלכליים קשים, משום שהוריהם של רוב התלמידים אינם מסוגלים לשלם שכר לימוד שנתי של יותר מ- 1,000 ועד 2,000 דולרים. האילוצים הכלכליים מגבילים את יכולתם של אותם בתי ספר למלא את ייעודם היהודי, וגם מונעים מהם לקיים תכנית לימודים באיכות אקדמית גבוהה במקצועות האחרים. כתוצאה מכך בוחר רק מספר קטן יחסית של משפחות מהגרים (אין נתונים מדויקים בסוגיה זו) לרשום את

הילדים לבתי ספר יהודיים. מרבית בתי הספר לילדי מהגרים נמצאים באזור ניו יורק, ועל פי ההערכות לומדים בהם כ-3,500 תלמידים. בשנים האחרונות נסגרו כמה בתי ספר כאלה בשל מצב כספי קשה ומיעוט נרשמים.

הקרן החלה לתמוך בתשעה בתי ספר כאלה בניסיון להעלות את רמת החינוך, לשפר את מרכיבי ההדרכה והחוגים שאינם כלולים בתכנית הלימודים, ולהרחיב את פעילות השיווק. מטרתנו העיקרית היא לעזור לתלמידים להגיע לרמה גבוהה יותר של הישגים בלימודים הכלליים, מפני שאנו רואים בכך מרכיב הכרחי הן לתלמידים עצמם והן להגברת כוח המשיכה של בתי הספר לגבי הורים נוספים. בתכנית המענק שלנו שלושה מרכיבים: תכנית להכשרת מורים בהדרכת הרב יואל קרמר; השתתפות בתכנית למידה בסיוע מחשבים בבתי הספר יסודיים, ביוזמת

קרן גרוס לייף מוניומנט (Gruss Life Monument Fund); ומענקים ישירים לבתי הספר. עדיין לא ברור לנו אם האסטרטגיה שנקטנו מול בתי ספר אלה היא היעילה ביותר.

כתב-העת BabagaNewz

ירחון זה, הכולל גם מדריך למורים ואתר אינטרנט המתמקד בערכים יהודים, נועד להעשיר את תכניות הלימודים לתלמידי כיתות ד'-ז' בבתי הספר היומיים ובמסגרות החינוך המשלים (לתלמידים שאינם לומדים בבתי ספר יהודיים). בשנת הלימודים הנוכחית, 2005/06, ממשיך "באבאגאניוז" למשוך מספר רב של קוראים—כמעט 34,000 תלמידים ב-1,300 בתי ספר יומיים וקהילתיים. פרויקט זה הינו פרי יוזמת הקרן ובמימונה, ויוצא לאור בשותפות עם JFL (Jewish Family & Life).

"באבאגאניוז" שואף להנחיל לתלמידים ידע וערכי יהדות באמצעות הצגת החיים בני-זמננו—אירועי אקטואליה, אישים בולטים ומשפיעים, מדע ומדינת ישראל—מנקודת מבט יהודית. בין יתר הישגיו עד כה ניתן למנות ראיונות עם שופטת בית-המשפט העליון בארצות-הברית רות באדר-גינצבורג בשאלת הענווה, עם הסנאטור ראס פיינגולד בשאלת אומץ-הלב, ועם הזמר מתיסיהו בשאלת האמת. אתר האינטרנט, שבו יותר מ-5,000 דפי תוכן המיועדים לתלמידים, למורים ולהורים, רושם במוצא כ-28,000 מבקרים מדי חודש.

בשנה זו, שנתו החמישית של "באבאגאניוז", הזמינה קרן אבי חי שורה של הערכות בלתי-תלויות של כתב-העת. בהערכות אלה התגלתה מידה רבה של שביעות

ה"שבתונים" הם נדבך

של חינוך חווייתי

משמעותי אשר באים

לסייע בקידום שמירת

השבת בפרט ואורח

החיים היהודי בכלל,

וזאת "פתוך שפחה"

ובאלו של רשת סולומון שכטר, כדי לסייע בקידום שמירת השבת בפרט ואורח החיים היהודי בכלל, וזאת "מתוך שמחה". בשעה שבתי ספר מהווים מסגרות אקדמיות, גישתנו בקרן היא כי יש לכלול בתכניות בבתי הספר היומיים היהודיים גם את הנדבך החשוב של חינוך חווייתי משמעותי. לדעתנו היעדים הדתיים של בתי הספר אינם רק קוגניטיביים אלא עליהם לחולל חוויה רגשית ולהשליך על חיי היום-יום.

בשנת 2003 הטמענו את יוזמת מענקי ה"שבתונים" בתוך מסגרת רחבה יותר – "תכנית החינוך הניסויית של איגוד בתי הספר התיכוניים היהודיים בצפון אמריקה" (NAAJHS), המאפשרת מתן מענקים שנתיים לשבתונים במסגרת בית ספרית, ומאמץ מיוחד להכשרת מחנכים חווייתיים בבתי הספר. נבחרו 16 בתי ספר אשר ישתתפו בתכנית החווייתית הדו-שנתית. המכון לחינוך יהודי בלתי-פורמאלי באוניברסיטת ברנדייס מכשיר מחנכים אלו. www.naajhs.org

נט"ע – שיפור לימודי לשון וספרות עברית

ככלל, אין יעדי לימוד מוגדרים לכל בתי הספר היהודיים היומיים, מצב שבעטיו נוצרים ביניהם פערים משמעותיים ברמות ההשכלה וההישגים. הדבר נכון במיוחד כשמדובר בלימודי עברית. קרן אבי חי מממנת יוזמה של הילה קובלינר ועמיתיה מהאוניברסיטה העברית, בשיתוף ההיברו קולג' בבוסטון, לפיתוח תכנית לימודים בלשון וספרות עברית לכיתות ז' עד י"ב בבתי הספר היהודיים. המרכיבים העיקריים של תכנית זו, המכונה נט"ע (נוער לטובת העברית), הם תכנית לימודים מלאה (אם כי עדיין ניסיונית), הכשרת מורים, לימודי תעודה לרכזים ולמורים לעברית וחונכות למורים. תכנית נט"ע הסיקה כי הצלחת תכנית הלימודים הנחלת העברית תלויה ברמת יעילותו של רכז מקצוע

רצון מצד המורים ושימוש במוצר בכיתות, והתחוויר לנו עוד יותר כי הכיתה, ולא התלמיד היחיד, היא קהל היעד העיקרי של התכנית. מחקר חדש, העתיד להסתיים בקיץ 2006, יעזור לקרן ול-JFL לברר את הדרכים שבהן משמש כתב-העת את הכיתות ואת הדרכים שבהן נוכל לשפר עוד יותר מוצר זה. www.babaganewz.com

מדף הספרים של קרן אבי חי לבתי הספר התיכוניים

תכנית זו, העומדת עתה בשנתה השישית, מעניקה 5,000 דולר מדי שנה לבתי ספר יהודיים תיכוניים העומדים בתנאים לרכישת ספרים, חומרי הוראה אור-קוליים, וחומרה ותוכנה לספריות. על לפחות מחצית מסכום זה לשמש לרכישת חומרים הקשורים ליהדות. כדי להבטיח כי החומרים החדשים ישולבו בתכנית הלימודים הכיתתית, אנו מקפידים שבועדות הבית ספריות, הבוחרות את חומרי הלימוד, יישבו מורים ואנשי מינהל, בנוסף לספרן או לספרנית של בית הספר. הקרן גם מעמידה לרשות בתי הספר יועצים מקצועיים לניהול הספריות ומממנת שירותי תמיכה נוספים, כגון הכשרת ספרנים וכנסים מקצועיים לספרנים, כדי לסייע לבתי הספר לנצל בצורה היעילה ביותר את יתרונות התכנית. מאז השקת התכנית ב-1999, השתתפו בה 169 בתי ספר תיכוניים.

לאחר שהרחבנו במידה משמעותית את החומרים המצויים בספריות של אותם בתי ספר, אנו שוקלים עתה לפעול להקלת השימוש בספריות כדי להעשיר את התכנית האקדמית של בית הספר.

מענקים להעלאת קרנה של השבת

ב-1999 פתחה קרן אבי חי ביוזמה למענקים המיועדים לעודד יציאה ל"שבתונים" (מפגשי סופשבוע) ופעילויות נלוות בבתי ספר הקהילתיים העל-יסודיים

הנוכחית, 2005/06, ממשיכים שישה בתי ספר בעבודה זו תחת פיקוחם של יועצים מיומנים, המסייעים לבתי הספר לתכנן תכניות פיתוח מקצועיות מתאימות ולפתח כלים להערכה, שבאמצעותם תיבדק הצלחת התכנית בכיתות השונות בכל בית ספר. בשנת 2006 צפויים להצטרף לתכנית שישה בתי ספר נוספים.

www.jtsa.edu/davidson/melton/standards

תל עם

חוקרי מרכז ברונפמן לחינוך יהודי (BJEC) במונטריאול השלימו בשנת 1995 תכנית משולבת ללימודי יהדות לכיתות א' הנלמדת כעת ביותר מ-300 בתי ספר יהודיים יומיים מכל זרמי היהדות ברחבי העולם. מאז 1999 תומכת קרן אבי חי בפיתוח תכניות לימודים גם לכיתות ב' וג'. בשנת הלימודים 2005/06 כבר עומדים לרשות בתי הספר חומרי הלימוד לכיתות ב', והתכניות לכיתה ג' יהיו זמינות בשנה הבאה. בשנת 2005 אישרו נאמני הקרן מענק שיאפשר ל-BJEC להרחיב את תכנית תל עם עד כיתה ו', ומדי שנה, עד שנת 2009/10, יועמדו לרשות המורים תכניות לכיתה נוספת.

בתמיכת קרן אבי חי הצליחה BJEC לספק לכיתות ב' חומרים בעלות שהיוותה רק שליש מהסכום ששילמו בתי הספר עבור החומרים לכיתה א'. התוצאות עלו על הציפיות של תכנית תל עם, ובשנת הלימודים הנוכחית, 2005/06, משתתפים בתכנית 5,800 תלמידי כיתות ב'.

תכנית הלימודים של תל עם כוללת לימודי עברית, תנ"ך ותפילה, וכן מבוא לספרות חז"ל ולתולדות עם ישראל בכיתות הגבוהות יותר. מרכיבים אלה של

העברית, ובמידת סמכותו לשכור מורים לעברית ולהחליף מורים שאינם מתאימים לתפקידם.

בשנת הלימודים 2005/06, שהיא שנתה החמישית של התכנית, מיושמת התכנית ב-56 בתי ספר בצפון אמריקה, שבהם 270 מורים ו-10,700 תלמידים. בנוסף לכך משתתפים בתכנית שבעה בתי ספר (1,500 תלמידים) באוסטרליה וארבעה

בתי ספר (500 תלמידים) ברוסיה ובאוקראינה. על פי הדיווחים המגיעים מבתי הספר מסתמנת כבר עתה בזכות התכנית עלייה בהישגיהם של התלמידים. צוות מחקר שהעסקנו בנושא עתיד לספק הערכה פורמאלית יותר של רמות ההישגים של המשתתפים בתכנית נט"ע.

www.netahebrew.org

המורים...

פיתוח יעדים להישגים בלימודי היהדות

קיימים הבדלים רבים בין בתי הספר היהודיים היומיים באשר לאיכות לימודי היהדות והיקפם. אחת הסיבות לכך היא העדר יעדים מוגדרים בלימודי יהדות—מחדל תמוה בבתי ספר המקפידים להגדיר לעצמם ולהורים את יעדיהם במתמטיקה, במדעים ובלשון. קרן אבי חי אישרה מענק תמיכה ביוזמה של מרכז מלטון לחקר החינוך היהודי בסמינר התיאולוגי היהודי (JTS), שנועד לפתח סטנדרטים ללימוד תנ"ך בבתי הספר הקהילתיים והרפורמיים ובבתי הספר של רשת סולומון שכטר. סטנדרטים מפורטים ללימוד תנ"ך נוסחו בידי צוות של חוקרי מקרא ומחנכים, ונבדקו ושופרו על ידי יועצים עצמאיים ועל ידי סקירת הנעשה בעשרה בתי ספר.

בשנת 2004/05 החלו עשרה בתי ספר לגבש תכניות מעשיות ליישום הסטנדרטים שנקבעו. בשנת הלימודים

את תפיסתם העצמית, וכיום הם מכירים ביכולתם לתרום תרומות משמעותיות יותר לבתי הספר.

בתגובה למספר בלתי צפוי זה של פונים מתאימים, אישרה קרן אבי חי סכום נוסף של 2.4 מיליון דולר כמענקים תואמים לכל התורמים המתאימים. מעתה תעקוב JFN אחר פעילות התורמים כדי לבדוק כמה מהם יאותו לתרום שוב ושוב.

לאור ההצלחה הבלתי רגילה של התכנית ביקשה קרן אבי חי מארבעה שותפים נדבנים להצטרף אליה לסיבוב מימון נוסף. ארבעתם – אינגבורג ואירה לאון רנט, קרן צירלס ולין שוסטרמן, קרן אלן ב' סליפקה וקרן גיואיש לייף נטוורק/סטטינהרט – הסכימו בחפץ-לב. נדיבותם של שותפים אלה אפשרה לתכנית, המכונה כיום MATCH, להציע מענקים תואמים בסכום כולל של 5 מיליון דולר. בסיבוב הנוכחי מוצעים מענקים תואמים רק עבור תרומות לבתי ספר יומיים, וההתאמה היא ביחס של 2:1 (25,000 דולר כמענק תואם לתרומה של 50,000 דולר). הקריטריונים הנוספים של התכנית יהיו דומים לאלו של התכנית ההתחלתית. בעקבות ההתמקדות בבתי הספר היומיים, מופעלת תכנית MATCH כשותפות בין JFN ו-PEJE.

תאריך היעד להגשת הבקשות היה ינואר 2006, ותוצאות התכנית עתידות להופיע בדוח השנתי של 2006. יחד עם זאת, כבר בעת כתיבת שורות אלה נראה כי מספר הפונים יהיה גדול יותר מן ההיצע. www.dayschoolmatch.org

פיתוח מקצועי

מכל הגורמים החיוניים להצלחת מפעל בתי הספר היומיים, אין חשוב יותר מרמת ההנהגה החינוכית של בתי הספר ומרמת המורים. קרן אבי חי תומכת

התכנית נועדו לספק בסיס איתן לידיעת העברית כשפת תקשורת ומורשת, ובאמצעותה – פיתוח אוריינות יהודית. נושאי הלימוד שזורים זה בזה והם אמורים להעשיר את אוצר המילים של התלמידים ואת מיומנויות השפה, החשיבה והלמידה שלהם, וליצור שילוב תמאטי של מושגים ושל ערכים. www.talam.org

הרחבת בסיס התמיכה בבתי הספר היומיים

MATCH – מענקים תואמים לתורמים לחינוך יהודי

במטרה לעודד השקעה גדולה יותר של קהיליית התורמים והנדבנים בבתי הספר היומיים היהודיים, השיקה קרן אבי חי בשיתוף עם רשת הנדבנים היהודיים (JFN) תכנית להעמדת מענקים תואמים בסך כולל של מיליון דולר. מענק תואם בגובה 25,000 עד 50,000 דולר יינתן כנגד מענק בסכום דומה של חברי JFN שלא תרמו קודם לכן לחינוך היהודי, או לאלו המוכנים להגדיל את תרומתם הגדולה ביותר ב-500% לפחות. רשימת המענקים הראשונה התפרסמה בדצמבר 2004.

להפתעתנו ולשמחתנו הגיעו אלינו עד לתאריך היעד הראשון 101 פניות שהסתכמו בבקשות לכמעט 3.9 מיליון דולר. מתוך אלה היו 89 זכאים למענקים תואמים שהסתכמו ב-3.5 מיליון דולר. 75% מהפונים ביקשו לתרום לבתי הספר היומיים. תחום בתי הספר היומיים, בעידוד "השותפות למצוינות בחינוך היהודי" (PEJE) השוכנת בבוסטון, ניצל את ההזדמנות ויצא לפעילות שתדלנית נמרצת בקרב תורמים. רוב הפונים היו קשורים גם בעבר לבתי הספר שבהם בחרו לתמוך – כבוגרים, כהורי בוגרים או כסבים. רבים תרמו קודם לכן תרומות צנועות לבתי הספר. לדברי רבים מהתורמים שרואיינו, התכנית עזרה להם לשנות

לשלושת תחומי הידע: יהדות, חינוך ומנהיגות. הבוגרים אמורים להפגין מנהיגות בית ספרית שבה יבואו לידי ביטוי עקרונות הליבה של DSLTI, כפי שהם מוגדרים באתר האינטרנט של התכנית, www.jtsa.edu/davidson/dslti

התכנית כוללת שתי סדרות של מפגשים בני ארבעה שבועות, בשתי חופשות קיץ עוקבות, וכן תקשורת והדרכה מקוונת במהלך השנה שבין שתי סדרות המפגשים. רוב בוגרי התכנית מכהנים כמנהלי בתי ספר. המחזור הנוכחי, המונה 15 משתתפים, צפוי לסיים את התכנית בתום קיץ 2006.

מרכז לוקשטיין

בשמונה השנים האחרונות השתתפה קרן אבי חי במימון הכשרתם של יותר מ-160 מנהלים ומנהלים עתיד של בתי ספר יומיים יהודיים בסמינרי קיץ במסגרת מרכז לוקשטיין שבאוניברסיטת בר אילן. בשנים האחרונות רענן המרכז את תכנית הלימודים שלו, וכיום היא ממוקדת בתכנון פעילות וכוללת מתכונת חדשה של התפתחות מקצועית הנמשכת שנה תמימה בהנחיית חונכים. התכנית החדשה כוללת את המרכיבים הבאים: קריאה נרחבת ומשימות מתקדמות; סמינר קיץ בן עשרה ימים; פיתוח ויישום תכניות פעולה לקראת שנת הלימודים; שמירה על קשר מקוון במהלך השנה; השתתפות בכנס חורף; חונכות אישית, הכוללת ביקורים של החונכים בבתי הספר של המשתתפים. www.lookstein.org/principals1.htm

סולם-העשרה יהודית למנהלי בתי ספר של רשת RAVSAK

תכנית זו להעשרה יהודית, שהתחילה לפעול ביוני

בתכניות העשרה מקצועית למנהלים ולמנהלים לעתיד, ובתכניות גיוס, הכשרה וחונכות של מורים.

הכשרת מנהלים

אוניברסיטת הרווארד

במהלך עשר השנים האחרונות מימנה קרן אבי חי את הכשרתם של יותר מ-230 מנהלים ומנהלים עתיד מכל קצווי הקשת של בתי הספר היהודיים היומיים. ההכשרה ניתנה בקורס-קיץ בן עשרה ימים במסגרת מרכז המנהלים באוניברסיטת הרווארד. הקרן גם מימנה כנסי-מעקב שנועדו במיוחד לבוגרי הקורסים המכהנים כמנהלי בתי ספר יהודיים.

לאחרונה השתנה מודל המעקב שלנו. בשנת 2004/05, בעצה אחת עם מרכז המנהלים של אוניברסיטת הרווארד, בחרנו שלא לערוך כנס גדול בן שלושה

ימים, ותחת זאת בחרנו לפתח תכנית עבודה לקבוצה נבחרת של מנהלים שהשתתפו בקורסים קודמים. המנהלים, בהדרכת מנחים מנוסים, פועלים לפיתוח וליישום תכניות פעולה ספציפיות לבתי הספר שלהם, תוך התמקדות בשאלות חינוכיות. אנחנו ממתנינים לתוצאות של הערכה בלתי-תלויה של תכנית המעקב.

www.gse.harvard.edu/principals

הסמינר התיאולוגי היהודי

ארבעים וחמישה עמיתים השתתפו בתכנית בת 15 חודשים להכשרת מנהיגים חינוכיים שינהלו את בתי הספר היהודיים הלא-אורתודוקסיים שמספרם הולך וגדל. התכנית, המכונה "המכון להכשרת מנהיגות לבתי הספר היומיים" (DSLTI), מבקשת לעצב את חשיבתם של מנהלי בתי הספר בהתייחס

על סמך הערכה של התכנית פיתחנו בשנה השנייה של התכנית הניסיונית מודל מעורב, שבו חונך מבחון מדריך מורים חדשים בשבעה בתי ספר, וחונכים מתוך בית הספר פועלים בשבעה בתי ספר נוספים.

בשנת 2005/06, שהיא השנה השלישית לקיומה של התכנית, נכנסה התכנית הניסיונית לשלב חדש, הכולל הרחבה מוגבלת. כיום משתתפים במסגרת התכנית חמישה חונכים מבחון במשרה חלקית, המנחים שלושים מורים חדשים ב-11 בתי ספר. שמונה בתי ספר נוספים מינו 11 חונכים בתוך בית הספר, שאף הם מקבלים את הכשרתם מטעם NTC. שני בתי ספר מנסים מודלים מעורבים—של חונכים מבחון וחונכים בתוך בית הספר.

מחלקת המחקר של NTC עורכת בדיקת הערכה מתמשכת של יעילות החונכות בבתי ספר יומיים אלה. הסימנים המוקדמים מראים על מגמה חיובית מאוד, שבעקבותיה מתמקדות הן NTC והן קרן אבי חי בשאלה הקשה, כיצד להרחיב את תכנית החונכות בדרך הזולה והיעילה ביותר. www.newteachercenter.org/ntcpartners.shtml

לימודי תלמוד מתקדמים לנשים

המתחים הגוברים בתוך הקהילה האורתודוקסית, בשל מיעוט ההזדמנויות ללימודי תלמוד מתקדמים לנשים בצפון אמריקה, עוררו דאגה בקרן אבי חי והביאו אותה ליזום בשנת 2000 תמיכה בלימודי תלמוד בתכנית דו-שנתית לנשים בישיבה יוניברסיטי. במאי 2003 קבע מעריך חיצוני, כי התכנית משיגה את יעדיה החינוכיים ומציעה לנשים אכסניה מעולה ללימודי תלמוד ומשפט עברי ברמה גבוהה. בוגרות התכנית מוצאות את מקומן במסגרות חינוך יהודי, ובהן מוסדות כמו מכללת סטרן והישיבה בפלאטבוש. ישיבה יוניברסיטי הסכימה להגדיל בהדרגה את

2005, מיועדת למנהיגים חינוכיים של בתי ספר יומיים קהילתיים המבקשים לחזק את ידיעותיהם בחינוך יהודי. תכנית "סולם" מורכבת משתי סדרות מפגשים בני 12 ימים בשתי חופשות קיץ רצופות, לימוד-מרחוק ולימוד-במקום במהלך השנה שבתווד, וכנס חורף. בנוסף לאלמנטים הפורמאליים של התכנית, עובד כל משתתף עם חונך, מנהל-עמית בקיאה ביהדות, במטרה לפתח בצוותא "תכנית פעולה בלימודי היהדות" אשר תיושם בבית הספר. בתכנית משתתפים 15 מנהלים, ומבדק הערכה מוקדם מלמד על סימני הצלחה הן במובן האישי והן במובן המוסדי.

הכשרת מורים

חונכות למורים מתחילים

הניסיון המצטבר מוכיח כי הנחיה אישית, או חונכות, היא המנגנון היעיל ביותר לצמצום שחיקתם של מורים חדשים בבתי הספר הציבוריים באמריקה. הנחיה אישית מסייעת למורים החדשים לפתח מיומנויות מעשיות לניהול הכיתה, לתכנון מערכי שיעור ולגיבוש גישה פדגוגית, וכן מספקת תמיכה רגשית למורים במהלך הסתגלותם להווי של בית הספר החדש שבו הם מלמדים. עבור המנחים עצמם, רובם ככולם מורים ותיקים, ההזדמנות להנחות מורים צעירים מהווה אתגר מקצועי ואפשרות קידום שאינה מחייבת פרישה מן ההוראה ומעבר למשרה ניהולית.

כדי לעודד ולאפשר את מנגנון החונכות בבתי הספר היומיים, פנינו אל "המרכז למורה החדש" (NTC) באוניברסיטת קליפורניה בסנטה קרוז, ארגון שכבר הכשיר אלפי חונכים מאז 1988, וביקשנו לפתח תכנית חונכות מיוחדת למורים בבתי ספר יהודיים. המרכז פיתח תכנית ניסויית של שנתיים, שיצאה לדרך עם ארבעה בתי ספר יהודיים יומיים באזור ניו יורק והכשירה צוות חונכים שהדריכו 25 מורים חדשים.

תכנית פרדס למחנכים

בניסיון להכשיר מורים שיראו את עתידם המקצועי בהוראה בבתי ספר יומיים יהודיים, בייחוד בכיתות הגבוהות של בתי הספר הקהילתיים, השיק מכון פרדס ללימודי היהדות את תכנית פרדס למחנכים. הלימודים בתכנית זו נמשכים שנתיים וכוללים לימודי יהדות במכון פרדס בירושלים, תואר מוסמך בחינוך יהודי (שניתן עד כה מטעם האוניברסיטה העברית ועתיד מעתה להינתן מטעם ההיברו קולג' בבוסטון), לימודי עברית באולפן והוראה מונחית בצפון אמריקה. מתוך 41 הבוגרים שסיימו את התכנית עד כה, 38 כבר מלמדים – או עתידים בקרוב ללמד – בבתי ספר יהודיים יומיים. רבים מהם עוסקים בפיתוח חומרי למידה ותכניות לימוד עבור תלמידים יהודים, ושישה קיבלו על עצמם משרות ניהול בבתי ספר יומיים.

www.pardes.org.il

הרחבת ההרשמה

בנוסף לתכניות המתוארות להלן, שמטרתן להרחיב את מעגל המשפחות הרושמות את ילדיהן לבתי הספר היומיים, אנו ממשיכים גם במאמצינו לקדם את הרעיון של בתי ספר יומיים יהודיים.

מלטון – Mini-School – להורים לילדי גן

אם הקהילה היהודית שמה לה למטרה לשכנע הורים רבים יותר לשלוח את ילדיהם לבתי ספר יהודיים, שומה עלינו לעזור להורים להבין את ערכו של החינוך היהודי שילדיהם מקבלים. לשם כך, פנינו למכון פלורנס מלטון בהצעה כי המכון ייצור גרסה מיוחדת של תכנית הלימודים הדו-שנתית הבסיסית שלה עבור הורים לילדים בגני חובה הקשורים לקהילה

חלקה במימון התכנית, בד בבד עם צמצום התמיכה מטעם קרן אבי חי. בשנת 2005/06 החל את לימודיו המחזור השישי, ובו עשר תלמידות.

מענק תכנון לתכנית הכשרת מורים לבתי ספר יומיים של היברו יוניון קולג'

באוקטובר 2004 אישרה קרן אבי חי מענק תכנון לפיתוח תכנית אינטנסיבית להכשרת מורים לבתי ספר יומיים במסגרת לימודי תואר שני בבית הספר לחינוך של ההיברו יוניון קולג'. היעד הוא להעמיק את הסביבה היהודית בבתי הספר הרפורמיים והקהילתיים על ידי חיזוק האוריינות היהודית של המורים בבתי ספר אלה ויכולות הוראת הטקסטים שלהם. התכנית מיועדת למורים במשרה מלאה בבתי ספר יומיים המלמדים לימודי יהדות או לימודים כלליים ויהודיים כחלק מתכנית לימודים משולבת. אנו מקווים להודיע על התחלת התכנית ב-2006.

"עבריון" – תכנית לימודי עברית למורי יהדות

בסמינר התיאולוגי היהודי (JTS) פותחה תכנית ניסיונית לשיפור רמת העברית של מורים ליהדות בבתי הספר היומיים המלמדים בכיתות ג' עד ח'. 15 מורים התקבלו למחזור הראשון של תכנית לימודי העברית אשר התקיים במהלך קיץ 2004. המשתתפים שקדו על לימודי העברית במשך חמישה שבועות אינטנסיביים, שכללו חזרה על הדקדוק, מצגות של שיעורים לדוגמה וניתוח טקסטים – מתוך שאיפה להעשיר את אוצר המילים ולשפר את המיומנויות התחביריות הנחוצות להוראה בעברית. בקורס הקיץ של 2005 השתתפו עשרה מורים מכיתות גן עד ח'.

www.jtsa.edu/progs/heb/ivriyon

עמיות יהודית

חינוך והסברה בנושא ישראל

מרכזיותה של מדינת ישראל בחיי העם היהודי היא אחד מערכי היסוד של קרן אבי חי. כל בתי הספר הנהנים מכספי הקרן מקבלים על עצמם לכלול בחומרי הפרסום שלהם את ההצהרה הבאה, כחלק מיעדיהם החינוכיים:

"הקמתה של מדינת ישראל היא אחד האירועים המכוננים בהיסטוריה היהודית. מתוך הכרה בחשיבותה של המדינה ושל מוסדותיה הלאומיים, אנו שואפים להנחיל לתלמידינו זיקה למדינת ישראל ולתושביה, וכן תחושת אחריות לרווחתם."

מחויבותנו לפרויקטים של לימוד העברית (ראו מיזמי תל עם ונט"ע) ולהכשרת מדריכים ישראלים טובים במחנות הקיץ בצפון אמריקה (בשיתוף עם הסוכנות היהודית), נובעת בין השאר מאמונתנו במרכזיותה של מדינת ישראל. בשנים האחרונות תמכנו במימון תכנית הסברה בנושא מדינת ישראל לסטודנטים, וכן בתכניות המיועדות לתלמידי בתי ספר יסודיים ותיכונים.

העיתון המקוון Israel HighWay לתלמידי תיכון

בתמיכת קרן אבי חי השיקה ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים המובילים בספטמבר 2004 עיתון חדשות חדש הנשלח בדוא"ל לתלמידי תיכון יהודים ובו חדשות ומידע נוסף על מדינת ישראל ועל פעילויות הקשורות בה. תוכן הגיליון נאסף ונערך בידי המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה בעצה אחת עם קבוצת מחנכים ותלמידים. השבועון Israel HighWay מופץ בנקודות חלוקה ונשלח לתיבות דוא"ל פרטיות, בדומה לדרך ההפצה של שני עיתונים

היהודית. אנו מקווים כי בזכות החינוך היהודי שהם עצמם קיבלו יבחרו ההורים בבוא העת בבתי ספר יומיים יהודיים עבור ילדיהם. בגרסתה המחודשת כוללת התכנית טקסטים לימודיים ופעילויות הורים בנושאי יהדות. בשנת הלימודים הנוכחית, 2005/06, משתתפים בתכנית 12 קהילות, ובהן 450 תלמידים ב-27 כיתות. www.fmams.org.il

ספרייה יהודית לתלמידי תיכון במסלולי מכינה

בוגרי חטיבות הביניים בבתי ספר ציבוריים או פרטיים הבוחרים להמשיך ללימוד בבית ספר תיכון יהודי מקבלים שי-ספרייה יהודית בסיסית המורכבת מאחד-עשר ספרים. כל הטקסטים מובאים באנגלית או במקור העברי לצד תרגום לאנגלית, וכוללים את התנ"ך, ששה סדרי משנה, וספרים קלאסיים ובני זמננו על יסודות היהדות, על חגי ישראל ועל מדינת ישראל. השי אינו רק פרס על בחירתם בחינוך יהודי, אלא גם מרכיב חשוב במאמץ שלנו לטמון את זרעי לימודי היהדות בבתייהם של אותם תלמידים מתחילים. ב-2005/06, קיבלו כ-400 תלמידים את הספרייה הבסיסית הזאת.

תכנית הלוואות לבנייה

כדי לסייע לבתי ספר לעמוד בגידול במספר הנרשמים לבתי ספר יהודיים יומיים, הקציבה קרן אבי חי 50 מיליון דולר להלוואות ללא ריבית למטרות בנייה ושיפוצים. סכום ההלוואה המרבי הינו מיליון דולר לבניית מבנה חדש, וחצי מיליון דולר לשיפוץ מבנה קיים. ההלוואות ניתנות כנגד המצאת מכתב אשראי ראוי ממוסד פיננסי מוכר; פירעון ההלוואות יחל שישה חודשים ממועד קבלתן, בעשרים תשלומים רבעוניים שייפרסו לאורך חמש שנים. עד מאי 2005 הענקנו הלוואות בסך כולל של 67.7 מיליון דולר (וכן שילמנו עמלות מכתב-אשראי בסך 1.6 מיליון דולר). עד כה נפרעו יותר מ-33 מיליון דולר.

המודרנית באוניברסיטת אמורי. הסדנאות נערכות בבוסטון, לוס אנג'לס, ניו יורק ואתלנטה ומשתתפים בהן מחנכים מכיתות וי"ב בבתי ספר יהודיים יומיים וקהילתיים. בסדנאות האחרונות השתתפו יותר מ-60 מורים, והערכה בלתי-תלויה אישרה כי המורים השתמשו בכיתותיהם בחומרים שנלמדו בסדנאות. במקרים אחדים אף גובשה תכנית לימודים חדשה לחלוטין בעקבות העבודה בסדנאות. הסדנה הבאה, שבמימונה תשתתף גם קרן משפחת צ'רלס ולין שוסטרמן, תיערך באזור ניו יורק בקיץ 2006.

בימים אלה מפתח פרופ' סטיין גם אתר אינטרנט למחנכים ובו מקורות ראשוניים בעלי חשיבות מרכזית לתולדות מדינת ישראל. לכל מקור יצורפו מבוא ועזרי לימוד משלימים. אנו מקווים להשיק את האתר לקראת סוף שנת 2006.

www.ismi.emory.edu/stein.html

ספרי חינוך והסברה בנושא ישראל

תלמידי כיתות י"ב ב-43 בתי ספר שהגישו בקשות לקרן אבי חי קיבלו בשנת 2005 אחד משני ספרים: The Case for Israel מאת פרופ' אלן דרשוביץ, ו- Why I am a Zionist מאת פרופ' גיל טרוי. על פי הנחיות הקרן, הטילו בתי הספר על תלמידיהם מגוון משימות המתייחסות לספרים אלה—חידונים, כתיבת יומני קריאה והשתתפות בקבוצות דיון.

פעילויות הסברה ביוזמת סטודנטים

יותר מעשרים עמותות ללא-מטרות-רווח מקדישות את משאביהן לשיפור תדמיתה של ישראל בקמפוסים. תרומתה של קרן אבי חי לפעילות זו היא תכנית מענקים המנוהלת באמצעות "הלל"

מקוונים מצליחים אחרים שהחלו ביוזמת ועידת הנשיאים—Daily Alert ו-Israel Campus Beat.

כל גיליון של Israel Highway מביא לקוראים מאמר בנושא אקטואלי הקשור לישראל עם קישורים למקורות רלוונטיים, 12-16 מאמרים נוספים, שרובם לקוחים מהעיתונות או מהאינטרנט, תחת הכותרות: "פעילים", "מסעות לישראל", "בידור וספורט", "השבוע בחדשות", "תהליך השלום" וכן "דעות". בנוסף לקוראי השבועון מדווחים מספר מורים כי הם משתמשים בו בכיתותיהם, והוא גם הופץ ב-11 מחנות במהלך הקיץ.

על פי משוב מזדמן המגיע אלינו, וכן על פי סקירה פנימית שערכנו, מצטיירת שביעות רצון מתוכן העיתון. האתגר המרכזי הוא להעריך את היקף השפעתו: לבחון לכמה כתובות

דוא"ל נשלח העיתון מדי שבוע, וכמה מן המקבלים אכן טורחים לקרוא אותו. למרות פלאי הטכנולוגיה המודרנית דומה שאין כל דרך להגיע למדידה מדויקת של מספר הקוראים, כי רבים מהם מקבלים את העיתון בעקיפין, באמצעות נקודות ההפצה. סביר להניח כי קהל הקוראים מונה כאלפיים איש מדי שבוע, ומספרם הולך וגדל מדי סמסטר. אנו מצפים לעלייה חדה במספר הקוראים לאור הערכתנו שהשבועון אכן מתחיל לזכות בתשומת הלב המגיעה לו. www.israelhighway.org

לימודי ישראל למורים בבתי ספר יומיים ומשלימים

מאז 2003 מתקיימות במימון קרן אבי חי סדנאות קיץ בנות חמישה ימים בנושא הוראת ההיסטוריה, הפוליטיקה והתרבות של מדינת ישראל, בהדרכת פרופ' קנת סטיין, מנהל המכון ללימודי ישראל

פנה לקרן אבי חי בהצעה לתכנית שתכשיר קבוצה של תלמידי תיכון, מכיתה ט' ועד י"ב, שישמשו כאנשי הסברה של ישראל בקמפוסים. התכנית כוללת שבעה סמינרים הנערכים בימי ראשון במהלך השנה הראשונה ועוסקים בתולדות עם ישראל ומדינת ישראל, מציגים עובדות ומיתוסים ביחס לסכסוך הישראלי-ערבי, ומכשירים את התלמידים להתמודד עם תקשורת עוינת ולא אובייקטיבית ולהסביר את העמדה הישראלית בתקשורת; סיור בן עשרה ימים בישראל בחודש יוני; מסלולים מעשיים של פעילויות והסברה במהלך שנת הלימודים האחרונה בתיכון.

בימים אלה מגייס צוות התכנית בניו יורק את המחזור הרביעי. השפעת התכנית כבר ניכרת, בזכות מאמציהם של שני המחזורים הראשונים, שבהם השתתפו 59 סטודנטים בוגרי תיכון, הפועלים כיום בהסברה למען ישראל בקמפוסים.

על סמך הצלחתה של התכנית בניו יורק משקיעה קרן אבי חי מאמץ מקביל בשיקגו, שם פועלת התכנית כפרויקט משותף של JUF News – הקרן לחינוך יהודי של קהילת שיקגו ואיגוד תלמודי התורה. התכנית בשיקגו נמצאת כעת בשנתה השנייה וכבר מגייסת אנשים למחזור השלישי. קרן אבי חי מקווה להרחיב את התכנית לערים נוספות בצפון אמריקה.

www.writeonforisrael.org

חיזוק עמיות יהודית באמצעות סיורים חינוכיים בישראל

תגלית – birthright israel

בשנת 2004 הצטרפה קרן אבי חי כשותפה בתכנית "תגלית" (birthright israel), המשגרת צעירים לסיוורים חינוכיים בני עשרה ימים בישראל. הקרן אישרה מענק בסך 7 מיליון דולר כפיצוי על

והמציעה מענקים בסך 2,500-7,500 דולרים למימון יוזמות הסברה של סטודנטים. אנו מקווים כי באמצעות עידוד סטודנטים מוכשרים, נצליח לאתר את הסטודנטים הראויים לתמיכה קהילתית גדולה הרבה יותר, וכמו כן נזהה יוזמות מוצלחות העשויות להוות דגם לחיקוי בקמפוסים נוספים. באמצעות תכנית זו של קרן אבי חי העניקה "הלל" 21 מענקים למיזמי סטודנטים בשנת הלימודים 2004/05, ובהם כמה וכמה מענקים חוזרים. בין הפרויקטים שזכו במענקים – פרסום כתב-עת אקדמי באוניברסיטת ייל, סרט תיעודי בהפקת סטודנטים של אוניברסיטת דיוק על נוער ישראלי לקראת גיוס; סדרת הרצאות על ישראל לסטודנטים לא-יהודים בסטייט יוניברסיטי במישיגן; ויוזמה משותפת של המכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס (MIT) והטכניון. www.hillel.org/campus/grants/ac.htm

פרויקט דוד

פרויקט דוד הוא ארגון הסברה דינאמי ששם לו למטרה לשנות את היחס הפוליטי כלפי ישראל בקמפוסים. בדומה לקרן אבי חי, גם אנשי פרויקט דוד הגיעו למסקנה כי הצלחת המשימה תלויה באיתור בוגרי תיכון בעלי שאר-רוח ואומץ לב, המסוגלים לפעול במסגרת הסברתית בקמפוסים. לשם כך פיתח הפרויקט תכנית לימודים של סמסטר אחד במסגרת התיכון, המספקת לתלמידים את הרקע ההיסטורי הנחוץ ואת הכלים ההסברתיים המתאימים. בשנת הלימודים 2005/06 החלה תכנית הלימודים בצורה ניסיונית ב-15 בתי ספר תיכוניים ופרויקט דוד מחפש בתי ספר נוספים שיצטרפו לפרויקט בשנת הלימודים הבאה. www.davidproject.org

Write On For Israel

גרי רוזנבלט, המו"ל של New York Jewish Week,

Jewish Socializing Experiences
(מה טובו אוהליך: מחנות קיץ כחויית חיברות
יהודית) בהוצאת אוניברסיטת ניו אינגלנד.

בנוסף לניתוח האיכותי החשוב, הניב המחקר את
הנתונים המספריים הבאים: במהלך קיץ 2000 שהו
82,000 ילדים יהודים ב-191 מחנות קיץ יהודיים—
מלכ"רים ופרטיים—ומרבית המחנות דיווחו על
תפוסה מלאה או כמעט מלאה. (הנתונים מתאפיינים
בייצוג-חסר של מחנות קיץ אורתודוקסיים, ובייחוד
חרדיים, שאת חלקם היה קשה לאתר ואחרים
העדיפו שלא להשיב.) במחנות אלה הועסקו במהלך
הקיץ 18,000 אנשי צוות ומדריכים יהודיים.
על סמך מחקר זה פיתחה קרן אבי חי חמש תכניות
חדשות למחנות קיץ והמשיכה ביוזמה אחת קיימת.
אנו מקווים כי עם הזמן יורחב באופן משמעותי פלח
זה של סדר היום הפרוגרמטי שלנו.

הסוכנות היהודית לישראל

בשנת 2002 שלחה הסוכנות היהודית לישראל (JAFI)
1,300 מדריכים ישראלים—"שליחים"—לשירות
במחנות קיץ בצפון אמריקה. לרובם המכריע היה זה
ניסיון ראשון בהדרכה, ורק מעטים מהם חזרו לשנת
הדרכה שנייה בשל העובדה שמועדי העבודה התנגשו
עם מועדי הבחינות באוניברסיטאות ובשל הצורך
בהכנסה גבוהה יותר בחודשי הקיץ. תופעה זו מצערת
במיוחד לאור העובדה שחלק גדול מן הקיץ הראשון
מוקדש להסתגלות של הישראלים לנורמות התרבותיות
של הילדים השוהים במחנות הקיץ האמריקניים.
הסוכנות וקרן אבי חי סבורות כי יש חשיבות בניסיון
להחזיר מדריכים ישראלים לקיץ נוסף של הדרכה,
שיאפשר להם לפעול ביתר יעילות, במיוחד בכל
הקשור לחיזוק הקשר עם ישראל והציונות. במהלך
קיץ 2003 יזמה קרן אבי חי תכנית ניסויית שנועדה
להחזיר מדריכים לקיץ שני במחנה נוער אמריקני

תרומות ממקורות אחרים שלא התממשו. מענק
זה הציל את התכנית ממשבר כספי זמני. בשנת
2005 הצטרפנו לשותפות בפרויקט "תגלית" על
בסיס קבוע, בתנאים שווים לשותפים האחרים.
www.birthrightisrael.com

חסע

בצפון אמריקה התחייבה קרן אבי חי בשנת 2005
לתכנית אחת שהפכה למפעל משותף של הקרן
בישראל ובניו יורק. ממשלת ישראל והסוכנות
היהודית שיתפו פעולה בהשקת "מסע", פרויקט
שנועד להגדיל מאוד את מספר הצעירים מחו"ל
העושים לפחות סמסטר אחד בישראל. היעד שהצבנו
לעצמנו הוא להגיע ל-20,000 סטודנטים בשנה,
בתקציב כולל של 100 מיליון דולר לשנה—מחציתו
מממשלת ישראל, חלקו מתקציב הסוכנות היהודית,
וחלקו מתרומות של פדרציות וארגוני צדקה פרטיים.
www.masaisrael.org

מחנות קיץ

כאשר הרעיון לתמוך במימון מחנות הקיץ עלה
לראשונה בקרב אנשי קרן אבי חי, פנינו אל מרכז
כהן ללימודי יהדות מודרנית וביקשנו לערוך מחקר
מקיף של התחום, כולל המלצות לפעילות פרוגרמטית.
המחקר נערך בידי די"ר לנארד סאקס ודי"ר איימי
סיילס מאוניברסיטת ברנדייס, ואת תמצית דוח
המחקר שלהם, שכותרתה:

Limud by the Lake: Fulfilling the Educational
Potential of Jewish Summer Camps (לימוד לחוף
אגם: מימוש הפוטנציאל החינוכי של מחנות קיץ
יהודיים), אפשר להוריד מהאתר או להזמין מהקרן;
הדוח המלא ראה אור ב-2003 תחת הכותרת:
How Goodly Are Thy Tents: Summer Camps as

קרן אבי חי תומכת עתה בתכנית חדשה לפיתוח החינוך והחונכות בתחום היהדות למנהלי מחנות קיץ של איגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים. 36 מחנות הלינה של האיגוד, שבהם מבליים בסך הכול מדי קיץ 18,000 ילדים ומועסקים 4,000 בני נוער וסטודנטים כמדריכים, הם ארגונים עצמאיים, ומידת מחויבותם בעבר לחינוך יהודי לא הייתה אחידה. בשנת 2002, מתוך הכרה בצורך לתגבר את החינוך היהודי הניתן במחנות הקיץ ובמרכזים הקהילתיים, הקים איגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים את המרכז לחינוך יהודי (CJE (Center for Jewish Education) כחלק אורגאני של הארגון. פרויקט "לכו לכם" שייך למרכז זה.

14 מנהלים ושני סגני מנהלים של איגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים נרשמו ליוזמה החדשה, המבקשת לחנך ולהנחות את מנהלי המחנות לראות את עצמם כאנשי חינוך יהודיים ולנסות לחזק את הסביבה היהודית במחנות שבהם הם פועלים. התכנית בוחנת סוגיות של פילוסופיה חינוכית, חזון יהודי ומנהיגות חינוכית באמצעות סמינרים בני ימים אחדים, קבוצות דיון שיתבססו על ניתוח טקסטים, חונכות אישית, וסמינר בן שבועיים שנערך בישראל בינואר 2006. www.jcca.org/cje.html

עמיתי קורנרטון למחנות קיץ

מדריכי הנוער ממלאים תפקיד מרכזי בהנחלת מודעות יהודית לחניכיהם במחנות הקיץ. למרבה הצער, בחלק מן המחנות חסרים מדריכים בעלי רקע יהודי מבוסס. קרן אבי חי הגיעה למסקנה כי המדריכים האפקטיביים ביותר הם אותם מדריכים שכבר עסקו בהדרכה שנתיים קודם לכן, ועל כן אפשרה למכון למחנאות יהודית (FJC (Foundation for Jewish Camping להעניק תוספת שכר בסך 750 דולר לכל מדריך החוזר להדרכה פעם שלישית במחנות

וגם להכשירם בצורה טובה יותר לקראת ההדרכה. למדריכים ישראלים ששבו לקיץ נוסף ושהשתתפו בקורס הכשרה אינטנסיבי בישראל הוצעה תוספת שכר של אלף דולר. ב-14 מחנות שנבחרו לקיץ 2003 נמנו 96 שליחים חוזרים—עלייה של יותר מ-80% לעומת השנה הקודמת—ובקיץ 2005 כבר גויסו 132 שליחים חוזרים ב-32 מחנות. השליחים עצמם דיווחו על חוויה חיובית ביותר ועל הרגשה שהצליחו להיות חלק חיוני מחיי המחנה, ושתפקודם השתפר במידה ניכרת. המחנות המשתתפים בתכנית שייכים לרמה, לתנועה הרפורמית, לאיגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים (JCCA), ליהודה הצעיר ולבני ברית.

בתכנית אחרת של הסוכנות מימנה קרן אבי חי את העסקתו של ראש משלחת ישראלי במחנות של איגוד המרכזים הקהילתיים ושל התנועה הרפורמית שבהם פועל מספר רב של מדריכים ישראלים, כדי להקל על מדריכים חדשים את ההסתגלות לסביבה הבלתי מוכרת. תכנית מימון שלישית, שנועדה לעניין מנהלים רבים יותר של מחנות קיץ בהעסקת מדריכים ישראלים או בהגדלת מספרם, הביאה בשנת 2003 להגדלת מספר השליחים במחנות המשתתפים בתכנית מ-18 בשנת 2003 ל-66 בשנת 2005. www.jafi.org.il

"לכו לכם": תכנית העשרה ביהדות למנהלי מחנות קיץ של איגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים

מתוך מחקר מחנות הקיץ שנערך באוניברסיטת ברנדייס עלה בבירור כי המחנות הם ארגונים היררכיים והעומדים בראשם הם המגדירים את שליחותם, יעדיהם וצביונם. כל יוזמה להעשרת האופי היהודי של המחנה לא תצלח אפוא אם לא תזכה לתמיכת המנהלים, אלא שאלה אינם בהכרח בקיאים ביהדות או חשים עצמם מחויבים לה.

רק למחנות השייכים לתנועות יהודיות ספציפיות (רמה, איחוד היהדות הרפורמית ויהודה הצעיר), ואנו מצפים להרחיב את טווח ההלוואות למחנות מתאימים נוספים.

תכנית עלות

התכנית, הנערכת מאז 1999 במחנות סטרנברג (לבנות) ומגן אברהם (לבנים), מגייסת לשורותיה תלמידים מבתי ספר ציבוריים ומשלבת אותם בחיי המחנה. מעבר להענקת התנסות יהודית חיובית למחנאים, מטרת התכנית היא לעודד אותם לשקול מעבר לבתי ספר יומיים יהודיים. עונג של ממש הוא לראות כיצד צומחת אצל משתתפי התכנית מודעות יהודית. במרוצת קיץ 2005 עברו יותר מ-50 ממשתתפי התכנית לבתי ספר יהודיים.

המשתתפים, על פי התנאים הבאים: (1) על המדריך לשמור על אמות-מידה מסוימות מבחינת מעורבותו בחיים היהודיים ולהשתתף בתכנית הכשרה מיוחדת; (2) במחנה שייבחר יועסקו לפחות חמישה מדריכים מנוסים כאלה. הכוונה היא שכל עמית יחזור למחנה הקיץ כמדריך מגובש יותר, אך גם שיהיה מוכן למלא תפקיד יצירתי בתכניות יהודיות במחנה. גובה המענק הנוכחי מאפשר את השתתפותם של עד מאתיים עמיתים בתכנית. בשנת 2005 לקחו בה חלק 140 מדריכים. לאחרונה חידשה קרן אבי חי את התכנית לשלוש שנים נוספות. www.jewishcamping.org

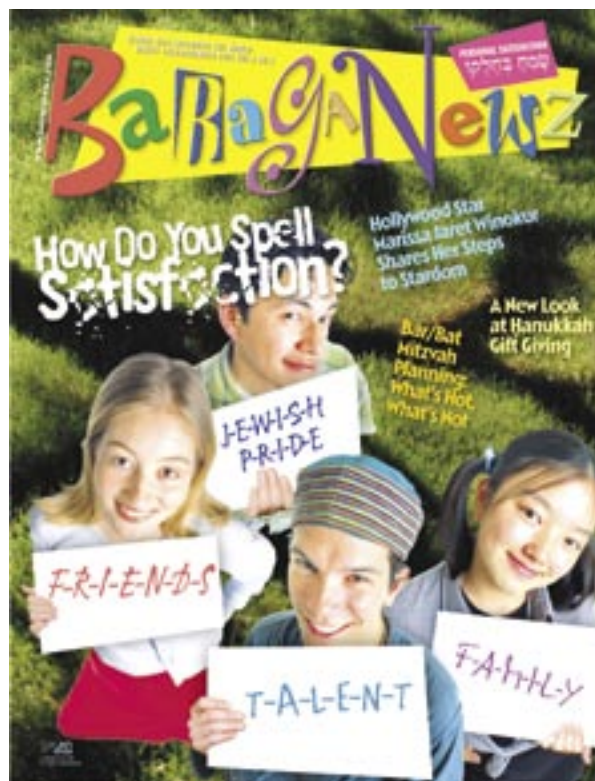
צא ולמד

במסגרת חיפושיה הנמשכים של קרן אבי חי אחר שותפים לפיתוח ויישום תכנית להנחלת ידע והשראה יהודית למנהלי מחנות קיץ, אנו מממנים גם תכנית קטנה—באמצעות המכון למחנאות יהודית (JFC)—המעניקה החזרים עבור הוצאות שכר לימוד למנהלים ולסגני מנהלים של מחנות קיץ המשתתפים בקורסים לחינוך יהודי.

תכנית הלוואות למחנות קיץ

בעקבות הצלחתה של תכנית ההלוואות של קרן אבי חי לבתי ספר יהודיים יומיים, הוקמה קרן של 25 מיליון דולר שנועדה לאפשר למחנות קיץ יהודיים חינוכיים שלא-למטרות-רווח ללוות עד מיליון דולר, ללא ריבית, לשם בנייה ושיפוץ. הסיוע מוענק כנגד ביטחונות בצורת מכתב אשראי מבנק המסכים לערוב להחזר ההלוואה. החזר ההלוואה מתחלק לעשרים תשלומים רבעוניים שווים על פני חמש שנים, כשהראשון בהם ישולם בתום שישה חודשים מקבלת ההלוואה. ההלוואה מיועדת לבניית מחנות חדשים, להרחבת מחנות קיימים, ולשדרוג תשתיות ומתקנים, כדי לאפשר למחנות לעמוד בתחרות מול מחנות אחרים. בשלב הראשון יינתנו ההלוואות

2005

ארצות ברית המועצות לשעבר

2 0 0 5

דוד רוזנסון,

מנהל אבי חי – בריה"מ לשעבר

על סמך ביקורים ודיונים שנערכו בשנים הראשונות לפעילותה השקדנית של קרן אבי חי בברייה"מ לשעבר, הגענו למסקנה כי בגישתנו הרגילה לא נוכל לממש את הפוטנציאל היהודי העצום החבוי מתחת לרבדים של אידיאולוגיה קומוניסטית וביורוקרטיה ארגונית יהודית. הבנו שכדי להבטיח את השפעתה של הקרן על החיים היהודיים ולבסס במקום את יעדיה ומטרותיה של הקרן, שומה עלינו לפתח תכניות שיתאימו לתרבות המקומית ולאופי הייחודי של ארצות בריה"מ לשעבר. עלינו לעשות זאת תוך גילוי הבנה ורגישות לייחודיות זו. נאמני הקרן עמדו על כך שלנוכח פעילותם של ארגונים רבים באזור זה יש קודם להקדיש זמן להבנת האנשים והפרויקטים המרכיבים את קצב החיים היהודיים, ובמידת האפשר לרתום למשימה מנהיגים מקומיים מוכשרים, שיוכלו וינחו את מאמצינו. כדי להבטיח את מימוש היעדים שלנו בארצות בריה"מ לשעבר, החליטה הקרן לקיים שם נוכחות קבועה.

חרף החלטה זו, היו צעדינו הראשונים בבתי ספר היהודיים ובמחנות הקיץ דומים ברוחם לפרויקטים דומים שבהם אנו תומכים בצפון אמריקה. במהלך שלוש השנים האחרונות, התרחב תיק הפרויקטים של אבי חי במטרה להגיע אל היקף רחב ומגוון של האוכלוסייה היהודית. במוקד פעילותה של קרן אבי חי בברייה"מ לשעבר אנו ממקדים את מאמצינו

בשנת 2001 החלה קרן אבי חי לשקול את הרחבת פעילותה לאזור גיאוגרפי נוסף שבו חיים יהודים רבים – ארצות ברית המועצות לשעבר. כאשר החילוננו לבדוק את אפשרויות הפעולה העומדות לפנינו באזור זה, המשנה במהירות את פניו מאז 1989, גילינו תנופה מחודשת של החיים היהודיים והנוף היהודי.

בארצות בריה"מ לשעבר פועלים שבעים בתי ספר יומיים יהודיים, שבהם לומדים בסך הכול כ-14,000 תלמידים. הסוכנות היהודית, ועד הסיוע המאוחד של יהודי אמריקה (הגוינט), חב"ד ועוד כמה וכמה ארגונים יהודיים מקיימים מגוון רחב של פעילויות חינוכיות המיועדות לנוער ולמבוגרים, לרבות מחנות קיץ וחורף, תכניות לפעילויות לאחר שעות הלימודים, הכנה לחגים, קונצרטים ותכניות אחרות המתמקדות בתכנים יהודיים.

התברר כי לא פשוט לעמוד על משקלן החינוכית של תכניות אלו ועל הדרכים שהן מפלסות בחיי היהודים. תכניות רבות הצליחו למשוך אליהן רק מספר מועט של משתתפים קבועים; תכניות חינוכיות רבות הופעלו מרחוק, באמצעות אנשים בעלי רצון טוב מארצות הברית או מישראל, שלא תמיד היו בידיהם המידע המספיק או ההבנה הנחוצים להוביל את ההתפתחויות בתכניות שיזמו; היה גם קומץ אנשים מקומיים שפעל לפיתוח וליישום של תכניות ברוח יהודית.

בתי ספר יהודיים יומיים בבריה"מ לשעבר

העלאת רמת הלימודים הכלליים בבתי הספר היהודיים בבריה"מ לשעבר

מחקר שבדק את הנעשה בבתי הספר היומיים בבריה"מ לשעבר מצא כי כאשר הורים בוחרים בית ספר לילדיהם, הגורם המשפיע על החלטתם הוא רמת הלימודים הכללים בבית הספר. המחקר מצא גם כי בבתי ספר עירוניים יוקרתיים ברוסיה, המתגאים ברמת לימודים גבוהה, יש בממוצע 20%-30% תלמידים יהודים. בשנת 2002, בניסיון להגדיל את מספר הנרשמים לבתי הספר היהודיים, החלה קרן אבי חי לספק ל-20 בתי ספר יהודיים—במוסקבה, סנט פטרבורג, קייב ודנייפרופטרובסק—מלגות משכורת למורים למתמטיקה, פיסיקה, אנגלית, מחשבים ומקצועות לימוד כלליים נוספים. בנוסף לכך מימנה הקרן רכישת ציוד חדש למעבדה וחומרים שונים. כמו כן הושקעו משאבים בשיווק ובגיוס תלמידים.

בשנת 2005 הוגדרו מחדש מטרות המענקים וכיום מתמקדת התכנית בעיקר בחמישה בתי ספר שהוכיחו יכולת גבוהה וניהול יעיל—שלושה מהם ברוסיה ושניים באוקראינה. כל אחד מבתי הספר הללו זכה במימון למשך שנתיים, ליעדים הבאים: (1) העלאת משכורת המורים, כדי שבתי הספר יוכלו גם בעתיד למשוך אליהם מורים מצוינים במקצועות הלימוד הכלליים המהווים ליבת תכנית הלימודים; (2) פיתוח מסלולי הצטיינות שימשכו תלמידים בעלי יכולת אקדמית גבוהה; (3) שיעורים מיוחדים לתלמידים מצטיינים, כהכנה לקראת תחרויות האקדמיות בין בתי הספר

להגיע אל אותם אנשים המכונים על ידי ד"ר אביטל דרמון "סטודנטים לפיסיקה"—יהודים המשתתפים בפעילות יהודית מאורגנת לעתים רחוקות מאד, אם בכלל, אשר אפשר בהחלט לכנותם "יהודים חבויים". האתגר אינו קל, ואנו נמצאים בתחילת הדרך.

* * *

יש מאות אלפי יהודים,
שאפשר לכנותם
"יתומים מאב", מפני
שעדיין אינם מכירים
את משפחתם היהודית,
את תרבותם ואת
מסורותיהם...

בטרם נפנה לסקור את הפרויקטים שבהם תומכת קרן אבי חי בבריה"מ לשעבר, אבקש לשתף אתכם במחשבותיי. לא היה לי הכבוד והזכות להכיר באופן אישי את זלמן ברנסטין ז"ל, אבל אינני יכול שלא לתהות אם בחר בשם הקרן "אבי חי" מתוך נבואת לב, שבבוא העת תפעל הקרן באזור שאנו מכנים היום בריה"מ לשעבר. במשך שנים שאלו יהודים מאחורי למסך הברזל "העוד אבי חי?" (בראשית

מ"ה ג')—האם יהודי ברית המועצות, המנותקים זה יותר משבעים שנה מאחיהם ושאינם רשאים ללמוד ולחקור את תולדות עם ישראל ותרבותו, עדיין מכירים את "אביהם", את מורשתם? בעקבות חמש השנים שעשיתי ברוסיה ובהן הייתי עד לתחיית החיים היהודיים בארץ זו—תופעה מאתגרת וקשה ובה בעת מדהימה—אני יכול להשיב על השאלה הזאת ב"הן" מהדהד: עוד אבינו חי בארצות ברית המועצות לשעבר. יחד עם זאת יש מאות אלפי יהודים, אם לא למעלה מזה, שאפשר לכנותם "יתומים מאב", מפני שעדיין אינם מכירים את משפחתם היהודית, את תרבותם ואת מסורותיהם.

המשנה מתוך פרקי אבות, שבחר ארתור פריד לצטט בתחילתו של דוח שנתי זה, מגדיר היטב את האתגר הניצב לפנינו: רבי טרפון היה אומר: לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין לְבַטֵּל מַמְנָה (אבות ב' ט"ז).

לנו כי תכנית הלימודים הפורמלית בנושאי יהדות, ובמיוחד בתחום לימודי העברית, דורשת שינוי. רוב מורי העברית לא קיבלו הכשרה מספקת, לא פעלו על פי תכנית לימודים מובנית, וגם מספר ספרי הלימוד שעמדו לרשותם היה זעום. לנוכח מצב זה, במיוחד בארץ היודעת להעריך חינוך ברמה גבוהה, נתפסו לימודי העברית בעיני התלמידים ובעיני הוריהם בדרך כלל כנושא לא רציני וחסר חשיבות להמשך השכלתם. בעקבות מבדק הערכה מקיף שערכו המחלקה לחינוך של הסוכנות היהודית בברייה"מ לשעבר ומשרד החינוך של מדינת ישראל, המפקחים יחדיו על 44 בתי ספר יהודיים יומיים בברייה"מ לשעבר, נבחרה תכנית נטי"ע (נוער לטובת העברית) לטפל בסוגיות אלה.

נטי"ע היא תכנית לימודים לשפה העברית ותכנית להכשרת מורים שנוצרה ביוזמתה ובתמיכתה של קרן אבי חי למען חטיבות הביניים ובתי הספר התיכוניים בצפון אמריקה. באביב 2004 חצתה תמיכת הקרן בנטי"ע יבשות, כאשר הוכנסה התכנית באופן ניסיוני לארבעה בתי ספר נבחרים במוסקבה, סנט פטרבורג וקייב. בראש תכנית נטי"ע לארצות ברייה"מ לשעבר עומדת נעמי אורן, מחנכת דוברת רוסית שנשלחה למשימה זו מטעם הסוכנות היהודית. לקראת שנת הלימודים 2005/06 השתתפו 16 מורים מארבעת בתי הספר בסמינר הכנה בן עשרה ימים, והם ממשיכים להשתתף גם היום בסדנאות אזוריות המתקיימות מדי חודש. בשנת הלימודים למדו עברית 477 תלמידים בתכנית נטי"ע ובאמצעות החומרים שנוצרו במסגרתה. במימון הפרויקט משתתפים קרן אבי חי, מר לב לבייב, הסוכנות היהודית ומשרד החינוך של ישראל.

פעילויות לקראת יום העצמאות בבתי הספר היהודיים היומיים בברייה"מ לשעבר

ביום העצמאות ה-56 של מדינת ישראל, בשנת 2004, ביקרנו בבתי הספר היהודיים היומיים בברייה"מ

השונים ולקראת בחינות הכניסה לאוניברסיטאות; (4) רכישת ציוד מעבדה וחומרי הוראה; (5) חיזוק הפעולות לשיווק ולגיוס תלמידים. בשלב מוקדם זה קשה עדיין למדוד את השפעת הצעדים הללו, אך יש לציין כי ההרשמה לבתי הספר גדלה בשנתיים האחרונות. אנו נמשיך לעקוב מקרוב אחרי התקדמותם.

חיזוק החינוך היהודי בבתי הספר היהודיים בברייה"מ לשעבר

בנוסף למאמצינו להעלות את רמת הלימודים הכללית בבתי הספר היהודיים במדינות ברית המועצות לשעבר, אנו שואפים לחזק את האופי היהודי של בתי ספר אלה. המציאות מלמדת כי התלמידים, רובם ככולם, מגיעים מבתים שיש בהם רק מודעות יהודית מינימאלית, אם בכלל, ולפיכך חשוב ביותר שמוסדות החינוך יוכלו להעניק להם חינוך יהודי מבוסס ולחזק את זהותם היהודית. מאז שנת הלימודים 2003/04 תומכת קרן אבי חי במימון תכניות לסופי-שבוע ("שבתונים") משפחתיים, שיעורי עברית ויהדות, מועדונים חינוכיים, הרצאות, עיתוני בית ספר, לוח השנה העברי, הכנה לטקסי בר/בת מצווה ועריכת הטקסים הללו—בבתי ספר יהודיים במוסקבה, סנט פטרבורג, קייב ודנייפרופטרובסק.

הערכה שנעשתה במלאת שנתיים לקיומן של תכניות אלה אישרה את השפעת תכניות החינוך היהודיות הלא-פורמליות על בתי הספר, התלמידים ובני משפחותיהם. לפיכך הורחבה תכנית המענקים וכיום היא מספקת מימון לתכניות דומות בכל בתי הספר היהודיים היומיים בקזאן, נובוסיבירסק, אודסה, חרקוב וריגה.

נטי"ע בברייה"מ לשעבר

במהלך הפרק הראשון של מעורבותנו בפעילות בתי הספר היהודיים היומיים בברייה"מ לשעבר, התחוויר

לשעבר והתאכזבנו לגלות כי האירוע לא צוין בהתאם לחשיבותו בלוח הפעילות של בתי הספר. בדיונים שערכנו בעקבות זאת עם מנהלי בתי הספר ועם הסוכנות היהודית, גילינו כי נושא יום העצמאות נלמד אמנם כחלק מהתכנית ללימודי היהדות, אך מספר השעות המצומצם אינו מאפשר התמקדות של ממש במשמעותו של היום. לבתי הספר חסרו האמצעים הכספיים והתמיכה החינוכית שיאפשרו להפוך את יום העצמאות מעוד נושא ברשימת הנושאים בהיסטוריה היהודית לנושא בעל חשיבות מרכזית.

בנובמבר 2005 יזמה קרן אבי חי, בשיתוף עם הסוכנות היהודית, תכנית לקדם את נושא יום העצמאות ב-44 בתי ספר יהודיים יומיים בבריה"מ לשעבר. שיאה של התכנית הוא תחרות חיבורים וחידון וירטואלי לתלמידי תיכון בנושאים הקשורים למדינת

ישראל, כאשר המנצחים ישתתפו בסמינר שיערך בישראל ביוני 2006. התכנית כוללת גם תמיכה בפיתוח חוברות חינוכיות על ההיסטוריה של מדינת ישראל, חלוקת דגלים, כרזות, קלטות וידאו ושמע, וכן מסיבות רבות-משתתפים לכלל התלמידים ובני משפחותיהם ביום העצמאות. בתמיכה בתכנית זו מתחלקים שווה בשווה קרן אבי חי, הסוכנות היהודית ומשרד החינוך.

קידום לימודי היהדות במוסדות אקדמאיים בבריה"מ לשעבר

מרכז "ספר" ללימודי תרבות יהודית במסגרת אקדמית

תחום לימודי היהדות במוסדות האקדמאיים

בבריה"מ לשעבר יכול היה להתפתח רק ב-15 השנים האחרונות, אך גם התפתחות מאוחרת זו התעכבה בגלל מיעוט אנשי אקדמיה בתחום ידע זה, מחסור בחומרים חינוכיים, והעדר מנגנון מוסדי שיאפשר למספר ההולך וגדל של אנשים המגלים עניין בתחום להיפגש ולחלוק רעיונות ומחשבות. אותם מכשולים עיכבו גם את צמיחתה של קהילת סטודנטים מתחום לימודי היהדות עם פתיחתן של תכניות שונות ללימודים יהודיים ברמה אוניברסיטאית בכל רחבי בריה"מ לשעבר.

כדי שתכניות אלו

יצליחו למשוך ציבור

יהודי צעיר שאינו

שייך למסגרת יהודית,

מן ההכרח שהן יעסקו

בתחומים הספציפיים

המעניינים ציבור זה

בתגובה למצב זה, וכדי למלא את החלל הריק בתחום זה בהתפתחות החיים היהודיים בבריה"מ לשעבר, הוקם בשנת 1994 מרכז "ספר", בשיתוף עם האוניברסיטה העברית בירושלים ובתמיכת הגוינט והסוכנות היהודית. מטרתו העיקרית של הארגון היא קידום תחום לימודי היהדות ברמה האקדמית, והוא פועל למימוש מטרה זו על ידי כינוס החוקרים, המורים והסטודנטים המתעניינים בתחום ועל ידי תמיכה בהמשך לימודיהם וצמיחתם.

מאז 2003 תומכת קרן אבי חי במרכז "ספר" באמצעות מענק שנתי, המאפשר לכל המועמדים המתאימים להשתתף בכנסים לימודיים בני שבוע אחד בקיץ ובחורף. מספר הנרשמים לכנסים אלה צמח מ-350 בשנת 2003 ל-495 סטודנטים שהשתתפו בכנסי הקיץ והחורף בשנת 2005. בנוסף לכך, תומכת הקרן בשני כנסי סטודנטים בתחום לימודי היהדות, בתכנית החד-חודשית "אשנב" של האוניברסיטה העברית בירושלים, וכן בתשתית המנהלית של התכניות הללו.

בקיץ 2004 הזמינה קרן אבי חי שתי הערכות נפרדות

עדיין נאלצים אנשי המרכז להתמודד עם קשיים כלכליים רבים. בשנת 2004 קיבל הארגון מקרן אבי חי מענק התחלתי לשנה אחת, ובהמשך אישרו נאמני הקרן מימון לשנתיים נוספות למטרות הבאות: (1) שכר לימוד שנתי ומלגות קיום שנתיות לשלושה סטודנטים מצטיינים מתחילים למשך ארבע שנים; (2) מימון לימודים של עד שישה סטודנטים מצטיינים מתחילים בשנה (מלגות הקיום לאותם סטודנטים ישולמו על ידי הסוכנות היהודית); (3) מתן תמריץ לאנשי אקדמיה מובילים להקדיש מזמנם לציא"ץ; (4) רכישת ספרי לימוד; (5) שיווק; (6) חיזוק התשתית המנהלית של המרכז; (7) ימי עיון לתלמידי תיכון מצטיינים מבתי ספר מובחרים בבריה"מ לשעבר.

מחנות קיץ

בדיקה ראשונית שנערכה מטעם קרן אבי חי בבריה"מ לשעבר הביאה למסקנה כי מחנות קיץ יהודיים יכולים להוות מכשיר רב ערך לחינוך יהודי לא-פורמלי, ויש בכוחם לעודד צעירים יהודים להיות פעילים יותר בקהילה ומחברים לזהותם היהודית. זאת ועוד, המחנות מסוגלים לשמש מכשיר ראשון במעלה לגיוס תלמידים לבתי ספר יהודיים מקומיים ולפעילות יהודית מאורגנת נוספת. צעדינו הראשונים בתחום זה התמקדו בניסיון לעודד שלושה ארגונים יהודיים – אור אבנר, הסוכנות היהודית והגיוינט – המקיימים את רשתות המחנאות הגדולות ביותר בבריה"מ לשעבר, להציע דרכים לשדרוג מרכיב החינוך היהודי במחנותיהם. למרות שלכל אחד משלושת הארגונים הללו סגנון ייחודי וגישה מגובשת משלו, התמידה הקרן בתמיכתה בשלוש השנים האחרונות בפיתוח תכניות חינוכיות ניסיוניות, לרבות מערך להכשרת מדריכים, עבור כל אחד מהארגונים הללו. תמיכת הקרן כוללת גם מימון שכרו של מנהל חינוכי דובר

של פעילות מרכז "ספר". הערכה אחת נעשתה בידי פרופ' ג'ון קליר מקולג' יוניברסיטי של לונדון, והשניה – בידי פרופ' צבי גיטלמן מאוניברסיטת משיגן בארה"ב. המעריכים ציינו אמנם כמה המלצות ספציפיות לקידום תכניות "ספר", אך שניהם גם יחד אישרו כי התכניות האקדמיות המצוינות של הארגון ואופיו המלבב תורמים להתפתחותו של תחום לימודי היהדות בבריה"מ לשעבר ומעודדים את צמיחתה של קהילה יהודית דינאמית הנבנית סביב לימודי היהדות והתרבות היהודית.

ציא"ץ: המחלקה ללימודי יהדות באוניברסיטה המחלתית של מוסקבה

בשנת 1998 הוקם מרכז ציא"ץ בשיתוף פעולה עם האוניברסיטה העברית בירושלים כמחלקה במסגרת המכון ללימודי אסיה ואפריקה באוניברסיטת הממלכתית של מוסקבה, אחת האוניברסיטאות הוותיקות והמכובדות ביותר ברוסיה. ייעודו של המרכז הוא להכשיר סטודנטים המבקשים להתמחות בלימודי היהדות ובלמודי ישראל המודרנית. הקמתה של המחלקה באוניברסיטה יוקרתית זו והאפשרות לזכות בתואר אקדמי במסגרת זו הגביהו את הרף של לימודי היהדות במסגרת אקדמית והחלו למשוך סטודנטים מצטיינים. בהשפעת הצעד הזה החלו אוניברסיטאות יוקרתיות נוספות ברחבי בריה"מ לשעבר לפתוח מחלקות ללימודי יהדות. מרכז ציא"ץ, שהחל את דרכו ב-1998 עם 15 סטודנטים, מהווה היום בית ל-70 תלמידי תואר ראשון, 11 תלמידי תואר שני ו-8 דוקטורנטים. בזכות הישגיו קיבל המרכז לאחרונה מעמד של מחלקה תקנית ללימודי יהדות – עד כה המחלקה התקנית היחידה ללימודי יהדות בבריה"מ לשעבר.

למרות התפקיד החשוב שממלא ציא"ץ בהתפתחות מסגרות אקדמיות ללימודי יהדות בבריה"מ לשעבר,

והן לציבורים כלליים יותר, תגרה את סקרנותם הספרותית והתרבותית, תעסוק בתחומי עניין כלליים ומקצועיים, ותשקף את האופן שבו התרבות היהודית משתלבת בתרבות העולמית.

הוצאה לאור של ספרי ילדים מאוירים ברוסית

עבור ילדים, הספרים הם השער להבנת ההיסטוריה, התרבות והחברה שבה הם חיים, ואמת זו נכונה שבעתיים ברוסיה, מדינה המתגאה בכבוד למילה הכתובה, ואולי ביתר תוקף בחוגים יהודיים. לפיכך, בראשית צעדינו בתחום, הופתענו מאוד לגלות כי קיימים מעט מאוד ספרי ילדים בנושאים יהודיים בשפה הרוסית.

היעד שהצבנו לעצמנו היה להגיע למשפחות יהודיות צעירות שאינן משתייכות למסגרות יהודיות מוכרות.

לשם כך הקמנו ועדה מייעצת של מומחים רוסיים וישראלים לספרות ילדים, שהתבקשה לפתח מודל לפרויקט זה ולזהות סופרי ילדים ומאיירים דוברי רוסית שיוכלו להצטרף למשימה. על פי הזמנת הקרן עתידים להיכתב בסך הכול 19 ספרי ילדים מאוירים ברוסית המיועדים לילדים ולבני משפחותיהם, שיימכרו בחנויות כלבו ברחבי בריה"מ לשעבר. על ההוצאה לאור יפקח בית ההוצאה "גשרי תרבות", שלו סניפים בירושלים ובמוסקבה.

בפרויקט חמש סדרות שונות (בכל קטגוריה מתפרסמים ספרים לילדים בני 7-9 ו-10-13)—ארבע סדרות של יצירות מקוריות המתמקדות בערכים יהודיים, בתרבות ובהיסטוריה של עם ישראל ומדינת ישראל. הסדרה החמישית, "יצירות מופת נבחרות", מביאה תרגומים לרוסית של ספרי ילדים עבריים

רוסית לכל אחת מהתכניות הללו והקמת ספריות יהודיות שהמחנאים לוקחים איתם הביתה בסיום המחנה.

קרן אבי חי הזמינה הערכה נפרדת לכל אחת מתכניות אלה. המעריכים המליצו על כמה צעדים משמעותיים לשיפור פעילות המחנות, אך ככלל אישרו את השפעתן הנמשכת של התכניות לקידום איכות החינוך היהודי במסגרת החוויה הכוללת של מחנה הקיץ. שמחנו להיווכח שהתכניות מובילות גם לגיבוש סגל מחנכים מקומיים צעירים, המנהלים תכניות חינוכיות יהודיות לאורך כל השנה, איש איש באזור מגוריו.

הקרן הזמינה את

לינור גורליק ויורי

סורוצ'קין להציע דרכים

שונות לנצל ערוצים

אלה כדי להרחיב את

העניין בספרות יהודית

וישראלית בקהילה

עידוד לימודי היהדות

ומעורבות יהודית

בקרב יהודים שאינם

משתייכים לשום

ארגון יהודי בבריה"מ לשעבר

מאז אוקטובר 2003 יוזמת קרן אבי חי מספר תכניות ייחודיות המבקשות להגיע לציבור יהודי מגוון ורחב יותר ברחבי בריה"מ לשעבר. הפופולריות ההולכת וגוברת של תכניות אלו מוכיחה שכדי שתכניות אלו יצליחו למשוך ציבור יהודי צעיר שאינו משתייך למסגרת יהודית, מן ההכרח שהן יעסקו בתחומים הספציפיים המעניינים את הציבור הזה, כגון ספרות ותרבות בדרך מוכרת ורלוונטית. בראש כל אחת מהתכניות המתוארות להלן עומדים אנשי המקום, הנעזרים באנשי חינוך יהודיים דוברי רוסית, מקומיים או מארצות אחרות. התכניות מבקשות ליצור אווירה אינטלקטואלית סביב ספרות ותרבות יהודית, שתהיה אבן שואבת הן לאינטליגנציה היהודית

לעורר עניין בספרות יהודית ובהגות יהודית בקרב צעירים, הזמינה קרן אבי חי שני אנשים מרשימים ומקצועיים מהקהילה הספרותית—לינור גורליק ויורי סורוצ'קין—להציע דרכים שונות לנצל ערוצים אלה כדי להרחיב את העניין בספרות יהודית וישראלית בקרב יהודים נוספים בקהילה. השניים, בשיתוף עם קבוצת יועצים מתחום הספרות והתרבות, פיתחו תכנית לפעילויות בנושאים יהודיים וישראלים שיתקיימו לאורך כל השנה במועדונים הספרותיים הפופולריים במוסקבה.

הפרויקט, בשם "אשכול", יצא לדרך בינואר 2005 במסיבת עיתונאים שנערכה במועדון הפופולרי "בילינגוה", מרכז אינטלקטואלי החביב על סטודנטים ומשפחות צעירות. עד היום אורגנו ב"אשכול" יותר מ-30 תכניות שונות, לרבות הופעות מוסיקליות בגוון ישראלי ויהודי, דיונים סביב שולחן עגול על ספרות יהודית וישראלית, תחרויות ספרות וצילום בנושאים יהודיים וישראלים, אירועים שנועדו לקדם את אפשרויות הלימוד בישראל, הקרנת סרטים על נושאים יהודיים וישראלים, ותכניות מיוחדות המיועדות לילדים ולהורים, תכניות שמשכו אליהן בסך הכול 1,800 משתתפים. זאת ועוד, המועדונים הללו החליטו להוסיף 200 כותרים חדשים בנושאים יהודיים וישראלים למכירה בחנויות הספרים שלהם.

הוצאה לאור של ספרים בנושאים יהודיים וישראלים

בסתיו 2004 החלה קרן אבי חי, בשיתוף עם קבוצת סופרים דוברי רוסית ובעזרת יועץ יליד רוסיה הלומד לקראת תואר שני בלימודי יהדות בארצות הברית, לבדוק את האפשרות לתרגם לרוסית כותרים שנכתבו בידי סופרים מובילים בישראל ובעולם, העוסקים בנושאים יהודיים באופן המזמין הרהור ומחשבה

ויידיים הידועים ביותר מאז ראשית המאה העשרים, לרבות האיורים המקוריים מאותה תקופה. כל אחד מהכותרים יראה אור במהדורה של 3,000 עותקים.

עד היום ראו אור 11 כותרים, כאשר ארבעה מהם אזלו מהשוק עד יוני 2005 והודפסו במהדורה שנייה בת 1,000 עותקים כל אחת. מתוך 21,000 הספרים שהודפסו עד כה הופצו 6,400 בחנויות הספרים הגדולות, ו-10,200 בארגונים יהודיים ברחבי בריה"מ לשעבר ובארצות הברית; כמעט כל הספרים קרובים מאוד לגמר המהדורה הראשונה שלהם.

אשכול-ספרות ותרבות יהודית/ישראלית במועדוני ספרות פופולריים אצל אנשי רוח במוסקבה

במסגרת יריד הספרים הבינלאומי של מוסקבה, האירוע השנתי הגדול והפופולרי ביותר בתחום זה ברוסיה, נערך בספטמבר 2004 יריד ספרים יהודי-ישראלי ביוזמתה ובתמיכתה של קרן אבי חי. ביריד הוצגו יותר מ-2,500 ספרים בנושאים יהודיים וישראלים, בהשתתפות סופרים והוגים מובילים מישראל, והוא משך קהל גדול ועורר עניין רב בכלי התקשורת. במסגרת היריד התקיימו תכניות שונות בנושא ספרות ותרבות יהודית וישראלית במועדונים ספרותיים פופולריים במרכז מוסקבה. מועדונים אלה, הגדושים ספרים, מארחים אירועים מסוג השקת ספרים חדשים, שיחות עם דמויות מרכזיות מתחום הספרות והתרבות, דיונים אקדמיים, תערוכות אמנותיות והשקת יצירות מוסיקליות, ובימי ראשון, תכניות לילדים. התכניות שהתקיימו במועדונים אלה במסגרת יריד הספרים משכו קהל רב ובכלל זה מספר מרשים של יהודים משכילים צעירים, אשר אינם משתייכים למסגרות יהודיות מוכרות, הן במוסקבה והן מחוצה לה.

מתוך הכרת הפוטנציאל הגדול של ערוצים אלה

והעשוי למצוא הד בליבם של קוראי רוסית. הוחלט לחנוך את סדרת הספרים המתורגמים בשישה כותרים הכוללים יצירות של יצחק בשביס זינגר, סול בלו, מאיר שלו, דוד גרוסמן, ואנתולוגיה של כתבי סופרים יידיים, אמריקאים וישראלים מפורסמים. כדי להבטיח הפצה רחבה ככל האפשר הופקדה משימת ההדפסה וההפצה של הספרים המתורגמים בידיהם של שני בתי הוצאה רוסיים מכובדים.

עד כה ראו אור שלושה כותרים—"קערת הכסף", אוסף של סיפורים בנושאים יהודיים מאת סול בלו, "רומן רוסי" של מאיר שלו, ו"העבד" של יצחק בשביס זינגר. הספרים, שיצאו במהדורה ראשונה של 10,000 עותקים לספר, העטופים בכריכה יפהפייה שעוצבה על ידי מעצב רוסי ידוע, נמצאים היום למכירה בחנויות הספרים הגדולות בבריה"מ לשעבר. ואם ניתן לשפוט על פי המכירות הראשוניות ומספר המאמרים שהופיעו בכתבי-העת ספרותיים ובסקירות מקוונות, הם מעוררים עניין רב ונמכרים היטב. שלושת הספרים הנותרים בסדרה הראשונה נמצאים כרגע בשלבי הכנה לקראת הדפסתם. אנו נמשיך לעקוב אחרי המכירות ואחרי התגובות והסקירות בכלי התקשורת.

תקציר כספי

דו"חות מאוחדים על המצב הכספי

31 בדצמבר		
2004	2005	
		נכסים
\$204,318,731	\$179,642,915	מזומנים ושווי מזומנים
		השקעות, לפי ערך שוק:
		אגרות חוב ושטרות
115,638,542	94,662,116	(עלות, 2005—\$90,144,669; 2004—\$101,282,351)
		השקעות בניירות ערך וקרנות נאמנות
95,964,041	142,613,735	(עלות, 2005—\$112,690,983; 2004—\$72,618,170)
		שותפויות מוגבלות וקרנות גידור
206,601,541	205,024,657	(עלות, 2005—\$130,059,316; 2004—\$147,350,037)
18,902,661	25,253,591	מקרקעין וציוד, נטו (כולל בית אבי חי בבנייה)
1,617,898	1,899,783	נכסים אחרים
\$643,043,414	\$649,096,797	סה"כ נכסים
		התחייבויות ונכסים נטו
\$3,999,929	\$2,344,892	התחייבויות בגין רכישת השקעות
6,588,897	7,672,847	זכאים אחרים
632,454,588	639,079,058	נכסים נטו (capital)
\$643,043,414	\$649,096,797	סה"כ התחייבויות ונכסים נטו

תקציר כספי

דו"חות מאוחדים על פעילות

השנה שהסתיימה ב- 31 בדצמבר

2004	2005	
		הכנסות
\$86,000,000	\$7,000,000	תרומות
12,258,203	14,715,448	רווח הון נטו מממוש השקעות
37,369,153	12,628,408	רווח הון לא מומש מהשקעות
5,314,505	5,024,736	הכנסה מריבית
1,707,312	4,525,683	הכנסה מדיבידנד
3,734,314	1,274,509	רווח משותפויות מוגבלות
29,509	(276,095)	הפרשי שער חליפין (הפסד)
1,441	1,238	הכנסות אחרות
\$146,414,437	\$44,893,927	סה"כ הכנסות
		הוצאות
\$41,478,103	\$33,315,104	מענקים לתכניות, לפרויקטים והוצאות נלוות
		הוצאות מנהלה:
3,030,820	3,177,128	משכורות והוצאות נלוות משכר
316,892	309,806	שירותים מקצועיים
241,099	246,291	אש"ל ונסיעות
262,574	202,871	דמי שכירות
132,766	133,158	פחת
74,710	71,458	ביטוח
360,646	371,014	מסים פדראליים ומסי מדינה בארה"ב
75,669	9,853	דו"ח שנתי
64,366	86,958	טלפון
43,868	47,531	דואר
40,877	117,493	יועצים ועובדים זמניים
163,389	180,792	הוצאות אחרות
\$46,285,779	\$38,269,457	סה"כ הוצאות
\$100,128,658	\$6,624,470	עלייה בנכסים נטו
\$532,325,930	\$632,454,588	יתרת נכסים נטו לתחילת שנה
\$632,454,588	\$639,079,058	יתרת נכסים נטו לסוף שנה

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות ב-2005 – ישראל

יתרה ב-31.12.05	תשלומים ב-2005	מענקים נוספים שאושרו ב-2005*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.04	
עידוד הבנה הדדית				
\$320,000	\$240,000		\$560,000	ארץ אחרת
310,000	505,000	475,000	340,000	בייס קשת
300,000	325,000		625,000	יסודות
135,000	177,000	177,000	135,000	מכללה חרדית להכשרה מקצועית
202,000	153,000	120,000	235,000	מלי"ץ, מרכז לחינוך יהודי-ציוני
262,000	38,000		300,000	מרכז החרדי להכשרה מקצועית
עולמות: זהות יהודית ישראלית				
170,000	60,000	145,000	85,000	בנצרת עלית
92,000	19,000	111,000		פרס אבי חי
2,823,000	2,325,000	2,410,000	2,738,000	צו פיוס
147,000	336,000	378,000	105,000	קהילות שרות
עידוד לימודי היהדות				
למודים לא-פורמליים				
139,000	144,000	158,000	125,000	אומרים שירה
400,000	295,000	340,000	355,000	אלול
160,000	45,000	60,000	145,000	במידבר
225,000	450,000	450,000	225,000	ייעוד וייחוד
66,000	40,000		106,000	מלטון: מפתחות
232,000	240,000	217,000	255,000	מסע אל המורשת היהדות
122,000	13,000	50,000	85,000	סידור אבי חי
240,000	320,000	320,000	240,000	עלמה מכללה עברית
49,000	208,000		257,000	עתים
132,000	13,000	50,000	95,000	פרקי אבות
בתי ספר ממלכתיים				
24,000	24,000	29,000	19,000	יד בן-צבי – תכנית לימודים בתנ"ך
319,000	293,000	350,000	262,000	יהלויים
403,000	146,000	350,000	199,000	מארג
18,000	55,000	55,000	18,000	מבחר
442,000	479,000	560,000	361,000	מורשה
מכון שלום הרטמן – תכנית להתחדשות				
500,000	425,000	525,000	400,000	ההוראה של מקצועות היהדות

* נטו מביטולי מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות ב-2005 – ישראל (המשך)

יתרה ב-31.12.05	תשלומים ב-2005	מענקים נוספים שאושרו ב-2005*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.04	
318,000	157,000		475,000	מקראנט
57,000	44,000	82,000	19,000	פרשת השבוע
3,054,000	821,000	891,000	2,984,000	רביבים
613,000	12,000	300,000	325,000	תרבות עברית בתל אביב
ערוצי המדיה: טלוויזיה, אינטרנט ורדיו				
1,283,000	744,000	1,000,000	1,027,000	אבי חי בטלוויזיה
302,000	173,000	230,000	245,000	אנציקלופדיה יהודית ברוסית
775,000	240,000	859,000	156,000	אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט"
430,000	35,000		465,000	לקסיקון לתרבות יהודית
35,000	46,000	46,000	35,000	רדיו רק"ע
אחר				
10,000	107,000	100,000	17,000	פנים
פיתוח מנהיגות רוחנית חדשה				
300,000	481,000	500,000	281,000	בית מורשה בירושלים
560,000	308,000	502,000	366,000	מכינות קדם צבאיות
577,000	443,000	497,000	523,000	ממזרח שמש
62,000	123,000		185,000	מתן – מכון תלמודי עיוני לנשים
432,000	643,000	474,000	601,000	צהר
460,000	450,000	400,000	510,000	קולות
1,380,000	500,000	1,000,000	880,000	תהודה
מחקר				
אוניברסיטת בר-אילן – מחקר על				
149,000	30,000		179,000	יהדות וחברה
	18,000	2,000	16,000	מחקר על קהילות לומדות
254,000	93,000	108,000	239,000	שבתונים
מענקי יזמות קטנים לעולים:				
68,000	5,000		73,000	תכניות כלליות
	5,000	(16,000)	21,000	מיפוי עולים
10,000	30,000	20,000	20,000	יד בן-צבי – קורסים בשפה הרוסית

* נטו מביטולי מענקים

רשימת מענקי פעילות ב-2005 – ישראל (המשך)

יתרה ב-31.12.05	תשלומים ב-2005	מענקים נוספים שאושרו ב-2005*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.04	
				פרויקטים אחרים
	273,000	273,000		בית אבי חי
	20,000	(30,000)	50,000	הפורום לאחריות לאומית
500,000		500,000		מסע
109,000	412,000	505,000	16,000	מענקים נוספים והוצאות נלוות
	40,000		40,000	פסיכולוגיה ביהדות
				תמיכה באתרי האינטרנט של נתמכי
77,000	23,000		100,000	אבי חי
\$20,047,000	\$13,644,000	\$15,573,000	\$18,118,000	סה"כ מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2005 – צפון אמריקה

	יתרת מענקים לתאריך 31.12.04	מענקים נוספים שאושרו ב-2005*	תשלומים ב-2005	יתרה ב-31.12.05
בתי ספר יהודיים יומיים				
קידום החינוך לחיזוק אוריינות יהודית ומשמעות דתית				
AVI CHAI Bookshelf for				
High Schools	\$1,459,000	(\$179,000)	\$572,000	\$708,000
Babaga Newz	5,501,000		1,477,000	4,024,000
Chinuch.org	180,000		150,000	30,000
Developing Performance Goals for				
Jewish Studies at Day Schools	341,000	595,000	265,000	671,000
Enhancing Immigrant Schools in New York City	869,000	1,135,000	1,207,000	797,000
NETA Hebrew Language Program	897,000	1,730,000	1,966,000	661,000
Shabbat Enhancement Grants	968,000	(248,000)	420,000	300,000
Tal Am	400,000	7,538,000	926,000	7,012,000
הרחבת בסיס התמיכה בבתי הספר היומיים				
MATCH: Matching First-Time Donors to				
Jewish Education	3,050,000	1,154,000	3,013,000	1,191,000
קידום מקצועי				
הכשרת מנהלים				
Harvard University	510,000	(49,000)	293,000	168,000
Jewish Theological Seminary	1,117,000		414,000	703,000
Lookstein Center at Bar-Ilan University	262,000	273,000	278,000	257,000
Teachers College, Columbia University	20,000	(20,000)		
SULAM—Judaic Enrichment for				
RAVSAK Community Day School Heads	474,000		200,000	274,000
הכשרת מורים				
Ivriyon—Hebrew Language Program for				
Jewish Studies Teachers	220,000	(6,000)	124,000	90,000
Jewish Teacher Corps	400,000	(290,000)	110,000	
JSkyway	300,000	145,000	295,000	150,000
Mentoring for Novice Teachers	139,000	300,000	114,000	325,000
Pardes Educators Program	3,043,000	727,000	1,020,000	2,750,000

* נטו מביטולי מענקים

רשימת מענקי פעילות 2005 – צפון אמריקה (המשך)

	יתרת מענקים לתאריך 31.12.04	מענקים נוספים ב-2005*	תשלומים ב-2005	יתרה ב-31.12.05
Planning Grant for HUC Day School				
Teacher Training Program	40,000	532,000	49,000	523,000
Talmudic Studies Program for Women	1,480,000	737,000	583,000	1,634,000
University of Pennsylvania M.S. Ed Program		600,000		600,000
Virtual Resource Center of the Lookstein Center at Bar-Ilan University	100,000		100,000	
הרחבת ההרשמה				
Building Loan Program**	13,828,000		(2,159,000)	15,987,000
Building Loan Program Realted Costs		476,000	476,000	
Hurricane Katrina Aid		600,000	265,000	335,000
Judaic Preparatory Track Grants:				
High Schools	225,000		225,000	
Starter Libraries	223,000		99,000	124,000
Marketing Grants and Assistance:				
Marketing Seminar: ISM	41,000			41,000
New High School Marketing Grants	365,000	(50,000)	70,000	245,000
Melton Mini-School for Preschool Parents	448,000	525,000	176,000	797,000
South Florida Day School Scholarships	845,000		361,000	484,000
עמיות יהודית				
חינוך והסברה בנושא ישראל				
David Project	225,000		125,000	100,000
Israel Education and Advocacy Books	385,000		122,000	263,000
Israel High Way E-letter	42,000	118,000	30,000	130,000
Israel Studies for Day School and Supplementary School Teachers	662,000	250,000	446,000	466,000
Student Israel Advocacy Initiatives on Campus	425,000		208,000	217,000
Write On For Israel:				
Chicago Jewish News & CFJE	144,000	200,000	115,000	229,000
The New York Jewish Week	335,000		193,000	142,000

* נטו מביטולי מענקים

** המענקים כוללים החזרי הלוואות

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2005 – צפון אמריקה (המשך)

	יתרת מענקים לתאריך 31.12.04	מענקים נוספים שאושרו ב-2005*	תשלומים ב-2005	יתרה ב-31.12.05
חיזוק עמיות יהודית באמצעות ביקורים בישראל				
AVI CHAI Bookshelf	566,000	(171,000)	330,000	65,000
birthright israel	5,000,000		666,000	4,334,000
MASA		500,000		500,000
Partners in Torah	5,000	128,000	127,000	6,000
מחנות קיץ				
Alot Program	1,120,000	581,000	338,000	1,363,000
Building Loan Program for Camps	25,000,000			25,000,000
Cornerstone Fellowship	518,000	1,547,000	435,000	1,630,000
Jewish Agency for Israel	600,000	893,000	320,000	1,173,000
Lekhu Lakhem: JCCA Judaic Enrichment Program for Summer Camp Directors	269,000		100,000	169,000
Tze Ul'mad	45,000			45,000
פרויקטים אחרים				
AVI CHAI Fellowship	334,000	142,000	285,000	191,000
Census of Jewish Day Schools	2,000		2,000	
Center for Research & Policy		1,850,000	16,000	1,834,000
Jewish Study Groups for Media Professionals	120,000		27,000	93,000
Marketing AVI CHAI's Message	336,000		58,000	278,000
Miscellaneous Grants and Related Expenses	106,000	783,000	774,000	115,000
Netivot Program-Harvard University	240,000		100,000	140,000
Next Generation Study	233,000		210,000	23,000
Researching Jewish Life on Campus	83,000			83,000
סה"כ מענקים	\$74,540,000	\$23,046,000	\$18,116,000	\$79,470,000

* נטו מביטולי מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2005 – ארצות ברית המועצות לשעבר

יתרה ב-31.12.05	תשלומים ב-2005	מענקים נוספים שאושרו ב-2005	יתרת מענקים לתאריך 31.12.04	
תכניות לבתי ספר יהודיים יומיים				
\$532,000	\$85,000	\$369,000	\$248,000	העלאת רמת הלימודים הכלליים
1,274,000	304,000	1,081,000	497,000	חיווק החינוך היהודי
38,000	50,000		88,000	נט"ע
50,000		50,000		פעילויות לקראת יום העצמאות
קידום לימודי היהדות במוסדות אקדמאיים				
35,000	280,000	315,000		מרכז ספר
770,000	83,000	685,000	168,000	צי"א"ץ
מחנות קיץ				
142,000	135,000	(135,000)	412,000	אור אבנר
577,000	108,000	404,000	281,000	הגיונט (JDC)
554,000	110,000	346,000	318,000	הסוכנות היהודית לארץ ישראל
עידוד לימודי יהדות ומעורבות יהודית בקרב יהודים שאינם משתייכים לאירגונים יהודיים				
156,000	305,000	221,000	240,000	אשכול
158,000			158,000	הוצאה לאור של ספרי ילדים ברוסית
				הוצאה לאור של ספרים בנושאים
115,000	60,000	175,000		יהודיים וישראלים
פרויקטים אחרים				
		(13,000)	13,000	מרכז למעקב אחרי משתתפי "תגלית" (birthright israel)
	35,000	35,000		הוצאות נלוות
\$4,401,000	\$1,555,000	\$3,533,000	\$2,423,000	סה"כ מענקים

מפתח עניינים – ישראל

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
אבי חי בטלויזיה	מס ברנסטין	דני דניאלי	21
אומרים שירה	מאיר בוזגלו	קארן וייס	15
אלול	א. פריד	קארן וייס	15
אנציקלופדיה יהודית בשפה הרוסית	דוד תדמור	אלי קנאי, אלי סילבר	21
ארץ אחרת	אביטל דרמון	דני דניאלי	12
אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט"	מאיר בוזגלו	אלי קנאי, קארן וייס	21
בית ספר קשת, ירושלים	מס ברנסטין	אלי סילבר	12
בית מורשה בירושלים	א. פריד	אלי סילבר	23
במידבר	מאיר בוזגלו	קארן וייס	15
המכללה החרדית, ירושלים	מאיר בוזגלו	קארן וייס	12
המרכז החרדי להכשרה מקצועית	א. פריד	אלי סילבר	12
יהל"ים	אביטל דרמון	אלי סילבר	18
יסודות	דוד תדמור	אלי סילבר	13
ייעוד וייעוד: המרכז לזהות יהודית-ציונית בצה"ל	א. פריד	אלי סילבר	16
לימודי יהדות ברדיו רק"ע	אביטל דרמון	דני דניאלי	22
לקסיקון קרן אבי חי לתרבות יהודית	מס ברנסטין	אלי קנאי, אלי סילבר	22
מארג	אביטל דרמון	דני דניאלי, אלי סילבר	18
מבחר	א. פריד	קארן וייס	18
מורשה	דוד תדמור	אלי סילבר	19
מחקר על קהילות לומדות	א. פריד	קארן וייס	25
מכון הרטמן	א. פריד	אלי סילבר	17
מכון תלמודי עיוני לנשים (מתן)	א. פריד	אלי סילבר	23
מכינות קדם צבאיות	א. פריד	דני דניאלי, מיכל נקר	23
מכללת עלמא	מאיר בוזגלו	דני דניאלי	16
מלטון, פרויקט מפתחות	א. פריד	קארן וייס	16
ממזרח שמש	א. פריד	קארן וייס	23
מסע אל המורשת היהודית	מאיר בוזגלו	קארן וייס	16
מענקי יזמות קטנים לעולים	אביטל דרמון	קארן וייס	25
מקראנט	אביטל דרמון	דני דניאלי, אלי קנאי	19
מרכז מלייץ לחינוך יהודי-ציוני	אביטל דרמון	אלי סילבר	13
סידור אבי חי	מס ברנסטין	דני דניאלי	16
עולמות: זהות יהודית ישראלית בנצרת עלית	אביטל דרמון	קארן וייס	13
עתיים	דוד תדמור	קארן וייס	17

מפתח עניינים – ישראל (המשך)

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
פנים	דוד תדמור	דני דניאלי	22
פרס אבי חי	דוד תדמור	מיכל נקר	14
פרקי אבות	מס ברנסטין	אביגדור שנאן, קארן וייס	17
פרשת השבוע	א. פריד	דני דניאלי	19
צהר	א. פריד	אלי סילבר	24
צו פיוס	מס ברנסטין, א. פריד	אלירז נר-גאון, עליזה גרשון, אפרת מאק רוזנברג	14
קהילות שרות	מס ברנסטין	קארן וייס	14
קולות	אביטל דרמון	דני דניאלי	24
רביבים	א. פריד	אלי סילבר	20
שבתונים	אביטל דרמון	מיכל נקר, קארן וייס	26
תכנית לימודים בתנ"ך - יד בן צבי	אביטל דרמון	דני דניאלי	20
תהודה	אביטל דרמון	דני דניאלי	24
תרבות עברית בתל אביב	דוד תדמור	אלי סילבר	20

מפתח עניינים – צפון אמריקה

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
Advanced Talmudic Studies Program for Women	Lauren K. Merkin	Rachel Mohl Abrahams	37
Alot Program	Lief D. Rosenblatt	Yossi Prager, Marvin Schick	44
AVI CHAI Bookshelf for High School	Lauren K. Merkin	Miriam K. Warshaviak	33
BabagaNewz	Mem Bernstein	Rachel Mohl Abrahams	32
birthright israel and Follow-Up	Lauren K. Merkin	Leah Nadich Meir	41
Building Loan Program	Alan R. Feld	Yossi Prager, Marvin Schick	39
Building Loan Program for Overnight Camps	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	44
Chinuch.org	George Rohr	Eli Kannai	31
Cornerstone Fellowship	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	43
David Project	Arthur W. Fried	Yossi Prager	41
Developing Performance Goals for Jewish Studies at Day Schools	Arthur W. Fried	Leah Nadich Meir	34
Enhancing Immigrant Schools in New York City	Alan R. Feld, Lauren K. Merkin George Rohr	Rachel Mohl Abrahams	32
Israel Education and Advocacy Books	George Rohr	Miriam K. Warshaviak	40
Israel High Way E-letter	Mem Bernstein	Leah Nadich Meir	39
Israel Studies for Day School and Supplementary School Teachers	Lief D. Rosenblatt	Leah Nadich Meir	40
Ivriyon-Hebrew Language Program for Jewish Studies Teachers	Ruth R. Wisse	Rachel Mohl Abrahams	38
Jewish Agency for Israel	Arthur W. Fried, Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	42
Lekhu Lakhem: JCCA Judaic Enrichment Program for Summer Camp Directors	Lief D. Rosenblatt	Galli Aizenman, Joel Einleger	43
MASA	Arthur W. Fried	Miriam K. Warshaviak	42
MATCH: Matching First-Time Donors to Jewish Education	Lauren K. Merkin	Deena K. Fuchs	35
Melton Mini-School for Preschool Parents	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	38
Mentoring for Novice Teachers	Lauren K. Merkin	Michael S. Berger	37
NETA	George Rohr, Ruth R. Wisse	Leah Nadich Meir	33
Pardes Educators Program	Arthur W. Fried	Michael S. Berger	38

מפתח עניינים – ברית המועצות לשעבר

עמוד	איש צוות	נאמן הפרויקט	שם הפרויקט
53	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	אשכול: ספרות ותרבות יהודית/ישראלית במועדוני ספרות במוסקבה
52	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	הוצאה לאור של ספרי ילדים מאוירים ברוסית
53	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	הוצאה לאור של ספרים בנושאים יהודיים וישראלים
48	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	העלאת רמת הלימודים הכלליים בבתי ספיר יהודיים
49	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	חיזוק החינוך היהודי בבתי הספר היהודיים
51	דוד רוזנסון, מרים וורשביאק	ג'ורג' רוהר	מחנות קיץ: אור אבנר, הסוכה"י והגיוינט
50	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	מרכז ספר ללימודי תרבות יהודית במסגרת אקדמית
49	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	נט"ע
49	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	פעילויות לקראת יום העצמאות בבתי הספר היהודיים היומיים
51	דוד רוזנסון	ג'ורג' רוהר	ציא"ץ: החוג למדעי היהדות באוניברסיטה הממשלתית, מוסקבה

USA
The AVI CHAI Foundation
1015 Park Avenue
New York, NY 10028
Phone: 212-396-8850
Fax: 212-396-8833
e-mail: info@avichaina.org

ישראל
אבי חי ישראל ע"ר
רח' הנביאים 31
ירושלים 95103
טל': 02-624-3330
פקס: 02-624-3310
e-mail: office@avichai.org.il

www.avichai.org.il